

Innst. S. nr. 128.

(1998-99)

Innstilling fra næringskomiteen om næringspolitikk inn i det 21. århundret.

St.meld. nr. 41 (1997-98).

Til Stortinget.

1. INNLEDNING OG SAMMENDRAG AV REGJERINGENS NÆRINGSPOLITIKK – GENERELLE MERKNADER

1.1 Sammen drag

1.1.1 Innledning

Næringslivets utvikling i det neste århundret vil være nært knyttet til de mulighetene teknologien gir. Informasjonsteknologien vil åpne for utvikling av nye produkter, produksjonsprosesser og organisasjonsformer. Konkurransesevnen til næringslivet vil være avhengig av menneskelig kunnskap, utstrakt evne til omstilling og vilje til å ta i bruk ny teknologi.

Verdiskapingen i det nye århundret må skje i pakt med naturens tåleevne.

Globaliseringen knytter bedrifter sammen i verdikjeder over landegrensene. Deregulering av skjermede sektorer åpner nye markeder for konkurranse.

Rammeverket for økonomisk samkvem mellom land vil også utvikle seg videre i det nye århundret. Globalt vil arbeidet innenfor Verdens handelsorganisasjon (WTO) være sentralt. I Europa er utviklingen enda mer dyptgripende gjennom videreutvikling av Den europeiske union (EU) og Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS).

Utviklingstrendene gjør at grunnlaget og mulighetene for næringsvirksomhet øker. Nye markeder blir tilgjengelige og nye behov for varer og tjenester oppstår. Samtidig øker konkurransen både hjemme og ute.

1.1.2 Næringspolitikk inn i det 21. århundret - Sammendrag

Målet for næringspolitikken er å bidra til økt verdiskaping for å realisere overordnede mål om velferd og sysselsetting. Næringspolitikken må bidra til at det blir attraktivt å lokalisere virksomhet i Norge. Det er på hjemmebane vi legger grunnlaget for at norske bedrifter skal klare å utnytte framtidens muligheter.

Den nye næringspolitikken skal ha et helhetlig perspektiv. Regjeringen legger opp til en næringspolitisk strategi som innebærer samordning og koordinering av alle politikkområder som påvirker bedriftenes lokaliseringsvalg i en globalisert økonomi.

Næringspolitikken skal bidra til å stimulere omstillingsdyktighet, innovasjon og lønnsomhet i hele næringslivet. Regjeringen vil tilstrebe at prinsippet om næringsnøytralitet legges til grunn i den videre utviklingen av næringspolitikken.

Næringspolitikken skal hindre ineffektiv ressursbruk ved å korrigere for svikt i konkurransen mellom bedrifter og svikt i markeder der dette er mulig.

Regjeringen utformet en fireleddet strategi for den nye næringspolitikken.

- Det skal bli enklere å starte og drive bedrifter.
- Det skal satses på utvikling av kunnskap og kompetanse.
- Det skal legges til rette for et allsidig og miljøvennlig næringsliv i hele landet.
- Det skal legges til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene i en globalisert økonomi.

1.2 Komiteens generelle fellesmerknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bjarne Håkon Hanssen, Einar Johansen, Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Rita Tveiten, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen, fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan og Anita Apelthun Sæle, fra Høyre, Ansgar Gabrielsen og Ivar Kristiansen, fra Senterpartiet, Jon Tørset, og fra Venstre, Leif Helge Kongshaug, merker seg at Regjeringens hovedmål for næringspolitikken i det 21. århundre er å bidra til økt verdiskaping for å sikre overordnede sam-

funns mål som velferd og sysselsetting. Komiteen gir sin tilslutning til at dette er et riktig utgangspunkt for å utforme den norske næringspolitikken, og peker særlig på at faktorer som fallende oljeinntekter, eldebølge og sterkere internasjonal konkurranse tilsier økt verdiskaping i fastlandsbasert næringsliv.

Komiteen merker seg at denne meldingen legger opp til et helhetlig perspektiv for næringspolitikken og at arbeidsmarkedet og kompetanse/utdanningspolitikk er trukket inn som sentrale områder for å oppnå økt verdiskaping.

Komiteen viser til den firedelte strategien for den nye næringspolitikken som Regjeringen legger opp, og merker seg at viktige hovedpoeng i denne overordnede meldingen er fulgt opp gjennom Innst. S. nr. 77 (1998-99) (Eierskapsmeldingen), Innst. S. nr. 232 (1997-98) (IT-meldingen) og gjennom statsbudsjetter for 1999.

Komiteen mener det må legges større vekt på å bedre betingelsene for bedriftene, samt å stimulere til nyetableringer. Dette er avgjørende for økonomiens evne til nyskaping og omstilling. Komiteen peker på de tiltakene Regjeringen har foreslått gjennom Handlingsplanen for små bedrifter, og forutsetter at denne planen blir fulgt opp.

Komiteen vil peke på at kunnskap og kompetanse vil bli en stadig viktigere konkurransefaktor, og mener det er riktig å legge stor vekt på å utvikle kunnskap og kompetanse som en del av næringspolitikken. Komiteen viser til at forskningsmeldingen og kompetanse-reformen er viktige bidrag i dette arbeidet.

Komiteen ser at informasjonsteknologien åpner for nye perspektiv og mener at det må legges til rette for at teknologien kan styrke regioner og lokalsamfunn, og ser det som sentralt å legge til rette for at hele landet kan være med på teknologiutviklingen. Komiteen mener også at en må se nærings- og miljøpolitikken i sammenheng, og støtter en utvikling i retning av å bruke prismekanismer aktivt for å utvikle en miljøvennlig næringspolitikk nasjonalt og internasjonalt.

Komiteen er opptatt av at det legges til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene i en globalisert økonomi. Norge har gode forutsetninger som et lite, oversiktlig, stabilt land med solid økonomi og høyt utdannet arbeidskraft. Komiteen er enig i at det er den samlede innsatsen for å fremme næringsvirksomhet i Norge som vil være avgjørende for at vi klarer å utløse det verdiskapingspotensialet utviklingen gir, og som internasjonal arbeidsdeling skaper muligheter for. Komiteen vil i denne sammenheng også peke på at myndighetenes rolle i utforming av politikk er med på å legge premissene, og at forenkling av alle deler av politikken må vektlegges.

1.3 Generelle merknader fra Arbeiderpartiet

1.3.1 Innledende merknader

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet har merka seg at stortingsmeldinga om næringspolitikken på ein god måte gjer greie for kva situasjon næringslivet var i då meldinga vart lagt fram og analy-

sar av dette. Det er lagt stor vekt på at landet har full sysselsetting og at det er stor mangel på kvalifisert arbeidskraft. Desse medlemene vil peika på at stoda i deler av næringslivet har endra seg monaleg sidan 28. mai 1998, og peika på at landet tykkjest å vera inne i ein situasjon med fare for auka arbeidsløyse og reduksjon i aktiviteten m.a. i leverandørindustrien og verftsindustrien med dei store ringverknadene det vil få for arbeid og sysselsetting. Desse medlemene vil i denne innstillinga konsentrere seg om meir langsiktige utfordringar og tiltak, og syner til m.a. handsaming av verftsstøtta og revidert nasjonalbudsjett når det gjeld meir kortsiktige tiltak.

Desse medlemene vil peika på at framtidsutsiktene er redusert sysselsetting i m.a. petroleumssektoren, leverandørindustrien og verftsindustrien. Dette vil gje reduksjon i talet på arbeidsplassar som vil føra til reduserte inntekter så vel i privat som offentleg sektor. Samstundes står landet foran auka utgifter for å oppretthalde og tryggja folk si velferd. Utan ein omfattande og offensiv innsats, vil Noreg møta to "gap" - eit kompetansegap og eit verdiskapingsgap. Utfordringen er etter desse medlemene si vurdering å setja inn tiltak for å hindra dette i ei verd der det skjer akselererande endringar når det gjeld grunnlag for produksjon, kommunikasjon og handel.

Desse medlemene støttar at målsettinga for næringspolitikken er å realisera overordna mål om velferd og sysselsetting. Desse medlemene har òg merka seg Regjeringa sine framlegg til ein 4-lekka strategi:

- det skal verta enklare å starta og driva bedrifter,
- det skal satsast på utvikling av kunnskap og kompetanse,
- det skal leggjast til rette for eit allsidig og miljøvenleg næringsliv i heile landet, og
- det skal leggjast til rette for at norsk næringsliv kan utnytta moglegheitene i ein globalisert økonomi.

Desse medlemene meiner at strategien må utvidast til å omfatta:

- Det skal satsast på partnerskap mellom offentlege styresmakter og privat sektor om eigarskap, kompetanseheving, forskings- og utviklingsarbeid og miljø.
- Det skal stimulerast til entreprenørskap og nyskaping i skule og arbeidsliv.

Desse medlemene har merka seg at Regjeringa i meldinga legg svært stor vekt på små og mellomstore bedrifter, med serleg vekt på dei minste. Desse medlemene vil understreka at Noreg treng både små, mellomstore og store bedrifter som ofte er gjensidig avhengige av kvarandre. Det er òg viktig at det vert tilrettelagt for store, norske konsern, for internasjonale konsern med hovudkontor i Noreg og for internasjonale konsern med anna aktivitet i Noreg. Slike konsern

vil ofte vera motorar i forskning, produkt- og kompetanseutvikling.

Desse medlemene har merka seg at Regjeringa legg stor vekt på næringsutvikling i distrikts-Noreg, men vil peika på at det å ta heile landet i bruk òg må omfatta sentrale strøk. I einstilte pressområde er det til tider vanskeleg å finna gode areal til næringsverksemd, og desse medlemene vil peika på at det m.a. må takast omsyn til at næringslivet har bruk for areala for å etablera seg og/eller veksa når ulike omsyn skal avvegast.

Desse medlemene har merka seg at Regjeringa har lagt hovudvekt på privat eigarskap i næringslivet. Desse medlemene vil peika på at staten bør ha ei viktig rolle som eigar. Staten har tilgang til store økonomiske ressursar som kan nyttast i næringsverksemd i eit tett partnerskap med private eigarar. Slik kan staten nytta ressursar til å førebyggje så vel verdiskaping som kompetansegapet, og ved å "ha ei hand på rattet" kan staten medverka til ei satsing som tek mest mogleg samfunnsmessige omsyn, som sikrar eit aktivt eigarskap i Noreg og som hindrar utflagging av arbeidsplassar.

1.3.2 Partnerskap

Desse medlemene ser på partnerskap mellom offentleg og privat sektor på ulike sentrale område. I denne samanheng vil desse medlemene visa til handsaming av St.meld. nr. 67 (1996-97) om eigarskap i næringslivet lagt fram av regjeringa Jagland. I denne meldinga vart det gjort framlegg om å oppretta eit nytt statleg/privat investeringsselskap opp mot 5 mrd. kroner, eit teknologifond på 1 mrd. kroner, eit miljøfond på 0,5 mrd. kroner og ei såkornkapitalordning. Desse medlemene meiner dette var, og er, ein framtidsretta og aktiv bruk av verkemiddel for å møte viktige utfordringar norsk næringsliv står overfor.

1.3.2.1 Investeringsselskap

Desse medlemene er positive til at miljø- og såkornfondordningar har fått fleirtal og er i verksemd, og vil i denne samanheng peika på at etablering av eit investeringsselskap er offensivt og framtidsretta. Desse medlemene syner til at eit investeringsselskap slik det er gjort framlegg om skal byggjast opp ved at staten går saman med private investorar om offensive investeringar i små og store verksemdar både i Noreg og i utlandet. Andre føresetnader er at selskapet skal organiserast på ein måte som gjev avstand til statsforvaltninga, og at den statleg eigardelen ikkje bør overstige 49 pst. Målet er å byggja opp eit sterkt finansielt instrument som kan delta i strukturelle endringsprosessar som næringsliv med tilknytning til Noreg møter. Utviklinga innan delar av næringslivet er samanslåing til større einingar. Gjennom eit investeringsfond vil ein kunne møte den utfordringa at norsk næringsliv vert kjøpt opp av utanlandsk kapital og flytta ut, eller ein kunne i samarbeid med norske bedrifter kjøpa opp utanlandske selskap for å verta

store nok til å hevda seg i den internasjonale konkurransen. Slik vil ein kunna sikra nasjonal forankring, kompetanse, verdiskaping og sysselsetting. Det er etter desse medlemene si vurdering ein føresetnad at investert kapital kan vera langsiktig og tolmodig, og at staten opptre som ein profesjonell eigar både via dette fondet og som eigar generelt.

1.3.2.2 Teknologifond

Desse medlemene vil peika på at Noreg har ein komparativ føremon ved å ha eit høgt kompetansenivå. Dette må vidareutviklast ved betre og meir framtidsretta utdanning på alle nivå og eit næringsliv som vidareutviklar sin kompetanse. Kunnskapsbaserte næringar med store krav til kompetanse og innovasjon vil etter desse medlemene si vurdering i stor grad danna grunnlaget for norsk næringsliv i framtida. Dei fleste små og mellomstore bedrifter i Noreg har ikkje finansiell styrke til å gjera naudsynte investeringar i ny teknologi. Difor gjorde Arbeidarpartiet i samme stortingsmelding framlegg om å oppretta eit teknologifond på 1 milliard kroner for å medverka til utvikling og bruk av ny teknologi og kompetanse i små og mellomstore bedrifter. Fondet skal gje ansvarlege lån og forvaltast av SND. Desse medlemene er overtydde om at eit slikt fond vil medverka til at norsk næringsliv kan delta, og til dels liggja i front, i den teknologiske utviklinga.

1.3.2.3 Partnerskap mellom næringsliv og utdanning og forskning

Desse medlemene vil syna til at det etter lovendring i 1994 er eksterne representantar i styrene ved universitet og høgskular. Hovudregelen er internt fleirtal, og dei fleste institusjonane har 2 eksterne representantar. Etter ein unntaksregel kan det vera eksternt fleirtal. Høgskulen i Stavanger har slikt eksternt fleirtal der representantar frå næringsliv, offentleg forvaltning og andre institusjonar deltek. Etter desse medlemene si vurdering vil ei auka satsing på eksternt representasjon knyta sterkare band, partnerskap, mellom høgare utdanning og det arbeidslivet dei utdannar til. Dette vil kunne medverka til at utdanninga vert betre tilpassa det næringslivet treng på kort og lengre sikt. Desse medlemene vil ut frå dette be Regjeringa gjera framlegg om auka eksternt representasjon i styre og utval på alle nivå innan høgare utdanning, men vil understreka at dette ikkje skal føra til endring i institusjonane sin autonomi.

Desse medlemene vil peika på at mange vidaregåande skular samarbeidar med næringslivet, men at dette samarbeidet varierer sterkt frå skule til skule og frå fylke til fylke. Eit tett samarbeid vil medverka til at innhaldet i utdanninga vert tilpassa det næringslivet har bruk for i dag og framover, det vil leggja betre grunnlag for utveksling av arbeidskraft og erfaringar mellom skule og arbeidsliv og for samarbeid om etter- og vidareutdanning. Desse medlemene vil be Regjeringa stimulera til slikt samarbeid ved m.a. utvi-

klingsarbeid og erfaringsutveksling mellom skular og fylke.

Desse medlemene ser etter- og vidareutdanningsreforma som den mest aktive måten å hindra eit framtidig kompetansegap på partnerskap mellom styrsmaktene og partane i arbeidslivet for å få dette til. Desse medlemene ser sterk statleg medverknad som avgjerande for å få eit slikt tilbod på plass. I tillegg til å sikra rett til utdanningspermisjon og til grunnskuleutdanning syner desse medlemene til at Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti i Innst. S. nr. 78 (1998-99) m.a. gjekk inn for å lovfesta ein individuell rett for vaksne til vidaregåande opplæring og for å få framlagt ei sak om studiefinansiering for vaksne til etter- og vidareutdanning.

Desse medlemene meiner at satsing på forskning er avgjerande for å sikra verdiskaping og velferd i framtida. Det er viktig å ha eit høgt nivå på grunnforskninga, og desse medlemene føreset at Regjeringa i forskingsmeldinga peikar på løysingar for å sikra grunnforskninga. Næringsretta forskning er avgjerande for å utgreia, utvikla og prøva ut idear til forvaltning av naturressursar, produkt og tenestar og til marknadsføring. Noreg bør satsa meir på næringsretta forskning for å koma opp på eit akseptabelt nivå, dette krev etter desse medlemene si vurdering eit tett og forpliktande partnerskap mellom næringsliv og det offentlege. Dei fleste næringar i Noreg er dominert av små og mellomstore bedrifter som har små eller avgrensa moglegheter til å driva forskings- og utviklingsarbeid. Her bør staten medverka og dette er bakgrunnen for at Arbeidarpartiet og Høgre har gått inn for å setja inntekter av sal av statlege aksjar inn på eit forskingsfond administrert av norges forskningsråd.

Desse medlemene vil peika på at det er viktig å konsentrere innsatsen på område som er av stor nasjonal og internasjonal viktighet, m.a. marin-, medisinsk- og miljøforskning og vil be Regjeringa arbeida for avtalar der både næringane og staten forpliktar seg til å delfinansiera forskning i ein konkret periode.

Desse medlemene vil òg peika på at det er store rekrutteringsproblem til forskarutdanningar, og ber Regjeringa arbeida for partnerskap med næringslivet for å bøta på dette. Eit IT- og kunnskapssenter som planlagt på Fornebu kan verta ein viktig aktør også i denne samanhengen.

1.3.3 Entreprenørskap og nyskaping

1.3.3.1 Grunnlag i utdanningssystemet

Desse medlemene har merka seg at entreprenørskap er omtalt fleire stader i meldinga, og ser positivt på dette. Desse medlemene vil likevel peika på at det er viktig at elevane alt frå grunnskulen vert møtt med positive haldningar til entreprenørskap samt får høve til å utvikla kunnskap og dugleik på dette området. Det krev at dette vert vektlagt i lærarutdanninga og/eller at lærarane gjer seg nytte av kompetanse utanfor skulen for å fremja entreprenørskap.

Desse medlemene ber Regjeringa vurderer å gjera entreprenørskap, som nå er eit landsomfattande valfag i den vidaregåande skulen, til obligatorisk for dei linene som utdannar fagarbeidarar som ofte vert sjølvstendig næringsdrivande. Vidare bør entreprenørskap få ein meir sentral plass innan høgare utdanning.

1.3.3.2 Vidareforedling

Desse medlemene er uroa over at Noreg framleis er svært råvarebasert og at graden av vidareforedling av norske råvarer i Noreg ikkje har betra seg vesentleg. Desse medlemene ber Regjeringa arbeida vidare for å utvikla strategiar og tiltak for å stimulera til større grad av vidareforedling i Noreg, og ser på erfaringsutveksling mellom bedrifter og bransjar som eit aktuelt tiltak.

1.3.3.3 Eit kompetansebasert næringsliv

Kunnskap og bruk av teknologi vil vera avgjerande for næringsutvikling i Noreg. Det er viktig at eit lite land i utkanten av verda ligg i forkant av denne utviklinga. Dette bør føra til auka satsing på utdanning kva gjeld kvalitet og omfang. Desse medlemene vil vidare peika på at samhandlinga mellom utdanning, forskning og næringsliv må styrkast, og at regionale og lokale kunnskapsparkar og utviklingsmiljø med samlokalisering og samhandling kan vera eit godt verkemiddel. Det er viktig at desse miljøa vert knytte saman i nettverk og at dei kan dra vekslar på ressursar og kompetanse hjå kvarandre. I denne samanhengen er det etter desse medlemene si vurdering viktig med eit nasjonalt IT- og kunnskapssenter slik det er tenkt på Fornebu. Dette senteret kan tilføre regionalt næringsliv og utdannings- og utviklingsmiljø element dei treng for å verta verande og utvikla seg i regionane. Ein føresetnad for at dette skal lukkast, er at det nasjonale senteret vert så sterkt at det kan konkurrera om kompetanse på den internasjonale marknaden.

1.3.3.4 Verkemiddelapparatet

Det er etter Arbeidarpartiet si vurdering viktig å arbeida vidare for å tilpassa verkemiddelapparatet slik at oppfinnarar og andre med idéar om nye eller betre produkt og tenestar, produksjonsmetodar og betre omsetting kan få støtte og hjelp om dei treng det. Det har vore gjort store endringar for å betra det apparatet som skal hjelpa folk og bedrifter i slike fasar, ikkje minst for å sikra betre samordning og lettare tilgjengelegheit. Desse medlemene vil her peika på at det kan vera tilrådeleg med ei endå sterkare samordning av verkemiddelapparat, både her i Noreg og i utlandet. Det er nyleg vedteke at Landbruksbanken skal slåast saman med SND, og desse medlemene er opne for å gå lenger i å samordna. Det kan òg vera aktuelt å opna for større grad av fleksibilitet i systemet i Noreg, og spesielt i utlandet. Desse medlemene vil peika på at dei tilsette i ulike organisasjonar i utlandet bør arbeida endå tettare saman og ha promotering av Noreg og norsk nærings- og kulturliv som hovudmål.

Dei ulike utestasjonane er svært ulike kva gjeld næringsliv og kontakt med Noreg. Høve til "skredarsy" organisering av tiltak bør prøvast ut. Dette bør etter desse medlemene si vurdering omfatta høve til å nytta ressursar - folk og pengar - noko friare enn det systemet i utgangspunktet legg opp til.

Reiselivsnæringa er ei viktig distriktsnæring som sysselset 130 000 i Noreg. Desse medlemene vil avvente ei heilskapleg gjennomgang av denne næringa til handsaming av ei stortingsmelding, men vil her peika på at det er viktig at NORTRA får stabile rammevilkår.

GIEK, Garanti-Instituttet for Eksportkreditt, har som hovudmål å fremja norsk eksport av varer, tenester og investeringar i utlandet. GIEK har i fylgje budsjettproposisjonen for inneverande år hatt små tap og høge inntektsførte premiar dei siste åra. Norsk næringsliv treng innpass på nye marknader, og Russland og Baltikum er eit sers aktuelt område. Russland er eit utvikla land med høg kompetanse på ei rekke næringsområde som der er naturleg å utvikla partnerskap med.

Etter desse medlemene si vurdering har GIEK i dag for høge prisar på tenestar som har liten risiko og til dels for strenge krav til garantiar. Dette utelukkar mange små bedrifter og hindrar mange bedrifter tilgang til interessante marknader. Desse medlemene vil syna til at målsettinga med GIEK ikkje er å driva god forretning, men å medvirka slik at små og mellomstore bedrifter kan etablere seg ute eller eksportere varer og tenestar til nye marknader. Desse medlemene ber Regjeringa ta initiativ til at GIEK endrar praksis og reduserer kostnadene når risikoen er låg og syna meir vilje til å ta risiko, spesielt i SUS/Baltikum-området.

1.3.4 Andre område

1.3.4.1 Konsentrert innsats

Noreg er eit lite land som ikkje har moglegheit til å hevda seg i internasjonal konkurranse på alle område og i alle bransjar. Det er difor at det vert satsa spesielt på område der me elles har føresetnader til å verta blant dei beste i verda. Dette bør etter desse medlemene si vurdering føra til at me rettar inn rammevilkår og verkemiddelapparat spesielt mot desse områdene og bransjane. Aktuelle område er maritim sektor inkludert skipsfart, offshore- og leverandørindustrien, fiskeri- og havbruk, bioteknologi, miljøområdet, treforedling. Det er òg ei målsetting å auka IT-kompetansen og satsa på å liggja i front på avgrensa område.

1.3.4.2 Skatt

Desse medlemene har som utgangspunkt at Noreg ikkje kan ha eit skatteregime som skil seg vesentleg frå land me konkurrerer med utan å risikera at bedrifter flytter til utlandet. Det er viktig at ein ved samanlikningar mellom land tek omsyn til kva land det er naturleg å samanlikna Noreg med, og til alle sider som er viktig for å driva næringsverksemd.

1.3.4.3 Statleg eigarskap

Desse medlemene vil understreka at staten i alle samanhengar bør opptre som ein profesjonell eigar. Dette bør gje seg utslag i at staten er langsiktig og tolmodig i sitt eigarskap, og at han har ein utbyttepolitikk som er rimeleg og realistisk og som det går an å rekna seg til og føresetje.

Desse medlemene vil framheva at statleg eigarskap skal vera med å tryggja sysselsettinga og det norske velferdssamfunnet. Dessutan vil statleg eigarskap medverka til å sikra eit nasjonalt forankra og vekstkraftig næringsliv. Den teknologiske utviklinga og internasjonaliseringa av kapital fører til at statleg eigarskap blir eit viktig verkemiddel for å sikre nasjonalt eigarskap.

Nasjonalt eigarskap medverkar i seg sjølv positivt til utviklinga av norsk næringsliv. Også for små og mellomstore bedrifter er det viktig at vi har eit rimeleg antall større internasjonalt orienterte bedrifter som har basisfunksjonar som leiing, forskning og utvikling i Noreg. Slike sentrale funksjonar bidrar til at det vert utvikla eit norsk kompetansmiljø på eigarsida som også kan ha noko å seia for andre foretak.

Desse medlemene vil peika på at statleg eigarskap ikkje minst er positivt gjennom å vera langsiktig og stabilt. I ei tid da mykje av kapitaltilskottet er frå investorar med kortsiktige og finansielle motiv er dette viktig.

Desse medlemene vil vidare understreka at staten må ha klare strategiar og mål for sitt eigarskap. Det er ein veksande trend med partnerskap mellom statleg og privat kapital, både i Noreg og internasjonalt. Døme på dette i Noreg er verkemiddel som såkornfonda, SND og Folketrygdfondet som på ulike vis bidrar til at norske bedrifter kan utvikla seg. Desse medlemene meiner dette er verkemiddel som må vidareutviklast, og syner til vedtak om forskingsfond og framlegg om investeringsselskap og teknologifond.

1.3.4.4 Det offentlege si rolle

Det offentlege har ulike rolle overfor næringslivet - rolle som regulatør, som leverandør og som innkjøpar. Etter Arbeidarpartiet si meining er det viktig at lover og regelverk vert innretta slik at dei er lette å få oversikt over og lette å etterleve, og desse medlemene støttar difor alle initiativ som er tekne for å gjera det enklare og starta og driva bedrifter. Det er etter desse medlemene si vurdering viktig at bedriftene sine utgifter vert utgreidd når ein vurderer utgifter ved innføring av nytt lovverk og forskrifter. Når det gjeld det offentlege som leverandør, vert det synt til merknader om verkemiddelapparatet. I tillegg støttar desse medlemene tiltak som å utvikla positive haldningar til næringslivet, og peikar på at dei fleste område som det offentlege har ansvar for direkte eller indirekte har konsekvensar for næringslivet og dei som arbeider der.

Det offentlege kjøper varer og tenester for nær 200 mrd. kroner i året, og kan nytta si marknadsmakt meir

aktivt i høve til norsk næringsliv. Desse medlemmene syner i denne samanheng til Innst. S. nr. 23 (1998-99) der dette er handsama nærare.

1.3.4.5 Liberaliseringstiltak for å sikra tilgang på arbeidskraft

Desse medlemmene har merka seg at det i meldinga vert gitt positive føringar i høve til å opna for arbeidsinnvandring, men meiner dette byggjer på feil føresetnader og at det er naudsynt med ei skikkeleg utgreiing før ein tek stilling til ei så vanskeleg sak. Me har framleis ca. 60000 i Noreg som er utan arbeid, og det er sterke signal som tyder på at dette talet vil auka. I tillegg kjem at mange ynskjer å arbeida meir. Ut frå dette vil desse medlemmene gå imot ein slik endring nå og be Regjeringa retta innsatsen mot å kvalifisera dei som er heilt eller delvis arbeidslause til arbeid i dei sektorane der det ser ut til å verta underskot på arbeidskraft.

Desse medlemmene har òg merka seg at det vert argumentert for liberalisering når det gjeld formidling av arbeidskraft og i høve til reglar om overtid, men ynskjer ikkje å ta stilling til dette nå. Målsettinga med ein gjennomgang og eventuell endring må vera å mobilisere arbeidskraft.

1.4 Generelle merknader fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil peke på at det tidlig i neste århundre forventes at inntektene fra petroleumssektoren vil bli mindre. Samtidig vil andelen eldre i befolkningen øke. Norge vil da være avhengig av det fastlandsbaserte næringslivet for å holde velferdsstaten oppe på et høyt nivå. Næringslivets utvikling i det neste århundret vil være nært knyttet til de mulighetene teknologien gir. Informasjonsteknologien vil åpne for utvikling av nye produkter, produksjonsprosesser og organisasjonsformer. Konkurransen vil være avhengig av menneskelig kunnskap, utstrakt evne til omstilling og vilje til å ta i bruk ny teknologi.

Disse medlemmer mener at verdiskapningen i det nye århundret må skje i pakt med naturens tåleevne. Næringslivet i alle land må legge til grunn at miljøskadelig aktivitet vil bli dyrere i fremtiden. Dette betyr at næringslivet må produsere mer med mindre ressursinnsats. Globaliseringen knytter bedrifter sammen i verdikjeder over landegrensene. Deregulering av skjermede sektorer åpner nye markeder for konkurranse. Utviklingstrendene gjør at grunnlaget og mulighetene for ny næringsvirksomhet øker. Samtidig øker konkurransen både hjemme og ute. Rammeverket for økonomisk samkvem mellom land vil også utvikle seg videre i det nye århundret. Globalt vil arbeidet innenfor WTO være sentralt. I Europa er utviklingen enda mer dyptgripende gjennom videreutviklingen av EU og EØS.

Disse medlemmer peker også på at teknologiutviklingen, globaliseringen, strengere miljøkrav og nye etterspørselsmønstre stiller store krav til næringslivet og legger nye premisser for næringspolitikken.

Disse medlemmer er fornøyd med at målet for næringspolitikken er å bidra til økt verdiskapning for å realisere overordnede mål om velferd og sysselsetting. Næringspolitikken må bidra til at det blir attraktivt å lokalisere virksomhet i Norge. Den nye næringspolitikken skal ha et helhetlig perspektiv. Regjeringen legger opp til en næringspolitisk strategi som innebærer samordning og koordinering av alle politikkområder som påvirker bedriftenes lokaliseringvalg i en globalisert økonomi. Næringspolitikken skal bidra til å stimulere omstillingsdyktighet, innovasjon og lønnsomhet i hele næringslivet. Regjeringen vil tilstrebe at prinsippet om næringsnøytralitet legges til grunn i den videre utviklingen av næringspolitikken. Næringspolitikken skal stimulere til en mer effektiv ressursutnyttelse.

Disse medlemmer slutter seg til Regjeringens fireleddede strategi for næringspolitikken:

- Det skal bli enklere å starte og drive bedrifter.
- Det skal satses på utvikling av kunnskap og kompetanse.
- Det skal legges til rette for et allsidig og miljøvennlig næringsliv i hele landet.
- Det skal legges til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene i en globalisert økonomi.

Det legges vekt på å bedre betingelsene for bedriftene, samt å stimulere til nyetableringer. Dette er nødvendig for økonomiens evne til nyskaping og omstilling.

Disse medlemmer er enig i at kunnskap og kompetanse vil bli en stadig viktigere konkurransefaktor. Det er derfor riktig å legge stor vekt på å utvikle kunnskap og kompetanse som en del av næringspolitikken.

Disse medlemmer vil også peke på at informasjonsteknologien åpner for nye perspektiv og det ses som sentralt å legge til rette for at hele landet kan være med på denne utviklingen.

Disse medlemmer er opptatt av at det skal legges til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene i en globalisert økonomi. Det er den samlede innsatsen for å fremme næringsvirksomhet i Norge som vil være avgjørende for å klare å utløse det verdiskapingspotensialet utviklingen gir, og som internasjonal arbeidsdeling skaper muligheter for. Myndighetenes rolle i utforming av politikk er med på å legge premissene, og forenkling av alle deler av politikken må vektlegges.

Disse medlemmer viser for øvrig til fraksjonens merknader under det enkelte avsnitt i innstillingen.

1.5 Generelle merknader fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at meldingen bærer preg av sviktende helhetstenkning og få konkrete forslag.

Disse medlemmer vil videre minne om at det har gått alt for lang tid fra de ulike utvalg, som har hatt til oppgave å se på de ulike problemstillinger i næringslivet, ble nedsatt til Regjeringen har grepet fatt i dette arbeid og utarbeidet denne meldingen. Dette har resultert i at mange av forutsetningene som Regjeringen legger til grunn har blitt endret.

Disse medlemmer mener at det internasjonale perspektivets konsekvenser for norsk næringsliv og næringspolitikk må fokuseres sterkere enn hva Regjeringen gjør i meldingen. Disse medlemmer vil minne om at verdiskapningen i fastlandsnæringene som møter internasjonal konkurranse, er de siste 20 år blitt sterkt redusert i forhold til andre næringer. Derfor vil det være helt nødvendig å møte globaliseringsutfordringene med nytenkning og omstilling i både næringsliv og offentlig sektor.

Disse medlemmer konstaterer at norske bedrifter møter et skjerpet konkurranseklima som en konsekvens av internasjonaliseringsprosessen. Strukturendringer hos våre handelspartnere, konkurranse fra land med lavere arbeidslønninger og som har bedre økonomisk forståelse og en annen bedriftskultur, kan medføre at virksomheter nedlegges og produksjon flyttes ut av landet. Derfor må næringslivet i Norge gjenvinne tilliten til langsiktig lønnsomhet for investeringer.

Disse medlemmer mener denne tilliten ikke vil oppnås hvis ikke Regjeringen finner gunstige løsninger på en del tunge problemstillinger. Det går blant annet på å få til en gunstigere kapitalbeskatning, gjøre arbeidskraften mer konkurransedyktig og gjennomføre en effektivisering i offentlig sektor.

Disse medlemmer har registrert at land som Finland, Irland og Nederland har valgt å møte utfordringene offensivt og har dermed oppnådd en forbedring av konkurransevnen.

Disse medlemmer vil minne om at Norges lokalisering i verdens ytterkant for internasjonalt næringsliv bidrar til redusert konkurransevne. Derfor mener disse medlemmer at andre rammebetingelser må være i verdensklasse. Disse medlemmer mener mye kan kompenseres gjennom en betydelig reduksjon av skatter og avgifter, mer liberal arbeidsmarkedspolitik og utvikling av en konkurransedyktig infrastruktur m.v.

Disse medlemmer vil peke på at hovedstenen i Fremskrittspartiets markedsliberalistiske politikk er at alle bransjer i utgangspunktet kan og bør drives i fri konkurranse fordi dette i praksis gir de beste løsningene for samfunnet.

Disse medlemmer mener det vil være avgjørende med en synliggjøring av en politikk som tar til orde for et friere samfunn hvor enkeltmennesker og bedrifter gis frihet og oppmuntring til arbeid og innsats.

Disse medlemmer vil gi eksempler på viktige ledd i en progressiv næringspolitikk:

- Redusere arbeidsgiveravgiften, arveavgiften og formuesskatten for å redusere arbeidskraftkostnadene, bedre mulighetene for investeringer og egenkapitaloppbygging.
- Redusere avgifter på øl, vin, brennevin og tobakksprodukter blant annet som et middel for å redusere grensehandelen.
- Opprettholde dagens regler og nivå for rederibeskatningen.
- Innføre en forenklet aksjelov for små- og mellomstore bedrifter.
- Myke opp arbeidsmiljøloven slik at så vel arbeidskraft som produksjonsutstyr kan benyttes mer fleksibelt og rasjonelt.
- Fjerne etableringshindre og konsesjonslover, slik at det åpnes for konkurranse i alle sektorer.
- Bekjempe gebyr og skjemavelde for næringslivet.
- Innføre lavere skatter og avgifter som også er forutsigelige over tid.
- Redusere bensinavgiften og autodieselavgiften.
- Fastsette like rammebetingelser for alle typer industri, slik at bedriftene må basere driften på lønnsomhetskriterier.
- Forsere utbygging av lønnsom infrastruktur slik at kommunikasjonskostnader kan reduseres og næringslivets konkurransevne bedres.

Disse medlemmer har gjennom ovennevnte eksempler synliggjort noen av de forslag som vil frigjøre positive krefter, både i form av arbeidskraft og kapital, initiativ og skaperevne i næringslivet. Videre mener disse medlemmer at effektivisering av den offentlige tjenesteproduksjonen, privatisering av offentlige oppgaver, reduksjon i de offentlige utgifter og systematisk deregulering og avbyråkratisering vil være viktige bidrag til å finansiere skatte- og avgiftslettelser, noe som vil være positive og viktige signaler som næringslivet trenger for å skape optimisme og utløse investeringslyst.

Disse medlemmer mener at det høye nivået på direkte og indirekte næringsstøtte innebærer at norske forbrukere og bedrifter må bære en ekstra byrde i form av skatter og avgifter som blant annet bidrar til å skape sosiale skjevheter, svekke familieøkonomien og undergrave norske bedrifters ønske om å konkurrere i hjemme- og utemarkedene. Nedbygging av den selektive næringsstøtten vil på sikt gi et bedre utgangspunkt for økt verdiskapning og konkurransekraft for virksomheter i Fastlands-Norge.

1.6 Generelle merknader fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre understreker at et lønnsomt næringsliv er selve grunnlaget for samfunnets velstand. Det må derfor være mest mulig attraktivt å utvikle ideer, investere og drive næringsvirksomhet i Norge. Disse medlemmer

mener samfunnet må oppmuntre og legge forholdene til rette for mennesker med pågangsmot, skaperevne og ønske om å lykkes. Det skal lønne seg å jobbe og skape en fremtid for seg og sin familie.

Disse medlemmer mener mye tyder på at endringstakten i næringslivet vil øke i årene som kommer. Nye bedrifter vil etableres og gamle avvikles i et høyere tempo enn tidligere. Den raske fremveksten av ny informasjonsteknologi er en viktig årsak til den økende forandringstakten. Disse medlemmer har merket seg at en rapport utarbeidet for Forum for økt verdiskaping anslår at 85 pst. av norske bedrifter i år 2020 ennå ikke er etablert. Hovedutfordringen i næringspolitikken blir derfor å øke tilveksten av ny næringsvirksomhet. Skal norsk næringsliv lykkes i fremtiden må rammebetingelsene og de næringspolitiske virkemidlene utformes for å gjøre Norge til et attraktivt område for investeringer, og utvikling av nye ideer og virksomheter. Utviklingen gir store utfordringer, men byr også på store muligheter for land som evner å utvikle kompetanse og et klima for nyskaping og entreprenørskap.

Disse medlemmer mener Regjeringens politikk er utilstrekkelig til å møte denne utviklingen. Næringspolitikken bidrar i stor grad til å sementere eksisterende næringsstrukturer fremfor å stimulere til fremtidig vekst og nyskaping. Disse medlemmer mener en omfattende omlegging av næringspolitikken er nødvendig for å realisere Høyres visjon om et skapende og forandringsorientert Norge. Konkurransedyktige rammebetingelser, høyt utdannet arbeidskraft og økt forskningsinnsats er sentrale forutsetninger for å virkelig gjøre denne visjonen.

Disse medlemmer peker på at konkurransedyktige rammebetingelser krever et betydelig lavere skatte- og avgiftsnivå. Det høye norske skatte- og avgiftsnivået avskrekker utenlandske investorer, får norske bedrifter til å se seg om etter alternative lokaliseringer og hindrer tilveksten av ny virksomhet. Disse medlemmer ønsker å fjerne en rekke reguleringer som gjør det vanskeligere å drive næringsvirksomhet og egen bedrift i Norge. Stivbeinte regler om frivillig overtid, midlertidig ansettelser, privat arbeidsformidling og vikartjenester er eksempler på reguleringer som hemmer norske bedrifter. Arbeidskrevende og unødvendige skjemaer og forskrifter fører til store mengder ekstraarbeid for norske bedrifter. Små bedrifter må bruke store deler av arbeidskraftressursene til uproduktivt arbeid som skjemautfylling og holde oversikt over stadig nye lover og regler. Disse medlemmer mener skattebyrden må bli mindre og bedriftene få bruke mer tid og ressurser på å tilpasse seg markedet og mindre tid på skattesystemet og regelverket.

Disse medlemmer viser til at gode transportårer og kvalitet i utdanningen er av stor betydning for næringslivets innovasjonskraft, verdiskaping og konkurransevne. Kvalitet i utdanningen bidrar til nyskaping og er avgjørende for å sikre næringslivet kompetent arbeidskraft. Økt satsing på samferdsel er

nødvendig for å løse opp flaskehalser i veinettet og redusere bedriftenes avstandsulemper. Samferdsels- og utdanningsspørsmål utgjør derfor en viktig del av Høyres næringspolitikk.

Disse medlemmene mener at satsing på forskning er avgjerende for å sikra verdiskaping og velferd i framtida. Det er viktig å ha eit høgt nivå på grunnforskninga, og disse medlemmene forutsetter at Regjeringa i forskingsmeldinga peker på løsningsfor å sikra grunnforskninga. Næringsretta forskning er avgjørende for å utgreia, utvikla og prøva ut idear til forvaltning av naturressurser, produkt og tjenester og til marknadsføring. Norge bør satsa mer på næringsretta forskning for å koma opp på et akseptabelt nivå, dette krev etter disse medlemmene si vurdering et tett og forpliktende partnerskap mellom næringsliv og det offentlige. De fleste næringer i Norge er dominert av små og mellomstore bedrifter som har små eller avgrensa muligheter til å drive forskings- og utviklingsarbeid. Her bør staten medverka og dette er bakgrunnen for at Arbeiderpartiet og Høyre har gått inn for å sette inntekter av sal av statlige aksjar inn på et forskingsfond administrert av Norges forskningsråd.

Disse medlemmer viser for øvrig til partiets merknader under det enkelte avsnitt i innstillingen.

2. UTVIKLING I NORSK ØKONOMI, NÆRINGS- OG BEDRIFTSSTRUKTUR

2.1 Sammendrag

Norges ressursgrunnlag, som naturressurser og ressurser i form av arbeidskraft, former i stor grad næringsstrukturen i landet.

Den økonomiske utviklingen de siste årene har vært svært positiv. Norsk økonomi er inne i den sterkeste konjunkturoppgangen siden første halvdel av 1970-tallet. Fra 1992 til 1997 økte bruttonasjonalproduktet (BNP) i fastlandsøkonomien med nærmere 19 pst.

Nivået på fastlandsbedriftenes investeringer lå hele 52 pst. høyere i 1996 enn i 1993. Fra 1995 til 1996 økte investeringene i fastlandsbedriftene med 11 pst.

Aktivitetsveksten har ført til en vedvarende oppgang i sysselsettingen. Antallet registrerte arbeidsledige har falt med 38 pst. fra 1993 til 1997, og ledighetsnivået har falt fra over 6 til rundt 3,5 pst. av arbeidsstyrken i 1. kvartal 1998. Langtidsledigheten har også falt kraftig.

Skattereformen i 1992 var et viktig bidrag for å øke ressursutnyttelsen i økonomien. Gjennom lavere formelle skattesatser, bredere skattegrunnlag og ved å fjerne mange særskilte ordninger er det nå blitt større samsvar mellom samfunnsøkonomisk og privatøkonomisk lønnsomhet. Resultatet er blant annet lavere marginalskatter på arbeid, noe som trolig innebærer økt effektivitet i arbeidsmarkedet.

I dag er norsk eksport som andel av bruttonasjonalprodukt i overkant av 40 pst., som er høyt i forhold til andre land. Norsk import som andel av bruttonasjonalprodukt er i overkant av 30 pst.

EU er Norges viktigste handelspartner. Mellom 70 og 80 pst. av eksporten fra Norge går til EU-landene, og om lag 70 pst. av importen kommer derfra. Tyskland og Sverige er de viktigste enkeltmarkedene i EU.

Norsk næringsliv domineres av små og mellomstore bedrifter, det vil si bedrifter med færre enn 100 ansatte. Hele 96 pst. av alle norske bedrifter er små med færre enn 20 ansatte, mens 99,5 pst. av bedriftene hadde mindre enn 100 ansatte. Over 70 pst. av sysselsettingen er i små og mellomstore bedrifter.

Statlig og utenlandsk kapital har vært viktig for oppbyggingen av norsk næringsliv.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen legger til grunn at en sunn økonomi er en nødvendig forutsetning for velferdssamfunnet. En sunn økonomi henger uløselig sammen med utviklingen i norsk næringsliv. Det er derfor av avgjørende betydning for velferdssamfunnet at vi innretter oss på en måte som bidrar positivt for utviklingen i næringslivet både når det gjelder konkurransevne og verdiskapning. Den økonomiske politikken må bidra til gode og stabile rammebetingelser for næringslivet. Komiteen vil påpeke at utfordringene i den økonomiske politikken med sannsynlighet for langvarig lav oljepris, vil være å holde fokus på pris- og kostnadsveksten. For ikke å svekke vår konkurranseedyktighet må kostnadsutviklingen i Norge holdes under kontroll.

Komiteen vil også understreke betydningen av at konkurransevnen blir styrket gjennom lavere lønnsvekst i norsk næringsliv, og vil peke på det inntektspolitiske samarbeidet mellom regjeringen og partene i arbeidslivet. Komiteen peker på at vi fortsatt må vektlegge utnyttelsen av naturressursene gjennom primærnæringene. Jordbruk og fiske har lange tradisjoner, og er av stor betydning for både bosetting og sysselsetting. Primærnæringene er under sterkt press, fiskeri på grunn av ressurs situasjonen og jordbruk på grunn av internasjonale avtaler og nedbygging av tollbarrierer.

Komiteen peker på at primærnæringene i tillegg til å produsere ren mat, utgjør basisen for andre relaterte næringer og tjenester. I landbruket, med sine mange små enheter, sitter en betydelig bedriftskompetanse med evne til innovasjon og nytenkning til beste for utkant-Norge.

Samtidig må vi innse at det må stimuleres til et mangfoldig, konkurransedyktig næringsliv i distrikts-Norge, som kan være med å møte fremtidige utfordringer. Norge har en liten og åpen økonomi, med tradisjon for økonomisk samkvem med andre land, og den internasjonale konkurransesituasjonen er derfor av avgjørende betydning for verdiskapningen.

Komiteen viser til stortingsmeldingen om eierskap som nylig ble behandlet i Stortinget, jf. Innst. S. nr. 77 (1998-99) og peker på at denne omhandler en del av de viktige utfordringene knyttet til bedrifts- og

eierstruktur som Regjeringen peker på også i Næringsmeldingen.

Komiteen mener at norsk næringspolitikk ikke har tatt konsekvensene av de fakta om at bedrifts- og næringsstrukturen i Norge viser at hele 96 pst. av bedriftene har færre enn 20 ansatte, mens 99,5 pst. av bedriftene har mindre enn 100 ansatte.

Komiteen mener at man nå må erkjenne at små bedrifter ikke har de samme muligheter og ressurser som de større til å forholde seg til et krevende offentlig byråkrati og den mengde påbud og bestemmelser som kun spesialister på mange felt kan ha oversikt over.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkepartiet, Senterpartiet og Venstre viser til at den økonomiske utvikling har de siste årene vært svært positiv. Arbeidsledigheten har falt fra over 6 pst. i 1993 til under 3 pst. i dag. Den urolige verdensøkonomien har imidlertid også konsekvenser for Norge, men disse medlemmer har merket seg at høstens renteøkninger og svekkelse av valutaen, til en viss grad nå er erstattet med rentenedgang og en styrking av kronen. Samtidig ser vi at de internasjonale økonomiske forhold fortsatt er vanskelige og at oljeprisen er lav. Dette kan derfor tyde på at innstramminger i statsbudsjettet er godt tilpasset den økonomiske situasjon, med sikte på å få renta ned. Dette blir også bekreftet av bl.a. IMF's årlige analyse av den norske økonomien.

3. NASJONALE OG INTERNASJONALE UTVIKLINGSTRENDER OG UTFORDRINGER

3.1 Sammendrag

Nasjonale og internasjonale utviklingstrender og utfordringer påvirker næringslivets forretningsvilkår og ulike næringers relative betydning. Utviklingen legger også nye premisser for hvordan vi kan utforme og utøve vår næringspolitikk. I kapitlet reises problemstillinger som tas opp i de etterfølgende kapitlene.

3.1.1 En mer integrert verden

Markeder knyttes tettere sammen både på globalt og regionalt plan.

Dette øker den gjensidige avhengighet, men også sårbarheten landene imellom. I Europa, som er det dominerende område for norsk samhandel og utinvesteringer, påvirker etableringen av det indre marked og EØS-avtalen konkurranseforholdene.

Tidligere skjermede sektorer åpnes for konkurranse, både gjennom internasjonale avtaler og som resultat av dereguleringsprosesser innenfor de enkelte landene. Konkurransen om investeringer øker.

De siste 25 årene har verdenshandelen økt mer enn dobbelt så raskt som bruttonasjonalproduktet (BNP).

En økende andel av internasjonal handel skjer innenfor store konsern.

Handelen med tjenester er økende, men fortsatt utgjør handel med varer fire femtedeler av den samlede verdenshandel. I de senere årene har det vært kraftig økning i norske bedrifters investeringer i utlandet, og fra og med 1994 er disse investeringene større enn utenlandske bedrifters investeringer i Norge.

Omgåelse av handelshindre, ved produksjon innenfor et marked som alternativ til eksport, er et element i denne sammenhengen.

Økende konkurranse og effektiviseringskrav fører til et økende antall sammenslutninger (fusjoner) av bedrifter og konsern på tvers av landegrensene.

Verdens handelsorganisasjon (WTO), som i dag omfatter 132 medlemmer, er sentral i forhandlinger og gjennomføring av handelspolitisk regelverk og for å oppnå markedsåpning både på vare- og tjenesteområdet.

For Norge er WTO den viktigste institusjonelle rammen for handelsforbindelsene med alle utenom-europeiske land, hvor vi ikke er dekket av Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) eller har bilaterale frihandelsavtaler.

Parallelt med økt liberalisering på verdensbasis, er det en markant utvikling i retning av sterk regional økonomisk integrasjon.

Den regionale integrasjonen i Vest-Europa vil gradvis utvides mot land i Sentral- og Øst-Europa. EU vil sannsynligvis etter hvert utvides til å omfatte disse landene.

Utenfor Vest-Europa er det flere dynamiske markedsområder som vil øke i betydning for norsk næringsliv. Spesielt Øst-Europa, Asia og Latin-Amerika er inne i en utvikling preget av store og raske strukturelle endringer.

Utviklingen i Asia betyr at Stillehavsregionen har blitt et tyngdepunkt i verdensøkonomien.

Globaliseringen reiser spørsmål direkte knyttet til myndighetenes handlingsrom for utøvelse av nærings- og handelspolitikk.

3.1.2 Rask teknologisk utvikling

Teknologiske skift har skjedd til alle tider. Det som særpreger vår tid er at de teknologiske skiftene skjer raskere enn tidligere, og at teknologien spres på kort tid, uavhengig av landegrensene.

Et sentralt spørsmål er hvilken rolle det offentlige skal ha når det gjelder teknologiutvikling.

Teknologiutviklingen gir nye forutsetninger for hvordan næringspolitikken på enkelte områder må innrettes.

Mye tyder på at utviklingen innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IT) i årene framover vil være spesielt gjennomgripende, både med hensyn til virkninger for etablerte næringer og for framveksten av nye produkter og virksomheter.

Elektroniske informasjonsnett, som for eksempel internett, vil være en sentral kommunikasjonskanal for de fleste typer virksomheter.

Økt bruk av IT og elektronisk samhandling i det norske samfunnet stiller offentlige myndigheter overfor en rekke utfordringer, blant annet med hensyn til lov- og regelverksendringer for å tilrettelegge for sikker bruk.

Utviklingen innen bio- og genteknologi vil få store konsekvenser for en rekke næringer og bedrifter. Dette er et område som kan gi opphav til nye teknologiske sprang de kommende år, spesielt innenfor medisin og helse, landbruk, havbruk og matvareindustri.

3.1.3 Miljøhensyn blir viktigere

Økonomisk vekst gir grunnlag for økt velstand og velferd, men påvirker samtidig natur og miljø. Virkningene av redusert biologisk mangfold, økt konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren og helse og miljøfarlige kjemikalier framstår i dag som de største miljøtruslene.

Det er særlig to problemstillinger som reises i denne sammenheng. For det første om uttapping av ikke-fornybare naturressurser kan sette grenser for den økonomiske veksten. Den andre problemstillingen knytter seg til om fortsatt økonomisk vekst vil føre med seg miljø- og helseskader eller klimaendringer som ikke er akseptable.

Den økte vekten på miljøhensyn har grunnleggende betydning for næringsvirksomhet og reiser omfattende utfordringer for nærings- og handelspolitikken.

3.1.4 Framvekst av tjenesteytende sektor

I likhet med utviklingen i andre OECD-land, har næringsutviklingen i Norge de siste tiårene vært preget av fallende sysselsetting i vareproduksjon og stigende sysselsetting i tjenesteytende næringer. Industriens andel av verdiskapingen er også redusert i forhold til tjenesteytende sektor.

Det er grunn til å vente at tjenesteytende sektor fortsatt får økende betydning både i forhold til sysselsetting og verdiskaping i årene framover.

Tjenesteytende virksomhet kan ikke vurderes som et alternativ til tradisjonell industri eller omvendt, men virksomhetene må vurderes i sammenheng med hverandre. Samspill mellom næringer på tvers av bransjegrenser er en vesentlig kilde til nyskaping i næringslivet. Samspillet og avhengigheten mellom industri og tjenesteytende næringer illustreres i modeller som vektlegger næringsklynger som betydningsfulle for innovasjonsevne og utvikling i næringslivet.

En rekke forhold i dag og i tiden framover vil bidra til å øke etterspørselen etter ulike tjenester. I meldingen stilles det spørsmål om utviklingen av et samfunn hvor tjenesteytende næringer står for en voksende del av sysselsettingen og verdiskapingen har noen betydning for den måten vi i dag utformer næringspolitikken?

3.2 Komiteens merknader

Komiteen er oppmerksom på behovet for omstilling for å møte og utnytte både nasjonale og internasjonale utviklingstrender og utfordringer. Vi må sørge for at Norge fortsatt skal være et land der det er gunstig å

investere og drive næringsvirksomhet. Komiteen vil også peke på at næringslivet er avhengig av å etablere seg ute. Geografien gjør at vi ligger i periferien av de markeder som er mest aktuelle for oss. Dette fordrer en næringspolitikk som gjør at norske bedrifter får gode betingelser for å tilby sine varer og tjenester i internasjonale markeder.

De siste årene har verdens BNP økt, samhandel og investeringer over landegrensar øker, handelshindringer reduseres og markeder dereguleres og knyttes tettere sammen. Konkurransesituasjonen skjerpes, og kampen om kapital likeså. Komiteen vil peke på at vi må bestrebe oss på å være i front i den internasjonale konkurransen.

Komiteen peker på at Øst-Europa vil ha økende betydning som marked for norsk næringsliv. Til tross for at landene i Øst-Europa har vansker med omstilling til markedsøkonomi, er det ikke tvil om at det her ligger et marked med stort potensiale. For at Øst-Europa skal bli et velfungerende marked, er det viktig at utfordringene knyttet til demokrati og miljø tas på alvor. Et aktivt arbeid for å trygge reformprosessen i det tidligere Sovjetunionen er derfor nødvendig. Miljøproblemene disse landene står overfor er store, og økt miljøberedskap og bedring av miljøsituasjonen er av vital betydning for disse landenes videre utvikling.

Komiteen vil også peke på at den teknologiske utviklingen er med på å endre nærings- og markedsstrukturer. Samtidig gir teknologiske nyvinninger bedrifter nye muligheter for produktutvikling og effektivisering. Mye tyder på at utviklingen innen IT i årene fremover vil være spesielt gjennomgripende både med hensyn til virkninger for etablerte næringer og for fremveksten av nye produkter og virksomheter. Komiteen vil understreke at dersom Norge fortsatt skal kunne være med i denne raske utviklingen, er det viktig at vi prioriterer kompetanseoppbygging, forskning og utvikling.

Komiteen er klar over at miljøhensyn må veies mot økonomisk vekst. En vekst som ukritisk taper ikke fornybare ressurser eller fører til helseskader eller skadelige klimaendringer er ikke akseptabel. Dette setter grenser for den økonomiske veksten. Komiteen mener at miljøkonsekvenser må integreres i næringspolitikken.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, vil understreke at globalisering og internasjonalisering av norsk næringsliv krever et multilateralt avtaleverk som gir stabile, ikke diskriminerende og forutsigbare rammebetingelser i utemarkedet. Flertallet viser i den forbindelse til resultatene av forhandlinger i WTO som vil få konsekvenser for verdiskapningen og næringsstrukturen at Norge må delta aktivt i disse forhandlinger for å tilrettelegge og sikre norske interesser.

Flertallet har merket seg at Regjeringen har en bred tilnærming i sitt forarbeid til WTO, og forventer at Stortinget blir løpende orientert om saken.

Flertallet vil framheve behovet for at styresmaktene og norsk næringsliv samarbeider om informasjon til bedriftene om EØS-avtalen. Det er viktig at norske bedrifter vert stimulererte til å nytta de moglegheitene denne avtalen gjev.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre understreker at fortsatt liberalisering av verdenshandelen i regi av WTO er en fordel for en liten og åpen økonomi som den norske. Økende handel med varer og tjenester er en viktig årsak til velstandsutviklingen i OECD-området etter 1945. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at økt frihandel og markedsadgang må være en hovedmålsetning for Norge foran neste forhandlingsrunde i WTO.

Disse medlemmer peker på at EØS-avtalen er avgjørende for norske bedrifters markedsadgang på det felles europeiske markedet. Avtalen er av uvurderlig betydning for norsk verdiskaping, sysselsetting og velferd. Ivaretagelse av avtalen og markedsadgangen den gir norsk næringsliv, er derfor et overordnet handelspolitisk mål. Disse medlemmer viser til at EØS-avtalen innebærer at Norge tilpasser seg EUs regelverk for det indre marked. Dette setter klare begrensninger på Norges muligheter til å påvirke vår egen lovgivning på dette området. Disse medlemmer understreker at EØS-avtalens veto-adgang er en unntaksbestemmelse som må brukes med den største varsomhet. Et norsk veto gir EU en tilsvarende rett til å "rebalansere" EØS-avtalen. Det er grunn til å frykte at en slik prosess vil svekke Norges markedsadgang. Disse medlemmer advarer derfor mot at en aktiv bruk av veto retten risikerer å undergrave markedsgrunnlaget for store deler av norsk næringsliv.

Disse medlemmer viser til at EU har innledet forhandlinger om opptakelse av seks nye medlemsland. I forbindelse med utvidelsen av EU er det viktig at norske interesser og markedsadgang ikke blir skadelidende. Disse medlemmer viser til at fiskerinæringens manglende markedsadgang til EU reduserer mulighetene for næringsutvikling langs kysten, og ber Regjeringen prioritere arbeidet med å bedre markedsadgangen for fiskeprodukter. Den planlagte EU-utvidelsen blir i denne sammenheng spesielt viktig for fiskerisektoren som i dag har relativt god markedsadgang til flere sentral- og østeuropeiske søkerland. Denne markedsadgangen risikerer å bli svekket når disse landene blir EU-medlemmer, og overtar EUs tollregime. Det er derfor viktig at Norge fremforhandler gode kompensasjonsordninger. Disse medlemmer mener man bør lære av erfaringene fra den forrige EU-utvidelsen da Norge oppnådde statiske tollfrie kvoter som kompensasjon for den tidligere tollfrie markedsadgangen. Denne løsningen tok ikke høyde for økningen i eksporten til disse landene i årene som fulgte. All eksport utover kvotene ble dermed ilagt full toll. Disse medlemmer mener Regjeringen i kommende kompensasjonforhandlinger isteden bør prioriterer

tere lavere generelle tollsatser til hele EU-området for de berørte fiskeslagene, fremfor statiske tollfrie kvoter.

Disse medlemmer viser til at innføringen av euroen fører til en ytterligere sammensmelting av nasjonale markeder i EU. Innføringen av euroen fjerner deltakerlandenes interne valutakostnader og gjør det lettere å foreta prissammenligninger over landegrensene. For næringslivet i eurosonen betyr det økt konkurranse og etableringen av verdens største hjemmemarked. Markedsadgangen og nærheten til dette markedet skaper store muligheter for norsk næringsliv, men innebærer også en konkurranseulempe i forhold til næringsliv lokalisert innenfor eurosonen.

Disse medlemmer mener manglende deltakelse i euroen og svakhetene i EØS-avtalen sammenlignet med fullt medlemskap i EU påfører norskbasert næringsliv en konkurranseulempe. For å motvirke dette og unngå at tilveksten av nytt næringsliv i Norge blir skadelidende mener disse medlemmer at de norske rammevilkårene må være minst like gode og helst bedre enn i EU-landene.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiet og Høyres standpunkter ved behandlingen av statsbudsjettet for 1999 og Innst. S. nr. 77 (1998-99) Om eierskap i næringslivet.

Disse medlemmer mener en grunnleggende forutsetning for vekst i næringslivet er at offentlig sektor ikke legger beslag på en stadig større del av ressursene i samfunnet. Når offentlig sektor vokser blir det mindre plass til privat næringsliv. I Norge har høye oljeinntekter gitt staten en finansiell handlefrihet som har vært brukt til å øke sysselsettingen i offentlig sektor. I perioder med press i økonomien har for stor vekst i offentlige utgifter ført til knapphet på arbeidskraft i privat sektor. Dette har ført til betydelig pris- og kostnadsvekst og svekket konkurransevne for næringslivet. I perioder med markert økonomisk vekst har næringslivet vært tvunget til å konkurrere med det offentlige om arbeidskraften og derfor raskere opplevd kapasitetsproblemer på arbeidsmarkedet. Dette var en viktig årsak til det betydelig pris- og lønnspresset i norsk økonomi i 1998 med påfølgende kronesvekkelse og renteheving. Resultatet av denne politikken er korte vekstperioder og større sykliske variasjoner enn i andre land.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, har merket seg at sentralbanksjefen i sin siste årstale slo fast at finanspolitikken sviktet i 1996, 1997 og 1998, mens vi i år har et vel tilpasset opplegg. Flertallet legger stor vekt på at nødvendige innstramminger i økonomien ikke må føre til en ytterligere fortregning av næringslivet og privat sektor.

Flertallet mener norsk økonomi er for avhengig av petroleumsvirksomheten. Vedvarende lave oljepreiser er i ferd med å få store konsekvenser for sysselsetting og verdiskaping. Dette viser hvor sårbar norsk økonomi er for svingninger i prisen på råolje. En sen-

tral utfordring for næringspolitikken er derfor å legge grunnlaget for utviklingen av et bredt, robust næringsliv. Flertallet mener på denne bakgrunn næringspolitikken må legges om slik at rammebetingelsene stimulerer til investeringer, vekst og utvikling av ny næringsvirksomhet. En stor del av den fremtidige veksten i næringslivet vil komme fra små- og mellomstore bedrifter. Flertallet mener derfor det er særlig viktig å forbedre investeringsklimaet og arbeidsvilkårene for små bedrifter og deres eiere.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil også peke på den regionale utvikling som finner sted parallelt med globaliseringsbølgen og WTOs nedbygging av handelshindringer. For Norge er den mest nærliggende regionale økonomiske integrasjon EU og EØS. Disse medlemmer vil peke på behovet for en nasjonal, selvstendig og aktiv vurdering av det regelverk som følger av EØS-avtalen. Disse medlemmer understreker at Regjeringen må videreføre en europapolitikk som utnytter EØS-avtalens styrke og sikrer vår deltakelse i aktuelle samarbeidsprosjekter. Det er viktig å ivareta våre interesser i forhold til velferd, sysselsetting og ressursforvaltning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at en friest mulig handel mellom land er den beste garanti og forutsetning for den mest effektive benyttelse av klodens ressurser. Landene med de beste forutsetninger for produksjon av bestemte produkter må i utgangspunktet ikke hindres av handelsregulerende tiltak. Slike tiltak fører til dårlig utnyttelse av de beste ressursene, og kostbar utnyttelse av de dårligste ressursene.

Disse medlemmer er av den oppfatning at bare frihandel gir garantier for god ressursutnyttelse, lav pris, fornuftig kvalitet og forebygging av krigshandlinger mellom handelspartnere. Disse medlemmer mener u-landene vil være betydelig bedre tjent med frihandel enn dagens eksporthindringer samt sementerende og selvødeleggende statlig u-hjelp som de mottar.

Med bakgrunn i den europeiske utvikling mener disse medlemmer det er svært viktig at Norge samordner sitt regelverk med det regelverk som er gjeldende for disse markedene. Dette vil være av stor betydning for norsk næringslivs konkurransedyktighet. Det vil også være viktig å tilpasse rammevilkårene slik at norsk næringsliv også kan være konkurransedyktig når nye og mer ukjente markeder skal vinnes.

Disse medlemmer vil påpeke at skatte- og avgiftssystemet vil være av stor betydning når det gjelder å opprettholde konkurransedyktigheten til våre eksportmarkeder.

Disse medlemmer vil videre vise til Fremskrittspartiets merknader og forslag til statsbudsjett for 1999, samt Innst. S. nr. 77 (1998-99) Om eierskap i næringslivet.

Disse medlemmer har registrert at det i EU pågår to fundamentale endringsprosesser, nemlig utviklingen av EU og innføringen av ØMU og den felles valuta, euro. Parallelt med disse endringene pågår det også omfattende interne endringer i EU, blant annet handlingsplan for det indre marked og reformer innen jordbrukspolitikken og strukturfondene. Disse medlemmer mener det er nødvendig at Regjeringen utarbeider en stortingsmelding om endringene i EU/Europa og de utfordringer dette reiser for Norge og for norsk eksportindustri og næringsliv.

4. MÅL, STRATEGI OG PRINSIPPER

4.1 Sammendrag

4.1.1 Mål og strategi

Målet for næringspolitikken er å bidra til økt verdiskaping for å realisere overordnede mål om velferd og sysselsetting. Næringspolitikken må bidra til at det blir attraktivt å lokalisere virksomhet i Norge.

Den næringspolitiske strategien består av fire hovedelementer:

- Det skal bli enklere å starte og drive bedrifter.
- Det skal satses på utvikling av kunnskap og kompetanse.
- Det skal legges til rette for et allsidig og miljøvennlig næringsliv i hele landet.
- Det skal legges til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene i en globalisert økonomi.

Små bedrifter står sentralt i økonomien. De står for en viktig og økende andel av sysselsettingen og verdiskapingen i Norge.

Nye ideer og produkter utvikles ofte først i små innovative bedrifter, og skaper grunnlag for vekst innenfor nye områder eller næringer. Etablering og utvikling av slike bedrifter gir dermed et grunnlag for ekspansjon i større bedrifter.

Regjeringen er opptatt av å fremme nyskaping og bedre vilkårene for små bedrifter.

Regjeringen vil ta initiativ til en holdningskampanje overfor offentlig sektor for å bidra til å øke bevisstheten om og innsikten i bedriftenes problemstillinger og behov.

Regjeringen legger betydelig vekt på å stimulere aktivt, personlig eierskap som en strategisk ressurs i næringsutviklingen. Skatte- og avgiftssystemet er et viktig element for å få til dette.

Regjeringen understreker behovet for å intensivere arbeidet med lov- og regelforenklning.

Regjeringen legger til grunn at SNDs distriktsprofil skal videreutvikles og at SND i større grad kan bli det verktøyet små bedrifter og nyetablerte trenger. Dette innebærer økt innsats fra SND i distriktene og at innsatsen i større grad rettes inn mot små bedrifter om har det største utviklingspotensialet.

For å styrke samhandlingen mellom forskning og næringsliv legger Regjeringen opp til en satsing bestående av to elementer:

1. Prosjektutviklingstilskudd til forskere og nyskaperere.
2. Styrking av de regionale såkornfondene.

Utvikling av den enkelte bedrift og næringslivet som helhet avhenger i første rekke av den menneskelige innsatsen.

Utdanning og kompetanseheving er en langsiktig investering i mennesker og livskvalitet, som styrker næringslivets og samfunnets evne til å møte utfordringer og nødvendige omstillinger i framtiden. Med sin sterke økonomi har Norge en særegen mulighet til å:

- investere i mennesker gjennom en sterkere satsing på utdanning og kompetanseheving og
- bedre vilkårene for forskning- og utviklingsinnsats.

Regjeringen legger vekt på at det offentlige utdanningssystemet skal ha en sentral rolle i å tilby undervisning som imøtekommer kompetansebehovene i arbeidslivet.

For samfunnet som helhet er bosetting i distriktene viktig for å kunne realisere viktige samfunns mål knyttet til ressursutnyttelse, miljø, velferd og trivsel. Regjeringen vil derfor ta hele landet i bruk i næringsutviklingen, og stimulere til utvikling av konkurransedyktige verdiskapingsmiljøer i alle deler av landet.

Regjeringen vil føre en politikk som gjør at miljøskadelig aktivitet blir dyrere i framtiden. Den grønne skattereformen er et signal om dette. Verdiskapingen må i større grad skje innenfor de rammer naturen setter. Dette vil blant annet bety at næringslivet må produsere mer med mindre ressursinnsats, med andre ord øke produktiviteten samtidig som produksjonsstrukturen på lengre sikt endres.

Regjeringens næringspolitikk skal legges til rette for næringslivets konkurransedyktighet i en globalisert verden. Det er den samlede innsatsen for å fremme næringsvirksomhet i Norge som vil være avgjørende for at vi klarer å utløse det verdiskapingspotensialet utviklingen gir, og som internasjonal arbeidsdeling skaper muligheter for.

Regjeringen legger vekt på å delta aktivt i internasjonale fora som WTO og OECD. Regjeringen ser det som viktig å bidra til videreutvikling av EØS-avtalen. På det europeiske markedet vil en EU-utvidelse mot øst, gjennomføringen av den økonomiske og monetære union, sterkere innsats for økt sysselsetting og strengere miljøtiltak, ha særlig betydning for oss. I forhold til EØS-avtalen ser Regjeringen det også som en viktig oppgave å sørge for at avtaleverket er kjent blant våre europeiske samarbeidspartnere.

Regjeringen legger også vekt på at norsk næringsliv har tilgang på hensiktsmessig kompetansemessig

bistand og konkurransedyktig finansiering for eksport og uteetableringer. Videreutvikling av virksomhet i Norges Eksportråd, NORTRA og Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) er viktig i denne sammenhengen. Utenriktjenesten, med sine over 80 utenriksstasjoner, spiller en sentral rolle for å fremme næringslivets interesser i utlandet.

Regjeringen ønsker aktivt å stimulere til utvikling og bruk av IT for å fremme globalt konkurransedyktig næringsvirksomhet. Betydningen av geografisk beliggenhet og avstand reduseres, og nye alternativer for kommunikasjoner og transaksjoner blir tilgjengelige.

Det offentliges rolle er først og fremst å legge til rette for at IT blir et effektivt redskap i hele næringslivet. Dette omfatter blant annet å utvikle et regelverk for telesektoren som sikrer at bedrifter både sentralt og i distriktene effektivt kan ta i bruk IT i driften. Det omfatter også å tilrettelegge lover og regler knyttet til bruk av teknologien.

4.1.2 Prinsipper i næringspolitikken

Opprettelsen av Nærings- og handelsdepartementet har bidratt til å samle sentrale næringspolitiske virkemidler under ett departement.

Regjeringen legger noen overordnede prinsipper til grunn i utformingen av en framtidens næringspolitikk. Prinsippene gjelder på tvers av de skisserte strategiene.

Et sentralt element i den framtidige næringspolitikken er helhetstenkning og samordning. Dette gjelder både i utøvelse og i utforming av næringspolitikken.

Den generelle økonomiske politikken påvirker næringslivet blant annet gjennom budsjettpolitikken, skatte- og avgiftspolitikken og penge- og valutapolitikken. Et annet sentralt politikkområde er konkurransepolitikken, som skal bidra til en effektiv bruk av samfunnets ressurser. På samme måte er for eksempel også samferdselspolitikk, utdannings- og forskningspolitikk, distriktspolitikk og miljøpolitikk viktig for næringsutviklingen.

Regjeringen legger til grunn at prinsippet om økt næringsnøytralitet skal tilstrebes i den videre utviklingen av næringspolitikken. Næringsnøytralitet brukes her om en politikk som i utgangspunktet rettes mot utvikling av lønnsom næringsvirksomhet generelt, og ikke peker ut noen næringer eller bedrifter som mer støtteberettiget enn andre.

Økt verdiskaping forutsetter effektiv bruk av samfunnets ressurser. Historiske erfaringer har vist at dette best ivaretas i markedsbaserte økonomier, og at markedet har gode egenskaper når det gjelder å fremme effektivitet, nyskaping og teknologispredning.

Innenfor den markedsbaserte delen av økonomien kan det imidlertid oppstå flere former for markeds- og konkurransesvikt som gjør at en markedsøkonomi gir ineffektiv ressursbruk.

"Næringsstøtte" kan defineres som alle offentlige økonomiske tiltak/virkemidler som gir fordeler til bestemte deler av næringslivet.

Målet for offentlig støtte er å realisere samfunnsøkonomiske lønnsomme prosjekter som ellers ikke hadde blitt realisert.

Ut fra et konkurransepolitisk perspektiv vil all støtte potensielt påvirke konkurransen mellom foretak. I utgangspunktet bør en derfor innta en kritisk holdning til bruk av næringsstøtte.

Regjeringen vil i høyere grad prioritere støtte til kompetansesigevende tiltak innenfor ulike områder blant annet ny teknologi, eksport og internasjonalisering samt til forskning og utvikling og andre immaterielle investeringer. Regjeringen vil videre utfylle finansieringstilbudet der det kan virke som om det private kapitalmarkedet ikke fungerer godt nok.

4.2 Komiteens merknader

Bedrifter oppstår ved at mennesker får utfolde sine behov for å skape, finne løsninger og se økonomiske resultater av det de gjør. Komiteen understreker at myndighetenes oppgave er å fjerne unødvendige hindringer og fremme en sunn konkurranse bedriftene imellom. Det legger grunnlag for videre utvikling og forbedring som kommer samfunnet til gode. Komiteen legger til grunn at Norge må fremstå som et land det er attraktivt å investere i. Samtidig vil den teknologiske utviklingen, økende globalisering og strengere miljøkrav legge nye premisser og gi nye muligheter for norsk næringsliv. Bedriftenes evne til å omstille seg til disse nye forhold, vil være avgjørende for graden av suksess. Samtidig vil bedriftenes situasjon henge sammen med myndighetenes evne til å tilrettelegge for de nye konkurranseforholdene.

Komiteen slutter seg til Regjeringens målsetting om forenkling og helhetlig tenkning innen næringslivet og at det må bli enklere å starte og drive bedrifter. Små bedrifter utgjør 97 pst. av alle bedrifter, og står sentralt i økonomiens evne til nyskaping og omstilling.

Komiteen vil særlig trekke fram de hindringer som unødvendig offentlig skjemavelde og byråkrati utgjør for bedriftene, og viser til tall fra NHO hvor det går fram at små bedrifter forholdsmessig bruker seks ganger så mye tid som store bedrifter på administrativt arbeid opp mot det offentlige. Komiteen ser derfor positivt på at Regjeringen har satt i gang programmet "Et enklere Norge" og påpeker at dette er særlig viktig av hensyn til næringslivet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på nødvendigheten av et allsidig og miljøvennlig næringsliv. Flertallet er enig i at det er viktig å ta hele landet i bruk i næringsutviklingen, og at SND-systemet i samspill med den øvrige distriktspolitikken er sentralt for å oppnå dette. Flertallet vil også fremheve at energi- og miljøressursene bør settes i fokus også i næringspolitikken, og forvaltes slik at nasjonalformuen ikke forringes.

Flertallet er oppmerksom på at deler av norsk næringsliv står overfor store utfordringer. Dette gjelder for eksempel offshore- og offshorerelatert virksomhet,

som har betydelige utfordringer med hensyn til kapasitetsutnyttelse i tiden framover. Flertallet vil understreke at skipsbyggingsindustriens internasjonale karakter, med sterk myndighetsmedvirkning i de fleste land, betinger at norske myndigheter medvirker til løsninger som kan bringe norsk skipsbygging gjennom forestående utfordringer. Verftstøtten er en del av denne strategien, jf. Innst. S. nr. 115 (1998-99) om verftstøtten.

Flertallet vil også påpeke en annen utfordring ved situasjonen i norsk næringsliv, nemlig økningen i investeringsstrømmene mellom land. Dette er en konsekvens av globaliseringen av økonomien, nedbygging av handels- og investeringshindre, og den teknologiske utviklingen. Dette medfører at bedrifter i økende grad spesialiserer seg, søker nye markeder og strategiske alliansepartnere, og i større grad ønsker å etablere seg i sine utemarkeder. Flertallet merker seg at norske investeringer i utlandet de siste årene har vært større enn de utenlandske investeringene i Norge. Det er viktig i denne sammenheng at en har langsiktige, aktive eiere i Norge. Flertallet understreker at forholdene må legges til rette for at Norge forblir et interessant land å drive næringsvirksomhet i, både for norske og for utenlandske investorer.

Flertallet vil ellers peke på det offentliges rolle når det gjelder bedriftenes mulighet for hensiktsmessig kompetanse og bistand samt konkurransedyktig finansiering for eksport og uteetableringer. Flertallet er enig i at Norges Eksportråd, NORTRA og Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (GIEK) må videreutvikles. Samtidig ønsker flertallet å presisere at prinsippene som legges til grunn for dette er samordning og forenkling. Det understrekes at dette må være basis i en videreutvikling av disse virksomheter slik at økt kompleksitet og økt byråkratisering begrenses.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, merker seg Regjeringens strategi for utvikling av kunnskap og kompetanse, og er enig i at en slik strategi er nødvendig for å møte utfordringene i et raskt skiftende samfunn, med stadig sterkere internasjonal konkurranse.

Det vises i denne sammenheng til Innst. S. nr. 78 (1998-99) Om kompetansereformen, hvor det bl.a. fremgår at Stortinget ber Regjeringen fremme lovforslag om individuell rett til utdanningspermisjon. Det vises også til den betydning de etablerte utdanningsinstitusjonene har for evnen til kompetanseheving og nyskaping, og at utdanningspolitikken i større grad må sees i sammenheng med næringspolitikken.

Dette flertallet vil peke på at det fremdeles er stor forskjell i valg av utdanningsveier og yrkeskarrierer mellom kvinner og menn, og at likestillingsperspektivet derfor fortsatt må være sentralt i utdannings- og næringspolitikken.

Dette flertallet vil også peke på at etiske problemstillinger i forbindelse med økende internasjonala-

lisering er et område som det er viktig å vektlegge og bevisstgjøre aktørene i forhold til.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet meiner at staten må samarbeida med partane i arbeidslivet om etter- og vidareutdanning og syner elles til sine generelle merknader og til merknader i Innst. S. nr. 78 (1998-99).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil påpeke at det er viktig å bedre vilkårene for små- og mellomstore bedrifter, samt legge betydelig vekt på å stimulere til aktivt og personlig eierskap som en strategisk ressurs i næringsutviklingen.

Disse medlemmer vil ta til orde for at rammevilkårene for de små- og mellomstore bedrifter blir lagt til rette, slik at lover, regler og byråkrati blir tilpasset den næringsstrukturen vi faktisk har.

Disse medlemmer vil vise til Kjøttbransjens Landsforbunds beregninger som viser at grensehandelen med kjøtt i dag ligger på nivå mellom 6 og 10 millioner kilo.

Disse medlemmer mener det er viktig å ta disse problemer på alvor og vil påpeke at det for norsk landbruk, og for norsk kjøttindustri, er betydelige vanskeligheter med grensehandel som rammer primærproduksjon, industri og handel i enkelte utsatte områder særlig hardt. I tillegg registrerer disse medlemmer at det foregår stor handelslekkasje på hvitevarer, brunevarer, møbler og andre varer.

Disse medlemmer har merket seg at sykefraværet og sykelønnsordningen ikke berøres i denne meldingen, selv om dette tema er blant de viktigste sakene for spesielt små- og mellomstore bedrifter.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre er enig i å legge til grunn prinsippet om at økt næringsnøytralitet skal tilstrebes i utformingen av næringspolitikken. Disse medlemmer viser til at det er en klar utvikling i retning av en mer næringsnøytral politikk både nasjonalt og internasjonalt. Flertallet understreker at næringspolitikken skal bidra til omstillingsdyktighet, innovasjon og lønnsomhet i hele arbeidslivet og vil påpeke at prinsippet om næringsnøytralitet ikke er til hinder for å målrette tiltak mot aktiviteter som generelt fremmer vekst og verdiskapning. Disse medlemmer vil undertreke at målet med offentlig støtte er å realisere samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter som ellers ikke hadde blitt realisert. Disse medlemmer har merket seg at det i internasjonale handelsavtaler legges økt vekt på å regulere støtte som virk konkurransen over landegrensene. Disse medlemmer er oppmerksom på at dette setter klarere rammer for hvilken støtte som kan tildeles bedrifter i våre konkurrentland.

Disse medlemmer har merket seg at stortingsbehandlingen av Eierskapsmeldingen viser tilslutning

til Regjeringens strategi for eierskap i norsk næringsliv og de virkemidler som er tenkt benyttet for å oppnå en slik målsetting. Et balansert og mangfoldig eierskap er etter disse medlemmers mening en viktig premisse for fortsatt å ha en næringsstruktur som sikrer verdiskaping, sysselsetting og gjør det mulig å ta hele landet i bruk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener enhver skal ha adgang til å etablere en ny bedrift uten behovsprøving fra det offentlige eller fra private organisasjoners side.

Disse medlemmer ser videre ikke noe behov for offentlig konsesjon (tillatelse) ved kjøp og salg av eiendommer.

Disse medlemmer vil peke på at en stor andel av næringslivet eies og drives av det offentlige. Den offentlige innblanding i næringslivet vil etter disse medlemmers syn true næringsfriheten til private bedrifter.

Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at de mest sentrale rammebetingelser for å starte og drive bedrifter er skatte- og avgiftssystemet, lov- og regelverksutforming og tilgang på risikokapital.

Disse medlemmer mener tiden er overmoden for en "reformopprydning" innenfor dagens skjema-velde, ved at det foretas en total gjennomgang av alle eksisterende skjemaer og oppgaveplikter, slik at disse må godkjennes på nytt. Det vil kun være på denne måten man ser nytteverdien av hevert enkelt skjema.

Disse medlemmer vil vise til at næringslivet i dag plikter å forholde seg til ca. 30 lover, ca. 4p450 sentrale og ca. 7p550 lokale forskrifter, som totalt betyr ca. 12p030 lover og forskrifter som regulerer norsk næringsvirksomhet.

Med bakgrunn i at dagens papirflom fra det offentlige gir næringslivet enorme kostnader vil disse medlemmer gå inn for å vurdere et system der næringsaktørene kan ta betaling for å utfylle skjemaer til det offentlige.

Disse medlemmer mener videre at hensikten med det offentliges rammebetingelser og generelle regler må være å gjøre norsk industri og næringsliv mer konkurransedyktig. Trygge bedrifter med god lønnsomhet tjener hele samfunnet og gir grunnlag for velstand og sosial sikkerhet. Ulønnsomme bedrifter som år etter år mottar støttebeløp fra det offentlige, har den stikk motsatte virkning. Det offentlige virker her som et mellomledd for overføring av ressurser fra gode til dårlige bedrifter. Dersom det generelt høye avgifts-, kostnads- og skattenivået reduseres, vil flere bedrifter kunne drive lønnsomt, og behovet for støtte fra staten vil avta av seg selv.

Disse medlemmer er uenige i Regjeringens satsning på SND som virkemiddelapparat, og vil videre vise til sine øvrige merknader i denne innstillingen, og merknader i Innst. S. nr. 283 (1996-97) om Statens nærings- og distriktsutviklingsfond.

Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av at så lenge dagens offentlige virkemiddelapparat (SND) består, må det ikke brukes slik at det fører til konkurransevridninger.

Disse medlemmer går imot Regjeringens styrking av de regionale såkornfondene og vil vise til sine merknader i Innst. S. nr. 77 (1998-99) jf. St.meld. nr. 40 (1997-98) Om eierskap i næringslivet.

5. KAPITALMARKED OG VIRKEMIDDELBRUK

5.1 Sammendrag

5.1.1 Generelt om bedriftenes finansiering

En bedrift er avhengig av tilførsel av kapital til investeringer for å opprettholde eller videreutvikle driften. En bedrift vil normalt stå overfor tre mulige kapitalkilder: Tilbakeholdt overskudd i bedriften, tilførsel av eksternt egenkapital (for eksempel ved aksjeemisjon) eller lånefinansiering.

Det er generelt god tilgang på kapital til næringslivet i Norge i dag. Forbedret lønnsomhet i næringslivet de siste årene har lagt forholdene til rette for at egenkapitalmarkedet fortsatt vil fungere tilfredsstillende.

Den enkelte bedrift kan, selv om det i utgangspunktet ikke er knapphet på kapital i økonomien som helhet, stå overfor problemer med å skaffe tilstrekkelig eksternt kapital. Dette kan skyldes at markedet ikke fungerer perfekt.

5.1.2 Næringspolitikk for effektiv kapitaltilgang

Å stimulere til lønnsomme bedrifter er en hovedoppgave i næringspolitikken. Dette ligger til grunn for utformingen av næringspolitiske rammebetingelser.

Regjeringen legger til grunn at det offentlige finansieringstilbudet skal utfylle det private på områder hvor kapitalmarkedet ikke fungerer godt nok.

Regjeringen legger vekt på å bedre kapitaltilgangen til nyetableringer og små og mellomstore bedrifter for å stimulere til at flere av prosjektene med verdiskapingspotensial realiseres og utvikles.

Finansinstitusjonenes oppgaver er å ta imot sparing fra husholdninger og bedrifter og kanalisere denne sparingen til investeringer ved kredittytting eller egenkapitalplasseringer. Disse institusjonenes valg av plassering er av stor betydning for hvor mye av sparingen som tilflyter egenkapitalmarkedet.

Det offentlige finansieringstilbudet skal utfylle det private kapitalmarkedet. Hensikten er å sikre kapitaltilførselen til samfunnsøkonomisk lønnsomme utviklingsprosjekter.

Regjeringen vil på bakgrunn av Stortingets behandling av St.meld. nr. 51 (1996-97) og de næringspolitiske utvalgenes anbefalinger videreutvikle SND som myndighetenes sentrale virkemiddel i nærings- og distriktspolitikken.

SND er i dag, sammen med Norges forskningsråd, myndighetenes viktigste virkemiddel for å styrke nyskapingsevne og virksomheten i Norge.

Regjeringen legger vekt på at SND skal konsentrere sin virksomhet om områder med svikt i det private kapitalmarkedet og til områder hvor det er nødvendig med en særlig innsats for å ivareta samfunnsmessige hensyn i næringsutviklingen. Regjeringen ser at dette særlig gjelder følgende områder:

- små- og mellomstore bedrifter,
- nyskaping og
- distriktsutvikling.

SND forvalter blant annet følgende virkemidler:

- Bedriftsfinansiering gjennom grunnfinansieringslån til fiskeflåten, lavrisiko- og risikolån, garantier og tilskudd.
- Investeringer med egenkapital, ansvarlige lån og kapitalinnskudd i ventureselskap.
- Utviklingsprogrammer og -prosjekter.
- Investeringsfondene for Nordvest-Russland og Øst-Europa.
- Miljøfond.

For å styrke samhandlingen mellom forskning og næringsliv legger Regjeringen opp til en satsing bestående av to elementer:

- Prosjektutviklingstilskudd til forskere og nyskaper.
- Styrking av de regionale såkornfondene.

Selskapet for industrivekst (SIVA) har som formål å bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i distriktene. Gjennom drift av næringsparker, bedriftsutvikling og arbeid gjennom risikokapitalselskap, søker SIVA å bygge opp regionale verdiskapingsmiljøer i distriktene. SIVA har i de senere årene gått mer aktivt inn i en utviklerrolle i forhold til næringsutvikling i distriktene.

Gjennom den fireårige fylkesplanen og eventuelt strategisk næringsplan for regionale utviklingsprogram blir den overordnede strategien for næringsutviklingsarbeidet i fylkene lagt.

Målet med kommunale næringsfond er å styrke kommunenes mulighet til lokalt næringsutviklingsarbeid, med utgangspunkt i lokalmiljøenes forutsetninger og muligheter.

Formålet med Bygdeutviklingsmidlene (BU-midlene) er å fremme lønnsom næringsutvikling på bygde innenfor og i tilknytning til landbruket.

BU-ordningen er en del av jordbruksavtalesystemet og er av den grunn landbrukspolitisk begrunnet.

5.1.3 Samordning av virkemiddelapparatet

Regjeringen legger vekt på at tilførselen av offentlig kapital til næringsvirksomhet skal skje på en effektiv

måte, og at systemet skal være oversiktlig og lett tilgjengelig for brukerne. Dette krever stor grad av samordning av de ulike tiltakene og koordinering og samarbeid mellom de ulike institusjonene som forvalter ulike ordninger.

Etableringen av SNDs distriktskontorer er en klar styrking av arbeidet med næringsutvikling på regionalt nivå.

Spesielt er det viktig at de nasjonale organene, SIVA og SND, koordinerer oppgavene sine.

Samordningen av administrasjonen mellom BU og SND på fylkesnivå, har etter hvert fått en slik innretning at forvaltningsmessig samordning oppnås.

I 1996 ble det etablert en formell samarbeidsavtale som skisserer rutiner for samarbeid og arbeidsdeling mellom Norges forskningsråd og SND.

5.1.4 Kapital og eierskap

Regjeringen la samtidig med denne meldingen fram en egen melding som gjennomgår Regjeringens eierskapspolitikk. Regjeringen vil blant annet legge vekt på virkemidler som kan bidra til flere aktive og private eiere i norsk næringsliv.

Dette vil bidra til at det ikke blir for sterk konsentrasjon av eierskap rundt en eller få eiere.

Regjeringen legger videre vekt på å stimulere til og ivareta nasjonalt eierskap. Det antas at eiernes nasjonalitet har betydning blant annet for lokalisering av nøkkelfunksjoner som ledelse og FoU-aktiviteter.

Det er imidlertid også viktig at norsk næringsliv er lønnsomt og attraktivt å investere i for utenlandske investorer.

Det statlige eierskapet bidrar i mange sammenhenger positivt gjennom langsiktighet og stabilitet i kapitaltilgang. Regjeringen vil i sin eierskapsstrategi legge vekt på et fortsatt sterkt offentlig eierengasjement på forretningsområder som forvalter viktige naturressurser.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen påpeker at tilgang av kapital er avgjørende for å realisere investeringer, næringsutvikling og vekst. Likeledes er kapitaltilgang viktig for bedrifters konkurranseevne i en situasjon med liberalisering av kapitalmarkedene. Det er generelt god tilgang på kapital til næringslivet i Norge i dag, men likevel ligger det fortsatt utfordringer i å kanalisere kapital til langsiktige investeringer for å sikre og videreutvikle økonomien på en effektiv måte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser det som viktig å bedre kapitaltilgangen til nyetableringer og små og mellomstore bedrifter. På denne måten vil det åpnes for økt verdiskaping. Hoveddelen av de offentlige midlene kanaliseres gjennom SND.

Flertallet påpeker at en effektiv konkurranse på kapitalmarkedet er nødvendig for at kapital skal kanaliseres til de investeringer hvor den kaster mest av seg. Rammebetingelsene for finansmarkedene må sørge for

slik effektiv kapitaltilførsel, samtidig som hensynet til sikkerhet og soliditet ivaretas.

Flertallet vil også peke på at økt satsing på kvinner skulle prioriteres i SNDs virksomhet, deriblant nettverkskredittenheter. Disse, som ofte gjelder mindre lånebeløp, må tilbys smidige og fleksible løsninger i forhold til prosjektenes profitabilitet og sikkerhet.

Flertallet anser det hensiktsmessig at SND skal være den sentrale organisasjonen for statlig næringsfinansiering og dermed bidra til å gi næringspolitikken større tyngde og koordinering. Flertallet innser at mangfoldet i virkemiddelapparatet krever samordning, og mener at systemet skal være oversiktlig og lett tilgjengelig for brukerne.

Flertallet har merket seg Regjeringens syn på hvordan SND skal konsentrere sin virksomhet, med vektlegging på små og mellomstore bedrifter, nyskaping og distriktsutvikling. Flertallet vil påpeke at opprettelsen av såkornfondene har bidratt til øket risikovillig kapital for næringslivet i distriktene. Flertallet har også merket seg ordningen for prosjektutviklingstilskudd for å stimulere forskere og kunnskapsmiljøer til å kommersialisere forskningsresultater.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, er enig med Regjeringen i at det offentlige finansieringstilbudet skal utfylle det private på de områder hvor kapitalmarkedet ikke fungerer godt nok. Spesielt vil en peke på behovet for langsiktig og tålmodig kapital.

Dette flertallet viser til St.meld. nr. 51 (1996-97) Om Statens nærings- og distriktsutviklingsfonds forslag til endringer for SNDs virksomhet. Dette flertallet viser til at nedleggelsen av grunnfinansieringsordningen ble erstattet med en ordning som tar større risiko enn bankene. Dette støtter opp under at det offentlige finansieringstilbudet skal gå ut over det private.

Medlemene i komiteen fra Arbeidarpartiet viser til partiets merknader om investerings- og teknologifondet, jf. Innst. S. nr. 77 (1998-99) til eigarskapsmeldinga.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til partiets prinsipielle syn om at kapitalmarkedet må være fritt med reelle priser, slik at kapitalen går dit hvor den gjør størst nytte for seg. Private finansieringsinstitusjoner skal sikre næringslivet og borgerne nødvendig kapital. Videre ønsker Fremskrittspartiet å privatisere statsbankene for å fremme konkurranse og sikre alle brukere likeverdige tilbud og behandling.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at rammebetingelsene til finansieringen har stor betyd-

ning for næringslivets tilgang på kapital. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Budsjettinnst. S. I (1998-99) der stortingsflertallet ba Regjeringen foreta oppmykninger i krysseierbestemmelsene for finansselskaper tidlig i 1999. Disse medlemmer viser dere til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett for 1998 ba Regjeringen om i løpet av 1999 å innføre skattemessig likebehandling av innskuddsbasert og ytelsesbasert tjenestetpensjon.

Disse medlemmer understreker at private investorer og det ordinære bankvesenet må være den viktigste finansieringskilden for norsk næringsliv. For å unngå uheldige konkurransevridninger og unngå at ressurser bindes opp i ulønnsomme prosjekter, er det viktig at SND ikke gir varige subsidier til bedrifter i form av tilskudd og rimelige lån. Bedrifter som er i konsolideringsfasen av sin utvikling bør derfor ikke motta støtte fra SND. Risikolåneordningen og lavrisikolåneordningen er virkemidler som i stor grad knytter seg til denne fasen, og er tilbud som bedre ivaretas av det ordinære kredittmarkedet. Disse medlemmer mener derfor disse ordningene bør avvikles.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avvikle SNDs risikolåneordning, lavrisikolåneordning og SND Invest AS."

Disse medlemmer mener det særlig er i nyskappings- og kommersialiseringsfasen av bedriftenes utvikling at offentlig støtte kan bidra til å realisere gode prosjekter. Virkemidler som er innrettet mot disse fasene bør derfor styrkes. Disse medlemmer peker i den forbindelse på utviklingstilskudd og ansvarlige lån der offentlige og private investorer deler risiko, som særlig egnede virkemidler. Det nyopprettede prosjektutviklingstilskuddet og såkornfondene er eksempler på slike virkemidler. Gjennom såkornfondene kan det offentlige avlaste risiko i utviklingsprosjekter og bidra til å realisere nyskappingsprosjekter, særlig i distriktene. Disse medlemmer mener SNDs fokus bør vris fra å avhjelpe en avtagende markedssvikt i kapitalmarkedet og i retning av å kompensere for en mer reell markedssvikt i kompetansemarkedet.

Disse medlemmer ønsker en gjennomgang av hvordan de nye oppgaver som SND er blitt tildelt, og som SND blir tildelt, er organisert og hvordan de fungerer. Disse medlemmer mener det er behov for en større konsentrasjon av de distriktpolitiske virkemidler, og ser gjerne SND som en hovedaktør i denne sammenheng. Disse medlemmer ønsker å nedlegge SND Invest AS. Disse medlemmer mener at SNDs hovedoppgave må være å bidra til risikoavlastning for bedrifter i utviklings- og etableringsfasen, og vil peke på at de regionale såkornfond er velegnede virkemidler i denne sammenheng. SND må i større grad bistå bedrifter i utviklingsfasen med kompetanse.

Disse medlemmer ber derfor Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til omorganisering, eventuelt nedlegging av SND Invest AS.

6. ET EFFEKTIVT BEDRIFTSSKATTESYSTEM

6.1 Sammen drag

Utformingen av bedriftsskattesystemet har stor betydning for næringsvirksomhet. Det er viktig at systemet er utformet slik at kapital kanaliseres til lønnsomme investeringer, og ikke bindes i uproduktiv virksomhet. Regler for bedriftsbeskatning generelt, og delingsreglene og formuesskattereglene spesielt må gjenspeile dette.

6.1.1 Prinsipper for beskatning av næringsvirksomhet

Skatter og avgifter fører normalt til at produsentener og forbrukere foretar andre forbruks- og investeringsbeslutninger enn de ville ha gjort i et system uten skatter.

Skattereformens (1992) hovedprinsipper bidrar til at kapital blir fordelt på en slik måte at den samfunnsmessige avkastningen blir størst mulig. Skattereformen har samtidig bidratt til lavere marginalsatter på arbeid, noe som trolig innebærer økt effektivitet i arbeidsmarkedet. Den har også tatt sikte på å forenkle skattesystemet. Regjeringen stiller seg bak hovedprinsippene i skattereformen, og ser dagens skattesystem som et viktig bidrag til en effektiv næringspolitikk.

6.1.2 Generelle skatteregler for næringsvirksomhet

Overskudd fra næringsvirksomhet skattlegges som alminnelig inntekt med en flat skattesats på 28 pst. I næringsvirksomhet som omfattes av delingsreglene må de aktive eierne i tillegg betale skatt på eventuell positiv beregnet personinntekt fra selskapet.

Det er ikke formuesskatt på selskaper. Beskatning av selskapsformue finner sted på aksjonærens eller deltagernes hånd.

Overskuddet i aksjeselskaper skattlegges med 28 pst. Selskapet betaler skatt av hele overskuddet uten fradrag for utdelt aksjeutbytte. Utbytte er i praksis skattefritt på aksjonærens hånd.

Det er innført særskilte regler for beskatning av redivirksomhet som skiller seg fra beskatningen av øvrig næringsvirksomhet. Rederiselskaper er fritatt for løpende beskatning av overskudd, bortsett fra at det er en løpende beskatning av netto finansinntekter unntatt valutagevinster. I stedet må eierne betale en skatt på 28 pst. når utbytte tas ut av selskapet. I tillegg betaler rederiselskapene en tonnasjeskatt beregnet på grunnlag av fartøyenes nettotonnasje.

Med virkning fra 1. januar 1997 er det innført felles skatteregler for offentlige og privat eide kraftselskaper. Det er innført en særskilt grunnrenteskatt til staten på 27 pst. som kun skal betales av ekstraordinært overskudd i det enkelte kraftverk.

Petroleumsbeskatningen bygger i utgangspunktet på reglene for den ordinære bedriftsbeskatningen. Men også her er det innført viktige særordninger. I tillegg til ordinær overskuddsskatt må oljeselskapene betale en særskatt på 50 pst.

I gjeldende skattesystem beskattes arbeids- og kapitalinntekter med ulike skattesatser. Kapitalinntektene beskattes med en flat skattesats på 28 pst. uansett hvor de opptjenes, hvem de tilfaller eller i hvilken form de framkommer. Arbeidsinntekter beskattes progressivt med en maksimal marginalsatt på 49,5 pst. for lønns-takere og 52,4 pst. for næringsdrivende.

Skattereformens prinsipper fører til et behov for å skille arbeidsinntekter fra kapitalinntekter i tilfeller hvor inntektskildene ikke er klart definert (delingsmodellen).

Delingsreglene er også gjort gjeldende for aksjeselskaper og deltakerlignede selskaper der eierne som deltar aktivt i virksomheten eier minst to tredeler av aksjene/andelene i selskapet, eller har krav på minst to tredeler av overskuddet/utbyttet i selskapet (aktive eiere).

Regjeringen ser det som viktig at skattereglene ikke er til hinder for aktivt eierskap, og vil på denne bakgrunnen fortløpende vurdere delingsreglene ut fra at regelverket ikke må være unødvendig komplisert eller på annen måte legge hindringer i veien for aktivt eierskap.

Finansdepartementet har nedsatt et utvalg for å utrede spørsmål omkring flatere beskatning. Utvalget avga sin innstilling 15. januar 1999. Innstillingen omfatter vurderinger av tilnærminger mellom skatteinivå for kapitalinntekter og arbeidsinntekter m.v.

6.1.3 Formuesskattesystemet

Formuesskatten virker generelt som en skatt på sparing. Internasjonalt sett er Norge ett av få land med formuesskatt.

Regjeringen ser det som viktig at det innenfor et system med formuesskatt videreføres gunstige verdsetningsregler for ikke-børsnoterte bedrifter og bedrifter notert på SMB-listen. En slik rabatt kan stimulere privatpersoner til plassering i aksjer og dermed til privat eierskap.

Regjeringen vil gjennomgå formuesbeskatningen i sammenheng med oppfølgingen av utredningen om et flatere skattesystem og i forbindelse med oppfølgingen av finanskomiteens retningslinjer for boligbeskatningen.

6.1.4 Beskatning av kapitalinntekter i en liten, åpen økonomi

Det er to grunnleggende prinsipper for inntektsbeskatning i åpne økonomier; bostedsprinsippet og kildeprinsippet.

En rendyrking av bostedsprinsippet betyr at kapitalinntekten skattlegges etter skattereglene i skattyters hjemland uansett hvor kapitalinntekten er opptjent.

Kildeprinsippet i rendyrket forstand betyr at kapitalavkastningen kun skattlegges etter skattereglene i det landet hvor inntekten er opptjent og ikke i skatt-yters hjemland.

Det norske skattesystemet, i likhet med i de fleste andre land, bygger i all hovedsak på bostedsprinsippet.

Den økende internasjonaliseringen av norsk næringsliv, særlig når det gjelder kapitalbevegelser og direkteinvesteringer, stiller skattesystemet overfor nye utfordringer.

Hensynet til skattemessig likebehandling bør være overordnet for å sikre at investeringene i minst mulig grad blir påvirket av skattemotiverte hensyn. Når Regjeringen likevel vil beholde de særskilte skatteregler for rederinæringen, har det sitt opphav i den helt spesielle internasjonale konkurransesituasjonen denne næringen står overfor.

Regjeringen mener at det er uheldig dersom skattereglene gjør det mer lønnsomt å investere i utlandet enn i Norge, for eksempel gjennom en potensiell skattekreditt.

Opphevelsen av skatteplikten for utenlandske eieres virksomhet i Norge er heller ikke aktuelt uten en felles internasjonal enighet om å gå over til en mer konsekvent globalinntektsbeskatning.

Regjeringen mener at en bør se nærmere på grunnrentebeskatningen. Innføringen av grunnrenteskatt i nye næringer må avklares nærmere før det eventuelt blir aktuelt å foreslå dette.

Regjeringen vil inntil videre ikke legge opp til vesentlige endringer i skattleggingen av norske kapitalinntekter i utlandet eller av utlendingers kapitalinntekter i Norge. Regjeringen mener at slike endringer eventuelt må gjøres i samarbeid med andre land.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen peker på at et effektivt bedriftsskattesystem må utformes slik at kapital kanaliseres til lønnsomme investeringer og ikke bindes i uproduktiv virksomhet. Brede skattegrunnlag med færrest mulig fradragregler er en viktig forutsetning for å oppnå en stor grad av sammenfall mellom samfunnsøkonomisk og privatøkonomisk lønnsomhet.

Komiteen vil peke på betydningen skatte- og avgiftssystemet har som rammevilkår for en konkurransedyktig næringsvirksomhet. Den økte internasjonaliseringen av norsk næringsliv, særlig når det gjelder kapitalbevegelser og direkteinvesteringer, stiller skattesystemet overfor nye utfordringer. Utformingen av skattesystemet må ta nødvendige hensyn til at Norge har en åpen økonomi og at enkelte skatteobjekter, som for eksempel kapital, relativt enkelt kan flyttes over landegrensene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, er enig med Regjeringen i at formuesskatt er skatt på sparing, og har merket seg at Norge er et av de få land som fremdeles har formuesskatt.

Flertallet har merket seg at Regjeringen vil gjennomgå formuesbeskatningen i sammenheng med oppfølgingen av utredningen om et flatere skattesystem og i forbindelse med oppfølgingen av finanskomiteens retningslinjer for boligbeskatningen.

Flertallet støtter Regjeringen i at en innenfor et system med formuesskatt viderefører gunstige verdsetningsregler for ikke børsnoterte bedrifter og bedrifter notert på SMB-listen.

Et flatere og enklere skattesystem, samt reduksjon av forskjellen mellom beskatning av kapitalinntekter og arbeidsinntekter, kan etter flertallets syn hindre at viktige ressurser blir bundet opp i skatteplanlegging. Forenkling og oversiktighet bidrar også til at det blir enklere å etterleve og administrere skattebestemmelsene. Likeens må regelverket omkring de vedtatte personalopsjoner være enkelt og ubyråkratisk slik at de bidrar til å dempe lønnsglidningen.

Flertallet viser til at skattereformen av 1992 innebar en skattemessig nøytral behandling av ulike finansieringsformer. Dermed unngår en uheldige "innelåsingeffekter" som følge av systemet og kapitalen blir plassert der den har størst rentabilitet. Nøytralitet i skattesystemet må tilstrebes også ved kommende skattereformer.

Flertallet er enig i at skattereformen av 1992 var omfattende og bidro til lavere formelle skattesatser og et bredere skattegrunnlag. Flertallet viser også til evalueringen av reformen i 1995-96 da Stortinget foretok en ytterligere opprydding. Flertallet vil samtidig påpeke at omfattende regelendringer ikke bør skje for ofte.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet syner til sine generelle merknader og til tillegare budsjettinnstillingar.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre understreker skatte- og avgiftssystemets betydning for verdiskaping og lønnsomhet i næringslivet. Manglende nøytralitet i beskatningen kan føre til at investeringer og arbeidskraft kanaliseres til næringer med lavere lønnsomhet. Resultatet er lavere arbeidsinntekt og mindre avkastning på investert kapital. Det er derfor et mål å tilstrebe nøytralitet i skatte- og avgiftspolitikken.

Disse medlemmer peker at sammensmeltingen av nasjonale markeder og høy kapitalmobilitet medfører at forskjeller i skattenivået har stor betydning for næringslivets investerings- og lokaliseringbeslutninger. Skatte- og avgiftssystemet er følgelig avgjørende for hvor attraktivt Norge er som investeringsland. Særnorske skatter- og avgifter som formuesskatten, arveavgiften og investeringsavgiften fører til at norske virksomheter har dårligere rammevilkår og oppnår en lavere avkastning på investert kapital etter skatt enn konkurrerende virksomhet i utlandet. Resultatet er at risikovillig kapital og nye ideer kanaliseres andre steder enn Norge.

Disse medlemmer konstaterer at dersom Norge skal bli et attraktivt område for næringsvirksomhet og investeringer må det samlede skatte- og avgiftstrykket på næringslivet ikke være større enn i våre konkurrentland. Det betyr at særnorske skatte- og avgifter må fjernes og andre reduseres. Disse medlemmer viser i den forbindelse til de respektive partiers standpunkter ved behandlingen av St.meld. nr. 40 (1997-98) Om eierskap i næringslivet. Disse medlemmer peker på at investeringsavgiften er en særnorsk skatt på investeringer som svekker vekstkraften i næringslivet. Investeringsavgiften har i dag bare en ren fiskal begrunnelse. For å sikre næringslivet konkurransedyktige rammevilkår og gjøre Norge til et mer attraktivt investeringsland ønsker disse medlemmer å avvikle investeringsavgiften.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nedtrapingsplan for investeringsavgiften med sikte på avvikling senest i 2002."

Disse medlemmer mener det er spesielt viktig å forbedre rammevilkårene til små bedrifter. Gjennom delingsmodellen skattlegges aktive eieres inntekt delvis som lønnsinntekt og delvis som kapitalavkastning. For å forbedre rammebetingelsene for aktivt privat eierskap i Norge mener disse medlemmer taket for beregnet personinntekt bør reduseres og egenopparbeidet goodwill inkluderes i kapitalavkastningsgrunnlaget.

Disse medlemmer viser til at budsjettforliket for 1999 medførte at opsjoner i arbeidsforhold for inntil 600 000 kroner kan skattlegges ved realisering og ikke som før ved tildeling. Opsjoner er et viktig virkemiddel som gjør det mulig for små kunnskapsbedrifter i vekstfasen å konkurrere om og holde på nøkkelpersoner. Disse medlemmer er på denne bakgrunn bekymret over de restriksjonene Regjeringen ønsker å legge på ordningen. Skal ordningen fungere etter hensikten må den enkelte bedrift ha frihet til å velge hvem, hvor mange ordningen skal omfatte og hvor ofte den skal benyttes.

Disse medlemmer viser til partienes primære standpunkt og ønsker ut fra dette syn å fjerne formuesbeskatningen, noe som vil bety et vesentlig bidrag for å styrke norsk privat eierskap i næringslivet. Som et skritt i riktig retning vil disse medlemmer ta til orde for at det innføres et system der næringskapital blir fritatt for formuesbeskatning, slik det bl.a. er i land som Belgia, Storbritannia, Tyskland og Danmark.

Disse medlemmer mener at det innenfor dagens system med fortsatt formuesskatt vil være fornuftig å gå tilbake til den gamle "rabattordningen". Dette vil bety at ikke-børsnoterte aksjer blir verdsatt til 30 ppst. av skattemessig verdi pr. 1. januar før ligningsåret og at børsnoterte aksjer blir verdsatt til 75 ppst. av kursverdien pr. 1. januar i ligningsåret.

Disse medlemmer viser videre til sine merknader i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om eierskap.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens mål om en skatteomlegging fra røde til grønne skatter. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til sine merknader ved behandlingen av St.prp. nr. 54 (1997-98) Grønne skatter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at skatte- og avgiftssystemet er en bremsekloss for utviklingen av et stabilt og lønnsomt privat næringsliv. For høye skatter og avgifter, særlige særavgifter, påvirker både forbrukeradferden og tilbudssiden i økonomien slik at markedsmekanismen svekkes og gir resultater som verken er tilsiktet eller samlet sett er bedre enn en fri markedøkonomi.

Disse medlemmer ønsker en beskatningsform som sporer til innsatsvilje både hos personer og bedrifter, virker sparestimulerende og som gjør sitt til at alle blir interessert i en best mulig utnyttelse av ressursene.

Disse medlemmer vil vise til Fremskrittspartiets primære standpunkt når det gjelder bedriftsbeskatning, og går derfor imot at aksjeselskaper skal forskjellsbehandles, og tar derfor sterk avstand fra skattereformens delingsmodell, da den legger ekstra-skatt på aksjeselskaper med "aktive" eiere.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ønsker å bygge beskatningen på skillet mellom bedriftsinntekt og personinntekt. Dette bør gjøres ved at man rendyrker bedriftsbeskatningen slik at det i personlig eide bedrifter innføres et skille mellom den delen av bedriftens overskudd som beholdes i bedriften og den delen som tas ut av eierne til privat forbruk eller investering i andre bedrifter.

Disse medlemmer vil derfor gå inn for at personskatt bare skal betales dersom eierne tar midler ut av bedriften, altså etter en uttaksmodeell.

Disse medlemmer finner det ut fra dagens situasjon naturlig med en tilpasning av avgiftssystemet til det europeiske marked.

7. TILRETTELEGGENDE OFFENTLIG SEKTOR

7.1 Sammendrag

Offentlig sektor forvalter en betydelig andel av samfunnets ressurser og utfører sentrale oppgaver og tjenester på vegne av fellesskapet. Det er viktig at både økonomiske og menneskelige ressurser i offentlig sektor blir brukt på en slik måte at sektoren framstår som helhetlig og kompetent, og bidrar til å fremme et konkurransedyktig næringsliv. Det er spesielt innenfor tre områder offentlig sektor kan bidra til dette, som effektiv leverandør av tjenester, ved utforming og forvaltning av lover og forskrifter og ved offentlige anskaffelser.

7.1.1 Offentlig sektor til tjeneste

Regjeringen har som mål å utvikle en kostnadseffektiv og brukerorientert offentlig sektor. Sektoren skal framstå som en kompetent leverandør av mest mulig individuelt tilpassede tjenester for bedrifter og entreprenører. Organisering, tidsfrister, kommunikasjon, informasjon og effektiv anvendelse av kommunikasjonsteknologi er sentrale virkemidler for å nå dette målet.

Regjeringen har opprettet flere statssekretærutvalg som arbeider med fornying, omstilling og modernisering av den offentlige forvaltning.

Konkurransestimulering i deler av offentlig sektor hvor dette er ønskelig og mulig, kan være et virkemiddel som bidrar til effektivitet.

Regjeringen vil ta initiativ til en holdningskampanje overfor offentlig sektor. En slik kampanje skal bidra til økt bevissthet om og innsikt i bedrifters behov, slik at offentlig sektor kan bidra til å fremme kreativitet og entreprenørskap.

Regjeringen ønsker å sette fokus på hvordan myndighetenes tilrettelegging både på sentralt, regionalt og lokalt nivå og på tvers av sektorene på en effektiv måte kan bidra til å stimulere næringslivet til utvikling.

7.1.2 Utforming og forvaltning av lover og forskrifter

Gjennom lover og forskrifter legger offentlig sektor viktige premisser for næringsvirksomhet. Det må være et mål å utforme lover og forskrifter som både ivaretar næringslivets behov for stabile og forutsigbare rammevilkår og som ivaretar behovet for modernisering i takt med samfunnsutviklingen.

Lover og regler fører ofte til at offentlige myndigheter har et kontrollansvar og således et behov for at næringslivet innrapporterer data. Denne informasjonshenting gjør offentlig sektor til en aktiv samhandler med næringslivet.

En regelverksutforming som eksplisitt tar hensyn til næringslivets konkurransesituasjon og effektiv forvaltning av næringslovgivningen vil innebære et konkurransefortrinn for norsk næringsliv. Dette kan særlig oppnås ved:

1. samordning og forenkling av eksisterende og ny næringslovgivning,
2. bedre konsekvensanalyser ved regelutforming,
3. elektronisk innrapportering og gjenbruk av data, og
4. vektlegging av god informasjonstilgang til næringslivet.

Næringslovsutvalgets arbeid er viktig i Regjeringens satsing for småbedriftene. Forenklinger i regelverk har gjennomgående en større betydning for mindre bedrifter enn for de store da disse har mer begrensede ressurser til å ta seg av kontakten med det offentlige.

Det er nødvendig, og i alles interesse, at det offentlige i flere sammenhenger henter inn opplysninger fra næringslivet. Ulike offentlige etater vil imidlertid ofte

ha behov for mange av de samme opplysningene. Liten grad av datagjenbruk, samt mange og ofte vanskelig tilgjengelige skjema, gjør at næringslivet står overfor det som ofte omtales som skjemaveldet. Oppgaveregisteret er nå på plass, og er et viktig verktøy som Regjeringen aktivt ønsker å benytte i det videre arbeidet med å redusere skjemaveldet.

Regjeringen legger stor vekt på forenklinger og veiledning som skal gjøre det lettere for næringslivet å etterleve plikter pålagt av offentlige myndigheter.

Oppgaveregisteret vil i tillegg til å drive samordningsarbeid også gi næringslivet en helt ny mulighet til å få oversikt over oppgaveplikter som berører dem.

7.1.3 Offentlige anskaffelser

Offentlige anskaffelser av varer og tjenester var i 1996 om lag 155 mrd. kroner (eksklusive olje- og gasssektoren). Statlige anskaffelser utgjorde noe over 65 mrd. kroner, mens kommunale anskaffelser utgjorde nærmere 90 mrd. kroner. Offentlige anskaffelser utgjør vel 18 pst. av bruttonasjonalproduktet i Norge.

Norske bedrifter har som følge av EØS-avtalen, muligheter for også å konkurrere om oppdrag i hele EØS.

Det er samfunnsøkonomisk viktig å stimulere til en effektiv offentlig anskaffelsesvirksomhet. Effektive anskaffelser innebærer at ressursbruken både i privat og offentlig sektor blir best mulig. Videre er det viktig at offentlig sektor gjennom sine anskaffelser bidrar til utvikling av et konkurransedyktig norsk næringsliv, både på hjemmemarkedet og på eksportmarkedet.

Regjeringen la fram en egen odelstingsproposisjon om offentlige anskaffelser våren 1998. Det vises i denne sammenheng til Ot.prp. nr. 71 (1997-98) og Innst. O. nr. 27 (1998-99).

7.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Regjeringens mål er en offentlig sektor som produserer tjenester bedre, raskere og billigere. Målet er videre at næringslivet skal møte en offentlig sektor som står til tjeneste.

Komiteen streker under at offentlig sektor kan bidra til å fremme et konkurransedyktig næringsliv. En forutsetning for at gründere og nyetablerere skal lykkes, er at disse blir møtt av en effektiv, brukerorientert og kompetent offentlig sektor.

Komiteen imøteser resultatet av Regjeringens arbeid for forbedringer og modernisering av offentlige tjenester. Hensynet til et effektivt offentlig tjenestetilbud overfor næringslivet må være hovedhensikten med moderniseringen. Komiteen forventer at resultatet skal bli et enklere og mer serviceorientert offentlig tjenestetilbud til norske borgere. Det skal strengt tatt ikke være nødvendig å forholde seg til mer enn ett telefonnummer, én dør og én skranke.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, har merket seg Henriksenutvalgets innstilling som konkluderer med at konkurranse er et

middel for å oppnå effektiv produksjon av varer og tjenester også innenfor offentlig sektor.

Medlemene i komiteen fra Arbeidarpartiet syner til sine generelle merknader i innstillinga.

Komiteen understreker viktigheten av effektivitet ved offentlige anskaffelser. Offentlige anskaffelser sto for en omsetning på 186 mrd. kroner i 1997, og det er av stor betydning at offentlig sektor gjennom sine anskaffelser bidrar til utviklingen av et konkurransedyktig norsk næringsliv.

Komiteen viser for øvrig til Innst. O. nr. 27 (1998-99) Om lov om offentlige anskaffelser.

Komiteen vil streke under at næringslivet er avhengig av velfungerende lover og forskrifter som gir forutsigbare og stabile rammevilkår. Dette regelverket må ta hensyn til næringslivets konkurransesituasjon. Komiteen vil påpeke behovet for forenkling av eksisterende næringslovgivning.

Et komplisert samfunn med stadig flere regler og bestemmelser gjør det vanskelig for småbedriftseieren å holde oversikten. Komiteen mener derfor at skjemaveldet og omfanget av lover og regler må reduseres. Det er også viktig at myndighetene - ved innføring av nye lover og forskrifter - i forkant vurderer kostnadene dette vil påføre bedriftene.

Komiteen vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen intensivere arbeidet med å redusere omfanget av lover og forskrifter som næringslivet må forholde seg til. Stortinget ber Regjeringen spesielt om å vurdere alle økonomiske og administrative konsekvenser for næringslivet før nye lover og forskrifter innføres."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser for øvrig til at Regjeringen alt har varslet slike tiltak i Handlingsplanen for SMB.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg at offentlig sektor har hatt en sterk ekspansjon i Norge, og særlig i årene etter 1960. Der er derfor særlig grunn til å sette søkelyset på effektiviteten i denne sektoren som legger beslag på stadig større del av vårt BNP.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det er betydelige produktivetsgevinster å hente i den skattefinansierte del av økonomien. Blant annet kan det være rom for produksjonsgevinster innenfor den offentlige tjenesteproduksjonen.

Disse medlemmer mener at man også må bruke markedet til å måle effektiviteten i offentlig sektor. Det kan man enkelt gjøre ved å konkurransestimulere den kommunale og statlige tjenesteproduksjonen. Det vil si at man lar private konkurrere seg imellom og med

offentlig virksomhet om hvem som kan produsere billigst, når kvaliteten på forhånd er definert.

Disse medlemmer vil påpeke at det er ingen grunn til at oppgaver det offentlige har ansvar for nødvendigvis må utføres i offentlig regi. Det offentlige kan like godt kjøpe disse tjenestene fra private, og nøye seg med å kontrollere at riktig mengde og riktig kvalitet blir levert til avtalt pris.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det for mange bedrifter er svært vanskelig å følge med i det store antallet nye regler og forskrifter som Finansdepartementet og Skattedirektoratet hvert år utgir til hhv. skatteloven, merverdiloven, selskapsloven, lov om beskatning av gaver og skattebetalingsloven. Ofte medfører slike endringer krav til innberetning og dokumentasjon fra skattyterne. Bedriftenes vanskeligheter med selv å holde oversikten medfører økte kostnader til ekstern bistand. Disse medlemmer peker på at når forskrifter og regelendringer offentliggjøres, gjøres det ofte med kort tidsfrist til tross for at det kan kreve større omlegginger av regnskapssystemene i bedriftene. Dette bidrar til å gjøre lov- og regelverket knyttet til skatte- og avgiftsbetaling vanskelig, uoversiktlig og lite forutberegnelig for skattyterne. Slike endringer skaper stor irritasjon og medfører økonomiske og administrative kostnader for dem som må legge om rutiner.

Disse medlemmer mener derfor det er viktig å skape et system som gir lettere og bedre informasjon til skattyterne, samtidig som de gis rimelig frist til å tilpasse sine administrative rutiner. På denne bakgrunn vil disse medlemmer foreslå at det fastsettes to årlige datoer for offentliggjøring av forskrifts- og regelverksendringer med iverksettelse to måneder senere for endringer som ikke er resultat av nylig stortingsbehandling. Tilsvarende bør Finansdepartementet tilstrebe å fremme skattelovsendringer for Stortinget som ikke er et ledd i den ordinære budsjettbehandlingen på en slik måte at også disse endringene iverksettes og offentliggjøres på de samme årlige datoene.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fastsette to årlige offentliggjøringsdatoer for skattemessige forskrifts- og regelverksendringer med iverksettelse to måneder senere."

Disse medlemmer fremmer videre følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjøre momskompensasjonsordningen for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner generell, slik at tjenester kan konkurransettes."

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av de årlige statsbudsjettene utarbeide en oversikt over antall skjemaer og forskrifter næringslivet må forholde seg til. Oversikten bør inneholde en sammenligning med tilsvarende tall fra foregående år."

8. KOMPETANSEUTVIKLING

8.1 Sammendrag

Ny teknologi og endrede internasjonale rammebetingelser stiller næringslivet overfor en ny konkurransesituasjon. Dette stiller krav til kompetanse, fleksibilitet og tilpasning i arbeidsstyrken.

I motsetning til de siste 10-15 år, er vi kommet i en situasjon med tiltagende knapphet på arbeidskraft.

Næringslivets tilgang på kompetent arbeidskraft og den enkelte bedrifts evne til å utnytte og utvikle de ansattes potensial, er dermed kritiske faktorer for vekst og verdiskapning. Utdanning og kompetanseutvikling er derfor sentrale elementer i en framtidrettet næringspolitikk.

8.1.1 Utdanningssystemet og næringslivets behov

Regjeringen vil arbeide for å styrke samarbeidet mellom næringslivet og kunnskaps og opplæringssystemet. Dette vil blant annet kunne bidra til at opplæringen følger den utviklingen som skjer i samfunnet, og at opplæringen er relevant for arbeidslivets behov.

I Norge har det vært en sterk vekst i utdanningsnivået generelt siden 1950-tallet. Antall personer med høyere utdanning har spesielt økt de senere år.

Regjeringen vil fortsatt legge til rette for at næringslivet i større grad får tilgang på arbeidskraft med høyere utdanning.

Virksomheter med høyt utdannet arbeidskraft har større forutsetninger for å etablere nettverk opp mot universitet, høyskoler og forskningsinstitusjoner.

Regjeringen vil legge vekt på å opprettholde et høyt faglig utdanningsnivå i matematikk, naturvitenskap og teknologi.

Det er fra flere hold påpekt behov for at man gjennom skolen må utvikle positive holdninger til næringsliv generelt og entreprenørskap spesielt.

Regjeringen ønsker å stimulere til flere nyetableringer, blant annet ved å styrke kunnskapene om entreprenørskap.

Regjeringen ser det som viktig å videreføre Distriktsaktiv skole og annet pågående arbeid med entreprenørskap i skolen.

Regjeringen vil vurdere flere tiltak for å stimulere til positive holdninger til næringsliv og innovasjon. Dette vil blant annet skje i samarbeid med Norges forskningsråd.

8.1.2 Kompetanseutvikling i næringslivet – etter-

utdanning

Kompetansebehov hos voksne blir prioritert høyt i internasjonale organisasjoner og i EU. 1996 ble av EU gjort til året for livslang læring.

Regjeringen vil vurdere ulike intensiver for å stimulere til økt verdiskapende opplæringsaktivitet i bedriftene.

Opplæringsaktivitet initiert av bedriftene må fortsatt være den viktigste formen for etter- og videreutdanningsaktivitet i næringslivet. Det må i større grad legges til rette for å kombinere arbeid og utdanning. Å ta medarbeidere ut av den daglige driften, er spesielt problematisk for små bedrifter.

Fjernundervisning basert på informasjons- og kommunikasjonsteknologi gir helt nye muligheter for etter- og videreutdanning.

Regjeringen vil intensivere satsingen på IT-basert fjernundervisning.

8.1.3 Kompetansereformen

Regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om en kompetansereform for voksne. Arbeidet med meldingen bygger blant annet på Buerutvalgets innstilling og høringsuttalelser til denne. I stortingsmeldingen vil det bli lagt opp til at myndighetene skal bidra til økt satsing på etter- og videreutdanning gjennom ulike tiltak.

Regjeringen går inn for at det utvikles et system for dokumentasjon av realkompetanse.

8.1.4 Omorganisering av veiledningstjenesten - fra veiledning til bedriftsrettet kompetanseoverføring

Målet med den offentlige veiledningstjenesten finansiert over Nærings- og handelsdepartementets (NHD) budsjett er å fremme nyetableringer og bidra til kompetanseheving, vekst, nyskaping og omstilling i små og mellomstore bedrifter.

Veiledningstjenesten omfatter Teknologisk Institutt (TI), Norges Industriattacheer (NIA), Veiledningsinstituttet i Nord-Norge (VINN), Narviktelefonene, Bedriftenes Rådgivningstjeneste (BRT), Norsk Designråd (ND), Euro Info Centre-kontorene (EIC) og Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO).

Selv om Norges Eksportråd ikke er en del av den tradisjonelle veiledningstjenesten er de offentlige midlene i stor grad knyttet til informasjonsvirksomhet, rådgivning og tjenester overfor små og mellomstore bedrifter.

Det er med jevne mellomrom og fra ulikt hold, yttet ønsket om en forenkling av dagens offentlig finansierte veiledningstilbud til bedriftene.

Det offentlige tilbudet skal være et supplement til den private innsatsen, og det offentlig finansierte tjenestetilbudet gjennom veiledningstjenesten bør ikke konkurrere med private tilbydere i kompetansemarkedet. Det er likevel av stor betydning at institusjoner med offentlig tilskudd også opererer i et konkurranseutsatt marked for å kvalitetssikre sin egen kompetanse.

Regjeringen vil videreføre og forbedre et kvalitativt godt tilbud for å bidra til kompetansoverføring til små bedrifter.

Det er viktig å se tilbudet i sammenheng med spesielt SNDs og NFRs virksomhet. Rollefordelingen mellom finansierings- og rådgivningsinstitusjoner er viktig. Det må være slik at både finansielle virkemidler, FoU-tiltak og offentlig finansierte veilednings- og rådgivningstjenester skal fremme de samme målene, og derfor styres innenfor en helhetlig næringspolitisk tilnærming.

Regjeringen legger opp til å videreutvikle infrastrukturen for fellesinformasjon overfor næringslivet.

VINN mottar offentlige tilskudd for å ivareta en nasjonal informasjonstjeneste. Narviktelefonene gir gratis næringslivsinformasjon til bedrifter og etablere. Stadig flere benytter seg av informasjonstjenesten, noe som understreker behovet for denne type tjeneste. Fra mai 1998 ble informasjonstjenesten hos VINN utvidet til å omfatte Bedriftsinformasjon på Internett (Bedin).

De fem norske Euro Info Centre-kontorene (EIC), som er en del av et større europeisk nettverk underlagt EU-kommisjonen, formidler bedriftsrettet informasjon om EU og EØS.

Den statlige medvirkning til finansieringen av kompetansehevende tiltak i bedriftene på det økonomisk/administrative området er til og med 1998 kanalisert til Bedriftenes Rådgivningstjeneste (BRT).

Regjeringen går inn for å videreføre de offentlige tilskuddene til TI og VINN. Bruken av det offentlige tilskuddet bør imidlertid i større grad konsentreres om kjerneområder i TI og VINN. Gjennom å konsentrere virksomhetene om prioriterte kjerneområder er det mulig å utnytte og videreutvikle institusjonenes eksisterende fagkunnskap og kompetanseområder.

Det foreslås ingen organisatoriske endringer for SVO. Regjeringen mener at det må foretas en løpende vurdering av virksomheten og spesielt hvordan den fungerer i forhold til de øvrige deler av det offentlige virkemiddelapparatet.

Nærings- og energidepartementet nedsatte i 1995 en arbeidsgruppe om industridesign. Regjeringen vil i lys av dette fremme formgivning og bruk av god design som et virkemiddel for å skape forbedrede og konkurransedyktige produkter. Norsk Designråd skal ikke være en konkurrent til private, profesjonelle designmiljøer.

8.2 Komiteens merknader

8.2.1 Generelt om arbeidsmarkedet

Komiteen bemerker at Norge fra å være et land med høy arbeidsledighet, de siste årene har hatt tiltagende knapphet på arbeidskraft. Den demografiske utvikling sammen med lavere pensjonsalder og kortere arbeidstid gjør det nødvendig å gjøre seg nytte av den tilgjengelige arbeidsstyrken på en mest mulig effektiv måte.

Komiteen mener at dette krever ytterligere satsing på kunnskap og kompetanse, og at mennesket er den viktigste ressurs for et næringsliv som basis for velferd i fremtiden. Næringslivets tilgang på kompetent arbeidskraft er en kritisk faktor for vekst og verdiskapning.

Komiteen er oppmerksom på at næringslivets kompetansebehov er i stadig endring. Behovet for hurtige omstillinger setter likevel først og fremst krav til nødvendig basiskompetanse, og komiteen er enig i at denne delen av utdanningssystemet er det offentliges hovedansvar.

Komiteen viser til at behovet for IT-kompetanse har økt sterkt. Derfor må det være et mål at IT skal integreres i skolens fag.

Komiteen har merket seg at Norge har for liten utdanningskapasitet for høyere IT-utdanning, og ser positivt på at studiekapasiteten på dette området økes.

Komiteen har merket seg behovet for å styrke samarbeidet mellom næringslivet og utdanningsinstitusjonene, og vil peke på at vi allerede i dag har et slikt samarbeid med fruktbare resultater i mange IT-miljøer i Norge.

Samtidig som Norge mangler IT-kompetent arbeidskraft har utlendinger med en attraktiv bakgrunn likevel problem med å få arbeid. For så vidt det skyldes problemer med å få godkjent utenlandsk utdanning mener komiteen at enklere prosedyrer for slik godkjenning må tas i bruk, og har merket seg at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet er i ferd med å få slike på plass.

Komiteen er kjent med at høyere utdanningsinstitusjoner spiller en viktig rolle i arbeidet med å øke tilfanget av nye bedrifter. Regjeringen vil vurdere tiltak for å stimulere til positive holdninger til næringsliv og innovasjon. Dette vil blant annet skje i samarbeid med Norges forskningsråd.

Komiteen erkjenner at livslang læring er basis for et konkurransedyktig næringsliv i en globalisert økonomi. Kravet til hurtig å ta i bruk ny teknologi og kompetanse øker. Teknologisk Institutt har et stort samarbeidsnettverk med bedriftene. Dette bør utnyttes til å identifisere kompetansetilbud som reflekterer bedriftenes framtidige behov og som raskt tilbys næringslivet. Myndighetene må satse på å utnytte disse mulighetene.

Det er også en voksende erkjennelse av at læring kan skje mer effektivt enn tilfelle er i dagens samfunn.

Komiteen mener at fremtiden krever at det satses på nettbasert opplæring, ikke minst til voksne studenter. Det er en fleksibel opplæringform, den gir økt motivasjon, reduserte kostnader og er oppdatert til enhver tid.

Det vil til tider være misforhold mellom studentenes valg av studier og næringslivets kompetansebehov. Dette mener komiteen fordrer en rettleidningstjeneste ved utdanningsinstitusjonene som kommuniserer med næringslivet.

Komiteen har merket seg at de høyere utdanningsmiljøene allerede er i ferd med å ta utfordringen som

ligger i å tilby videre- og etterutdanning i samsvar med næringslivets behov. Komiteen forutsetter at en arbeider videre med dette.

Komiteen er oppmerksom på at kvinner velger annerledes enn menn, og mener det er en utfordring at rettledningstjenesten fungerer slik at næringslivet fullt ut får nyttiggjøre seg den kompetanse kvinner representerer.

Komiteen er opptatt av at de strukturer blir nedbygget som gjør at kvinner fremdeles har dårligere karrieremuligheter enn menn. Likeledes er det viktig for næringslivet å sørge for at det får utnyttet kvinners kompetanse bedre.

Komiteen er enig med Regjeringen i at det bør legges vekt på at det offentlige utdanningssystemet skal ha en sentral rolle i det å tilby undervisning som imøtekommer kompetansebehovene i arbeidslivet.

Komiteen mener at et høyt kunnskapsnivå på et bredest mulig felt vil være avgjørende for samfunnets evne til å skape og opprettholde et tilfredsstillende selssettingstilbud i morgendagens teknologi- og informasjonssamfunn.

Komiteen vil påpeke viktigheten av å styrke innsatsen for å fremme entreprenørskap i skole og utdanningssystem. Komiteen viser til erfaringer fra Sverige som har resultert i at over 20 ppst. av ungdommen som har deltatt i ungdomsbedrifter har etablert egen bedrift innen fylte 30 år. Gjennomsnittet for annen ungdom er 2 ppst.

Komiteen vil vise til at næringslivet fanger raskere opp endringer som skjer innen fagene. Det vil derfor være fornuftig å trekke næringslivet inn i utdanningen i større grad enn i dag.

Komiteen vil peke på at mange videregående skoler samarbeider med næringslivet, men at dette samarbeidet varierer sterkt fra skole til skole og fra fylke til fylke. Et tett samarbeid vil medvirke til at innholdet i utdanningen vil bli tilpasset det næringslivet har bruk for i dag og fremover, det vil legge bedre grunnlag for utveksling av arbeidskraft og erfaringer mellom skole og arbeidsliv. Komiteen vil derfor understreke viktigheten av at det stimuleres til et nærmere samarbeid mellom næringslivet, studenter og undervisningsinstitusjonene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter at Regjeringen setter i gang tiltak for å styrke matematikk, naturvitenskap og teknologi i norsk utdanning, og vil understreke at tiltak spesielt må rettes mot jenter.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, mener at retten til permisjon under utdanning er viktig for at voksne personer skal kunne få den etterutdanning som er nødvendig for næringslivet, og at denne retten må lovfestes. Målet må likevel være at flest mulig kan oppdatere seg gjennom kombinasjon av arbeid og utdanning. Med moderne nettverksbasert opplæring kan eksempelvis småbedrif-

ter eliminere problemet med å ta medarbeidere ut av den daglige driften uten å tape i kompetansekonkurransen.

Partene i arbeidslivet har naturligvis hovedansvaret for at tilfredsstillende ordninger blir etablert.

Et tredje flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, er enig med Regjeringen i at bedriftene fortsatt må være den viktigste faktor for å initiere etter- og videreutdanning. Nettbasert opplæring gir både arbeidstakere og bedrifter helt nye muligheter på dette området.

Dette flertallet konstaterer at OECD har funnet at etter- og videreutdanning gjennom opplæring i arbeidslivet gir best umiddelbare resultater med hensyn til økt produktivitet. Etter- og videreutdanning må derfor i hovedsak være initiert av bedriftene. Bare slik kan man skreddersy utdanningstilbud på en måte som gjør det mulig å utnytte arbeidsstedet som læringsarena.

For å motivere til slik faglig oppdatering er det viktig at det er mulig å dokumentere sin realkompetanse. Dette flertallet mener det er en utfordring å bidra til å utvikle et system for slik dokumentasjon også for å synliggjøre arbeidslivet som læringsarena.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet vil peika på at det er avgjerande at staten har ei aktiv rolle i etter- og vidareutdanningssamanheng og syner til Innst. S. nr. 78 (1998-99) om kompetansereforma.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil gå inn for en ordning der det betales en stykkpris til næringslivet for å dekke utgifter til den teoretiske delen av yrkesutdannelsen. Videre vil disse medlemmer opprettholde den rene lærlingstøtten innenfor dagens system. Disse medlemmer vil videre vise til partiets særmerknader, jf. behandlingen av St.meld. nr. 42(1997-98) om kompetansereformen.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at det må legges opp til langt mer fleksible arbeidstids- og pensjonsordninger enn hva som er tilfelle i dag. Blant annet må det åpnes for større grad av frivillighet overfor pensjonister og andre som ønsker å ta en større del i arbeidslivet, enn hva regelverk stimulerer til i dag.

8.2.2 Veiledningsapparatet

Komiteen er enig i at det er et behov for forenkling av veiledningstilbudet til bedriftene. Henriksenutvalget og Småbedriftsutvalget har begge påpekt at dagens veiledningstilbud fremstår som fragmentert uoversiktlig og vanskelig tilgjengelig.

Komiteen merker seg at departementet vil sørge for at institusjonene innenfor virkemiddelapparatet får en klar rollefordeling og en god koordinering seg imellom, og støtter den omorganisering som skjer.

Komiteen mener at den offentlige innsats skal fokusere på aktiviteter som fremmer kunnskap om og

anvendelse av teknologi også i små bedrifter. Det er også en offentlig oppgave å sørge for at små bedrifter har tilgang på nødvendig infrastruktur for å være konkurransedyktig. Dette er viktig for at bedrifter i distriktene skal få like konkurransevilkår med de i sentrale strøk.

Komiteen viser til at Norge har en tett datamaskinpark som gir muligheten for effektiv informasjonstjeneste. At det er bruk for slik bedriftsinformasjon vitner den sterkt økende bruk av Bedin og Narviktelefonene om. Kunnskaps- og teknologiutvikling skjer i dag meget raskt. Spesielt i de små og mellomstore bedriftene, som mangler spesialiserte avdelinger innenfor kompetansekrevende områder, er behovene for kompetansetilførsel store. For bedrifter er det dermed avgjørende å ha effektive tilbud hvor metodene for kompetanseoverføring er tilpasset bedriftenes driftssituasjon og krav.

Komiteen peker på at teknologi er ofte en avgjørende konkurransefaktor for mindre bedrifter og en oppdatert kompetanse hos de ansatte til å bruke denne teknologien, er viktig for bedriftenes utviklingsmuligheter. Gjennom kompetansesentra i vårt virkemiddelapparat må bedriftene ha adgang til et tilrettelagt tilbud, spesielt innen nøkkelområder slik som produktutvikling, produktivitet, kvalitet, miljøvennlig teknologi og miljøledelse. Også spesialtjenester som testing, standardisering, kalibrering og sertifisering som krever spesielle teknologi- og utstyrsintensive satser, bør styrkes.

Komiteen mener at det er viktig å videreutvikle de spesialiserte teknologi- og kompetansemiljøene i virkemiddelapparatet, TI og VINN.

Komiteen mener at det er viktig å fremme formgivning og bruk av god design i produktutviklingen for å styrke innovasjon og nytenkning og er enig i at god design kan være et konkurransefortrinn.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet syner til sine generelle merknader i innstillinga.

9. FLEKSIBELT ARBEIDSMARKED

9.1 Sammendrag

Et effektivt fungerende arbeidsmarked er av stor betydning for næringslivet. Et effektivt arbeidsmarked er kjennetegnet ved at ledige jobber blir dekket raskt uten at det oppstår lønns- og kostnadspress. Samtidig skal et effektivt arbeidsmarked bidra til høy yrkesdel-takelse.

9.1.1 Lover og regler som kan påvirke tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft

En rekke lover, forskrifter og avtaler legger rammer for og påvirker næringslivets tilpasningsmuligheter.

Regjeringen vil følge utviklingen på arbeidsmarkedet nøye for å vurdere konsekvensene av dagens reguleringer. En hovedutfordring vil være å støtte opp

under næringslivets behov for kompetanse og omstillingsdyktighet, samtidig som arbeidstakernes helse og rettigheter ivaretas.

9.1.2 Lov om lønnsplikt

Lov om lønnsplikt under permittering regulerer implisitt bedriftens adgang til å permittere ansatte ved at den angir kostnadsfordelingen mellom bedriftene og det offentlige ved permittering.

Bedrifters adgang til å permittere ansatte vil kunne påvirke størrelsen på den tilgjengelige arbeidsstyrken, siden permitterte arbeidstakere bare i begrenset grad kan anses å være disponible for andre jobber.

Regjeringen vil i samarbeid med partene i arbeidslivet, vurdere tiltak som kan bidra til å redusere omfanget av permittering, herunder vurdere om det er grunnlag for å utvide perioden hvor arbeidsgiver er pliktig til å betale lønn.

9.1.3 Arbeidsmiljølovgivningen

Arbeidsmiljøloven gir bestemmelser og vilkår og prosedyrer ved ansettelse, oppsigelse og avskjed. Bestemmelsene er gitt for å gi arbeidstakerne større sikkerhet i ansettelsesforhold.

Midlertidig tilsetning kan nå bare skje når arbeidets karakter tilsier det, og når arbeidet skiller seg fra det som ordinært utføres i bedriften.

Regjeringen vil fortsatt arbeide for at ansettelsesvilkårene skal være ryddige, med klargjorte vilkår. Fast arbeid skal være hovedregelen og engasjement og korttidskontrakter bør begrenses.

Arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid regulerer blant annet lengden av den alminnelige arbeidstiden, nattarbeid, søndags- og helligdagsarbeid, overtidsarbeid og fritid. Vern av arbeidstakere er det viktigste utgangspunkt for arbeidstidsreguleringene.

Regjeringen er opptatt av at regelverket i arbeidslivet balanserer behovet for fleksibilitet i arbeidstids- og ansettelsesordninger, mot viktige arbeidstakerinteresser. Regjeringen mener en generell reduksjon i arbeidstiden vil være uheldig i forhold til de utfordringene det norske samfunnet står overfor i dagens sysselsettings-situasjon.

9.1.4 Sysselsettingsloven

Regjeringen ser behovet for en gjennomgang av reglene både for utleie av arbeidskraft og privat arbeidsformidling og en vurdering av om de kan og bør endres slik at de bedre blir tilpasset situasjonen og behovene i dagens arbeidsmarked.

På denne bakgrunn har Regjeringen satt ned et utvalg som skal vurdere dagens regelverk for arbeidsformidling og utleie/innleie av arbeidskraft.

9.1.5 Innvandringspolitikk og betydningen for arbeidsmarkedet

Fortsatt stramt arbeidsmarked og fortsatt økende behov for arbeidskraft, kan delvis dekkes gjennom å åpne for økt innvandring.

Ut fra den nåværende sysselsettingssituasjonen ser Regjeringen det som viktig å vurdere alle mulige tiltak som kan dekke arbeidskraftbehovet i årene framover. Selv med økt mobilisering innenlands, vil det i årene framover kunne være behov for noe høyere innvandring enn i dag.

Regjeringen har derfor satt ned en interdepartemental arbeidsgruppe som skal vurdere spørsmål og tiltak knyttet til ovennevnte problemstilling.

9.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at et effektivt fungerende arbeidsmarked er av stor betydning for næringslivet. Samtidig skal et effektivt arbeidsmarked bidra til høy yrkesdeltakelse og gi muligheter for innpassing av ungdom, langtidsledige, yrkeshemmede, innvandrere og andre grupper som har problemer med å komme inn i eller står i fare for å falle ut av arbeidsmarkedet.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet syner til sine generelle merknader i innstillinga.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre tar til etterretning at Regjeringen vil vurdere konsekvensene av dagens reguleringer av arbeidsmarkedet. En hovedutfordring vil være å støtte opp under næringslivets behov for kompetanse og omstillingsdyktighet, samtidig som arbeidstakernes helse og rettigheter ivaretas.

I motsetning til EU, som i mange år har hatt en katastrofal høy arbeidsledighet, har Norge et stramt arbeidsmarked. Arbeidsledigheten er pr. dato nede i 2,8 pst., mens tilsvarende tall i EU er over 10 pst. Disse medlemmer er oppmerksom på faren for at uroen i verdensøkonomien vil føre til arbeidsledighet i løpet av året. Mange bedrifter har sendt såkalt "profit warning" til Oslo Børs i det siste. Likevel viser det seg at 70 pst. av norske ledere mener at bedrifter i deres bransje vil gå overende på grunn av mangel på kompetent arbeidskraft i årene som kommer.

Disse medlemmer er oppmerksom på at dagens situasjon med knapphet på arbeidskraft fører til lønnspress. Disse medlemmer støtter derfor Regjeringen, som i samarbeid med partene i arbeidslivet, vil vurdere tiltak som kan bidra til å redusere omfanget av permitteringer.

Disse medlemmer ber imidlertid Regjeringen først om nøye å vurdere signalene om oppsigelser og rasjonaliseringer fra en rekke bedrifter innen offshore-, leverandør- og verftsindustri.

Disse medlemmer mener at ansettelsesvilkårene fortsatt skal være ryddige, med klargjorte vilkår. Fast arbeid skal være hovedregelen og engasjement og korttidskontrakter bør begrenses. Regelverket i arbeidslivet må likevel balansere behovet for fleksibilitet i arbeids- og ansettelsesordninger, mot viktige arbeidstakerinteresser. Det er spesielt viktig i et stramt arbeidsmarked.

Den demografiske utvikling i EU er bekymringsfull. Selv om Norge ikke har samme dramatiske utvikling er trenden også i vårt arbeidsmarked flere eldre og færre unge arbeidstakere. Disse medlemmer er oppmerksom på at vårt meget stramme arbeidsmarked gjør det nødvendig med tiltak som kan dekke arbeidskraftbehovet.

Disse medlemmer er oppmerksom på at Arbeids- og administrasjonsdepartementet gjennom sitt program "Kvinne, kvalitet og kompetanse i staten" har gitt Likestillingssenteret i oppdrag å drive en database for kvinner. Denne databasen har som hovedmål å være en landsdekkende database over kvinner, der det kan søkes på kandidater til lederstillinger, styrer, råd og utvalg, både for det offentlige og det private næringsliv.

Disse medlemmer ser det som effektiv ressursbruk at det offentlige tar i bruk denne databasen fremfor å bygge et konkurrerende sådan.

For å avlaste og supplere den offentlige arbeidsformidling med sikte på å oppnå et bedre fungerende arbeidsmarked mener komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet at man så snart som mulig må endre reglene slik at mulighetene for utleie av arbeidskraft og privat arbeidsformidling kan forbedres.

Disse medlemmer vil hevde at adgangen til arbeidsformidling og utleie/innleie av arbeidskraft bør utvides til å gjelde alle bransjer og yrker.

Disse medlemmer mener at arbeidsmiljøloven er for komplisert og lite oversiktlig med strenge straffereaksjoner mot dem som "forbryter seg" mot lovens bestemmelser. Dagens regler setter mange små- og mellomstore bedrifter i vanskeligheter, spesielt der bedriftene har varierende arbeidsmengde f.eks. med årstider og skiftende konjunkturer.

Disse medlemmer mener derfor at alle lover og regler som regulerer arbeidsmarkedet oppheves, med mindre de er nødvendig av medisinske eller sikkerhetsmessige årsaker. Etter disse medlemmers syn bør det også foretas en forenkling av arbeidsmiljøloven slik at avtaler om arbeidstid baseres på frivillige forhandlinger mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Disse medlemmer vil understreke betydningen av å skille mellom frivillig og pålagt overtid ved utforming av overtidsbestemmelsene.

Disse medlemmer har registrert at Regjeringen vil vurdere alle mulige tiltak som kan dekke arbeidskraftbehovene framover, herunder økt arbeidskraftinnvandring. Disse medlemmer viser til EØS-avtalens bestemmelser om at alle statsborgere i EU-land har krav på å reise inn i Norge og oppholde seg i landet i 3 måneder for å søke etter arbeid. Med bakgrunn i at EU i løpet av kort tid sannsynligvis vil bli utvidet til også å omfatte sentral- og østeuropeiske land, så vil også disse land som i dag har betydelig arbeidsledighet bli med i et felles arbeidsmarked i EØS.

Med bakgrunn i dette mener disse medlemmer at Norge ikke vil ha behov for innvandring fra land

utenfor EØS-området, for å dekke de behov arbeidsmarkedet stiller.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at stivbeinte bestemmelser som regulerer det norske arbeidsmarkedet påfører næringslivet store kostnader. Arbeidsmiljølovens begrensninger om tillatt, frivillig overtid fører til at norske bedrifter har liten evne til å utføre oppdrag som medfører arbeidstopper. De restriktive overtidsbestemmelsene fører ofte til at oppdrag i stedet går til utenlandske konkurrenter. Disse medlemmer viser til at erfaringer fra land med mer fleksible overtidsbestemmelser viser at bruk av overtid begrenser seg til arbeidstopper, og til tilfeller der faglig kvalifisert personell ikke er tilgjengelig i markedet.

Disse medlemmer peker på at etter at arbeidsmiljølovens bestemmelse om midlertidig ansettelse ble innskjerpet i 1995 har et stort antall norske bedrifter gitt uttrykk for at det i praksis ikke er mulig å leve med bestemmelsen. Årsakene er at de gjør det umulig å ansette folk midlertidig i arbeidstopper. Bestemmelsene er dessuten uklare, noe som gjør det vanskelig for bedriftsledere å vite om de driver innenfor loven. Disse medlemmer mener bestemmelsen i praksis fører til økt bruk av overtid, og hindrer opprettelsen av nye arbeidsplasser. Disse medlemmer ønsker derfor å endre arbeidsmiljølovens §58 A, slik at bestemmelsen bidrar til et forsvarlig vern av arbeidstakernes interesser uten å hindre verdiskaping og ny sysselsetting.

Disse medlemmer ber Regjeringen følge opp anbefalingene i Blaalid-utvalgets innstilling. Forslagene om å tillate privat arbeidsformidling og åpne vikartjenester i alle bransjer vil bidra til et bedre fungerende arbeidsmarked med raskere og bedre koblinger mellom arbeidstakernes ferdigheter og bedriftenes behov. Knappe arbeidskraftressurser kan dermed utnyttes bedre, noe som vil bidra til et lavere lønns- og prispress. Et mer fleksibelt arbeidsmarked og tilgang på midlertidig arbeidskraft er en viktig konkurransefaktor, særlig for små bedrifter. Disse medlemmer viser i den forbindelse til at nesten alle andre europeiske land tillater privat arbeidsformidling og vikartjenester. Disse medlemmer mener derfor hensynet til norske bedrifters konkurransevilkår tilsier at reglene om vikartjenester endres og forbudet mot privat arbeidsformidling fjernes. Disse medlemmer viser for øvrig til Høyres merknader i Innst. S. nr. 87 (1997-98), Innst. S. nr. 88 (1997-98) og Innst. O. nr. 30 (1997-98).

Disse medlemmer mener det bør innføres en egenandel i sykelønnsordningen, og viser til Høyres forslag om dette i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 1999. Dagens ordning påfører bedriftene store kostnader og bidrar til det høye sykefraværet. Høyres forslag vil redusere korttidsfraværet og gi både arbeidstager og arbeidsgiver større incitamenter til å redusere langtidsfraværet. Disse medlemmer peker på at de samlede kostnadene ved

ansattes sykefravær har stor betydning for lønnsomhet og konkurransevnen i næringslivet.

Disse medlemmer mener det må bli lettere for høyt kvalifisert utenlandsk arbeidskraft å få opphold i Norge.

10. FORSKNING OG INNOVASJON FOR VEKST OG OMSTILLING

10.1 Sammendrag

Økende internasjonal konkurranse, globalisering av markeder og rask teknologisk utvikling gjør at innovasjonsevne blir stadig viktigere for konkurransevne og verdiskaping.

Samordning av innsatsen rettet mot forskning og utvikling er viktig. Regjeringen ønsker derfor å stimulere til samarbeid og samspill mellom næringslivet, kunnskapsmiljøer og virkemiddelapparatet. Dette gjelder både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

10.1.1 Hovedprioriteringer i den næringsrettede forskningspolitikken – konsentrasjon og bredde

Regjeringen legger stor vekt på forskning og utvikling. Næringsrettet forskning står sentralt i denne sammenhengen. Den samlede norske forskningsinnsatsen utgjorde i 1995 1,72ppst. av BNP. Næringslivets andel av FoU-innsatsen i Norge er relativt lav sammenlignet med andre OECD-land, og utgjorde i 1995 ca. 50ppst. av de samlede FoU-utgiftene. Dette henger i stor grad sammen med den norske næringsstrukturen, som består av relativt mange bransjer med relativt lav forskningsintensitet.

Regjeringen er opptatt av at det utvikles spisskompetanse på områder som er viktige for norsk næringsliv i dag og på områder man antar vil få stor betydning for næringsutvikling på lengre sikt. I denne sammenhengen vil fagområder knyttet til informasjonsteknologi være særlig viktige.

Regjeringen vil legge vekt på tiltak som stimulerer til økt samarbeid mellom universiteter, forskningsinstitutter og næringslivet.

Forskningsinstituttene har en viktig rolle i forhold til teknologispredning. De fleste instituttene har hoveddelen av sin virksomhet rettet mot større bedrifter.

10.1.2 Norges forskningsråd – strategisk organ for næringsrettet forskning

Norges forskningsråd er myndighetenes viktigste organ innenfor næringsrettet forskning.

Etableringen av ett forskningsråd har bidratt til tverrfaglighet i forskningsaktiviteten.

Regjeringen legger stor vekt på at forskningsaktiviteten skal underlegges en systematisk evaluering. Resultatene av FoU-aktiviteter vil ofte ikke være målbare før 10-15 år etter innsatsen, og kan være vanskelig å identifisere i et kort tidsperspektiv.

Regjeringen understreker at:

- Norges forskningsråd bør legge sterkere vekt på sin rolle som Regjeringens forskningspolitiske rådgiver,
- Forskningsrådet må fortsatt prioritere internt samarbeid på tvers av områder og sektorer, og samarbeid med andre deler av virkemiddelapparatet,
- evalueringsarbeidet bør i større grad systematiseres og settes inn i en helhet i arbeidet med strategi og programplanlegging. Mål og resultatstyrings-systemet må videreutvikles.

10.1.3 En kompetansebase for framtiden: forskning ved institutter, universiteter og høyskoler

En godt utbygd infrastruktur for forskning og utvikling har stor betydning for næringslivets innovasjonsevne. Instituttsektoren og universitets- og høyskolesektoren er her sentrale.

Det er viktig at kontakten mellom universiteter og høyskoler og næringslivet styrkes. En del bedrifter drar direkte nytte av grunnforskning i sin virksomhet. Disse bedriftene bør i større grad kunne ta et medansvar også for grunnforskning innenfor det aktuelle fagområdet. Forskerutdanning og forskermobilitet er viktige stikkord for å kunne utnytte forskningen i næringslivet.

Det er etablert forskningsparker i tilknytning til alle norske universiteter. Forskningsparkene bør kunne videreutvikle sin rolle som møteplass mellom forskningsmiljøer og næringsliv.

Regjeringen vil arbeide for å:

- styrke den langsiktige forskningen ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter,
- vurdere tiltak for å styrke samarbeidet mellom næringsliv og universitet og høyskoler,
- legge forholdene bedre til rette for kommersialisering av forskningsresultater.

10.1.4 Brukerstyring – et viktig prinsipp i forskningen

Brukerstyring er et grunnleggende prinsipp innenfor næringsrettet forskningspolitikk i Norge. Hovedintensjonen med brukerstyrt forskning er at brukeren, i hovedsak bedriften, skal initiere, styre og delfinansiere forskningsaktiviteten.

Erfaring viser at den brukerstyrte forskningen har en viktig og strategisk funksjon i det norske forsknings- og innovasjonssystemet. Den viser videre at den samfunnsøkonomiske lønnsomheten av denne innsatsen er betydelig.

Departementet mener at de brukerstyrte programmene bør sees i sammenheng med den strategiske forskningen som finansieres av Forskningsrådet. Samarbeidet med SND bør også utvikles videre. Forskningsrådet må videre se på hvordan de kan bidra til at prosjektene gir større samlet verdiskapning.

Offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter er i dag to uavhengige ordninger. Begge ordningene administreres av SND.

Offentlige utviklingskontrakter har vært et viktig virkemiddel for utviklingen av norsk IT-næring. Ordningene vil fortsatt bli opprettholdt som to separate ordninger.

10.1.5 Kompetanseheving i små bedrifter

– økt vekt på teknologioverføring

Teknologi- og kunnskapsoverføring er en sentral funksjon i et innovasjonssystem, og er spesielt viktig overfor små og mellomstore bedrifter.

Regjeringen ønsker å sette sterkere fokus på teknologi- og kunnskapsformidling, både i tilknytning til offentlig finansiert forskning og bedriftsrettede virkemidler.

Regjeringen vil prioritere følgende:

- formidling og spredning må skje på tvers av etablerte sektorer, bransjer og fag gjennom bedriftsamarbeid og etablering av nettverk,
- økt kompetanse i små og mellomstore bedrifter, blant annet ved å stimulere personmobiliteten mellom FoU-miljøer og bedrifter, og høyere utdanningsnivå i små og mellomstore bedrifter,
- økt satsing på formidling fra de næringsrettede forskningsinstituttene og i de brukerstyrte programmene i Norges forskningsråd,
- økt innsats for teknologihjemhenting fra utlandet.

10.1.6 Internasjonalt forskningssamarbeid

– økt fokus på resultater og merverdi

Internasjonalt forskningssamarbeid har alltid vært en viktig del av forskningspolitikken. Spesialisering fører til at internasjonalisering av forskning i dag er viktigere enn noen gang tidligere. Internasjonalisering av næringslivet gjør at bedriftene i større grad enn tidligere kjøper FoU-tjenester på tvers av landegrensene. Denne utviklingen har konsekvenser for norsk forskningspolitikk fordi norske forskningsmiljøer i større grad blir utsatt for internasjonal konkurranse.

Det europeiske FoU-samarbeidet har økt sterkt i omfang de siste 20 årene. Utfordringen nå er å utnytte dette samarbeidet best mulig i norsk sammenheng.

Regjeringen legger vekt på følgende:

- internasjonalt forskningssamarbeid må sees i sammenheng med nasjonal forskningsaktivitet, og behovet for internasjonalt samarbeid,
- teknologisamarbeid må videreutvikles som et virkemiddel i arbeidet med internasjonalisering av norsk næringsliv.

Av Nærings- og handelsdepartementets forskningsbudsjett, går ca. 20 ppst. direkte til internasjonalt forsknings- og teknologisamarbeid. Kontingenten til EUs rammeprogram for forskning, som bevilges sentralt fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, er ikke inkludert i dette.

10.1.7 Industrielt rettsvern

Den internasjonale handelen med varer og tjenester er i sterk vekst, og den globale konkurransen blir tilsvarende hardere. Internasjonalt tillegges bruk av industrielle rettigheter stor betydning.

I det videre arbeidet vil Regjeringen derfor legge vekt på følgende:

- En økning i kompetansen om industrielle rettigheter i, og en bedre samordning av, det offentlige virkemiddelapparatet på nyskappingsområdet, slik at brukerne kan tilbys bedre tjenester.
- Aktivt arbeid for å øke kompetansen om og bruk av industrielle rettigheter i næringslivet og forskningsinstitusjonene.
- Tiltak for å øke kunnskapen og gi bedre veiledning om industrielt rettsvern ved universiteter og høyskoler.
- Industrielle rettigheter bør i større grad enn hittil anerkjennes som kapitalverdier.

10.2 Komiteens merknader

Komiteen ser det som avgjørende for det fremtidige næringslivet i Norge at forskning, utvikling og innovasjon prioriteres høyere. Dette må skje i samspill mellom næringslivet og det offentlige. Komiteen vil peke på at dagens situasjon med lave oljepriser og uro i verdensøkonomien lett fører til at mange bedrifter nedprioriterer FoU-innsatsen, og ber Regjeringen følge denne utviklingen nøye.

Komiteen gir sin tilslutning til Regjeringens prioriteringer av langsiktig næringsrettet forskning med særlig vekt på områder der Norge har spisskompetanse. Likeens til styrket samarbeid mellom universiteter, forskningsinstitutter og næringsliv. Komiteen mener det er ønskelig at forskningsresultater i større grad enn i dag kommersialiseres, og viser til de nye tilskuddsordninger i budsjettet for 1999, som legger til rette for dette.

Komiteen tror utviklingen av positive holdninger til næringsliv og entreprenørskap må utvikles bedre i hele skolesystemet. Dette er nødvendig bl.a. for å kunne utnytte kompetansemiljøene ved universiteter og høyskoler bedre i næringsmessig sammenheng. Komiteen forventer at dette er et sentralt tema i forskningsmeldingen.

Komiteen vil streke under den tverrfaglighet og samordning som etableringen av Norges forskningsråd har ført med seg. Komiteen gir sin tilslutning til at Norges forskningsråd videreutvikles som det viktigste organet innenfor næringsrettet forskning, og til at man vektlegger arbeidet med å utvikle gode mål og resultatstyringssystemer. Komiteen merker seg at den brukerstyrte forskningen har gitt gode resultater samfunnsøkonomisk, og ser det som riktig at brukerstyring videreføres som prinsipp. En vil videre peke på at nettverksbygging og samarbeid bør stå sentralt i brukerstyrt forskning og FoU-kontrakter, siden dette gir små og mellomstore bedrifter bedre muligheter til å ta del i slike prosjekter. Det er avgjørende at også disse bedriftene får ta del i den teknologi- og kunnskapsformidling som skjer i næringslivet. Komiteen forutsetter at dette hensynet står sentralt i Regjeringens prioriteringer.

Komiteen ser det som helt sentralt at Norge tar aktivt del i internasjonalt forskningsarbeid, og ser på EUs rammeprogram for forskning som en sentral ordning for Norge å delta i. Komiteen støtter Regjeringens innstilling om at Norge skal delta også i EUs 5. rammeprogram for forskning. Komiteen ser det også som viktig at norske forskere, studenter og elever oppmuntres til opphold i utlandet. Regjeringen bes legge til rette for dette, ikke minst på områder der vi har eller vil kunne få mangel på kompetanse i Norge.

Komiteen er opptatt av at industrielt rettsvern blir stadig mer utbredt, og kan gi alvorlige problemer for norsk næringsliv dersom man ikke er oppmerksom på rettsvernets betydning. Komiteen vil peke på at det offentlige virkemiddelapparatet må informere om og ta hensyn til industrielt rettsvern i sitt arbeid.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet syner til sine generelle merknader i innstillinga.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil uttrykke en skepsis til politikerskapte satsningsområder innen forskning og vil advare mot å spre offentlige forskningsmidler slik at forskningsmiljøene blir for små.

For at norsk næringsliv skal kunne holde følge med den internasjonale utviklingen, må det skapes forskningsmiljøer av høy standard i Norge. I prinsippet mener disse medlemmer at forskning best ivaretas av dem som drar mest nytte av den; i første rekke vil dette være næringslivet.

Disse medlemmer finner det derfor naturlig at det innledes et samarbeid mellom det offentlige og det private for å høyne nivået på forskning i Norge. Disse medlemmer ser positivt på at det finnes enkelte større forskningssentra i et land av Norges størrelse, og mener derfor at det bør arbeides for en opprustning av forskningsmiljøene ved universitetene og de viktigste høyskolene her i landet.

For å styrke norsk konkurransevne vil disse medlemmer fremheve viktigheten av at forskningen ved våre universiteter, høyskoler og lignende institusjoner blir mer produktrettet. Disse medlemmer vil påpeke at grunnforskning i mange tilfeller er viktig for "nytteforskning" senere, men vil samtidig advare mot tendenser der det blir forsket for forskningens egen skyld.

Disse medlemmer vil hevde at næringslivet selv må være mer delaktig i satsningen rundt forskningsmiljøene, slik at de i større grad tar del i finansieringen av den. Dette vil medføre at man vil konsentrere forskningen på de områder som vil ha størst betydning for næringslivet.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener forskning og et høyt kunnskaps- og kompetansenivå er en forutsetning for vekst og nyskaping i næringslivet. En politikk som legger vekt på forskning, kvalitet og kunnskapsformidling er nødvendig for å gjøre skole- og utdanningssystemet til en mer aktiv medspiller i

arbeidet for å styrke Norges konkurransevne. Disse medlemmer peker bl.a. på behovet for en sterkere satsing på IT-utdanning, samt behovet for å innføre overprisavskrivning av forskningsinnsats. Disse medlemmer peker videre på nødvendigheten av at norsk industri og norske forskningsmiljøer gis tilfredsstillende betingelser, samtidig som disse miljøene må gis samme rettigheter og muligheter som industri- og forskningsmiljøer har i utlandet. I denne forbindelse er det nødvendig at de norske miljøene innenfor bioteknologi gis de samme muligheter som konkurrenter i Europa, USA og Japan.

11. MILJØ-, ENERGI- OG NÆRINGSPOLITIKK

11.1 Sammendrag

En næringspolitikk som legger opp til en effektiv bruk av samfunnets ressurser, skal også ivareta hensynet til en forsvarlig forvaltning av miljøet og naturressursene. I et langsiktig perspektiv er det slik sett ingen motsetning mellom en fornuftig næringspolitikk og en god miljøpolitikk.

11.1.1 Energi som grunnlag for verdiskaping i næringslivet

Både petroleumsvirksomheten og kraftforsyningen er viktige næringer. Betydelige industrielle miljøer, med et stort antall arbeidsplasser, er utviklet med basis i våre energiressurser. Dette gjelder både petroleum- og vannkraftressursene, gjennom utvinning og produksjon, transport og distribusjon og leveranser av varer og tjenester. Energiressursene legger også grunnlag for næringsvirksomhet knyttet til videreforedling av energivarer og særskilt anvendelse av energi som innsatsfaktor. Utbygging av petroleumfelt og kraftanlegg har også gitt viktige impulser til teknologi- og kompetanseutviklingen, og til internasjonaliseringen av næringslivet.

Regjeringen legger vekt på at industrien fortsatt skal ha elektrisk kraft til konkurransedyktige vilkår. Samtidig er det viktig at næringen foretar nødvendige omstillinger. Regjeringen legger til grunn at industrien fortsetter arbeidet med å redusere energiforbruket pr. produsert enhet. Regjeringen legger opp til at industriens framtidige kraftvilkår avklares i god tid før de eksisterende kontraktene løper ut og vil legge fram en stortingsproposisjon om det framtidige industrikraftprisregimet i løpet av stortingssesjonen 1998-99.

11.1.2 Enøk og fornybare energikilder

Målet for det videre arbeidet med enøk er å realisere en enda større andel av det totale enøk-potensialet. Det ligger et betydelig enøk-potensial både i husholdninger, tjenesteytende sektor og i industrien. Mulighetene for mer effektiv energibruk gir grunnlag for utvikling av ny næringsvirksomhet, samtidig som næringslivet

kan bruke enøk som et virkemiddel for økt konkurransevne.

Olje- og energidepartementet har økt bevilgningene til enøk-tiltak og satsing på fornybare energikilder med om lag 30 pst. fra 1997 til 1998. Prioriterte satsingsområder er vindenergi, bioenergi og varmepumper.

11.1.3 CO₂-utslipp i norsk industri

Generelt vil særnorske tiltak overfor prosessutslipp påvirke den energiintensive industriens konkurranseposisjon i forhold til konkurrenter i andre land. Dette kan medføre utflytting av norsk industri på kort sikt, eller en mer langsiktig nedbygging gjennom mangel på opprustning og nyinvesteringer. Derfor er det spesielt viktig at virkemidlene som benyttes overfor regionale og globale miljøutslipp utformes slik at de i størst mulig grad forener målet om et bedre miljø og høy sysselsetting, verdiskaping og konkurransevne.

11.1.4 Gjenvinning av avfall - nye forretningsmuligheter

De seneste årene har fokus på avfall både som problem og ressurs økt i en rekke land, også i Norge.

Med økt oppmerksomhet på avfall som miljøproblem, har det fulgt et behov for nye virkemidler fra myndighetenes side. Det har blitt satt økt fokus på at næringslivet skal få ansvar for avfall fra egne produkter, og at avfallskostnaden skal inkluderes i prisen på produktet. Myndighetene har de siste årene inngått en rekke avtaler med næringslivet om innsamlings- og gjenvinningsordninger. Regjeringen vil vurdere videre satsing på dette virkemidlet i tiden framover.

Ved at kostnadene ved avfallshåndtering tas inn i vurderingene i en tidlig fase av produktenes utvikling, kan næringslivet gjennom innovasjon og kreativitet utnytte de mulighetene som ligger i en miljøtilpasset produkttilnærming.

11.1.5 Miljøteknologi for å fremme et bedre miljø

Utfordringen med å redusere miljøproblem gir grunnlag for nye forretningsideer og en basis for framvekt av bedrifter som satser innen miljøteknologi.

Formålet med å satse på miljøteknologi er å skape industriell vekst samtidig som man bidrar til å løse eller redusere miljøproblemer. Et godt hjemmemarked for miljøteknologi kan gi grunnlag for eksport av miljøvennlige løsninger som kan bira til å bedre miljøet i andre land.

Det er et mål å videreutvikle satsingen på miljøteknologi. Dette gjelder både den profilerte satsingen gjennom egne miljøteknologiprogrammer, og den integrerte satsingen i mer generelle programmer, i de ulike bransjeprogrammer og andre virkemidler.

Næringslivet må selv sitte i førersetet, men i større grad enn på mange andre områder legger myndighetene premisser for teknologiutvikling. Samspillet mellom næringsliv og myndigheter på dette området er viktig.

Med et økende inntektsnivå og velferdsutvikling i samfunnet ser en også at etterspørselsmønstre endres. Dette gir nye muligheter for næringslivet og næringsutviklingen, som må utnyttes.

I St.meld. nr. 29 (1996-97) "Regional planlegging og arealpolitikk" er hovedlinjer for arealpolitikken og viktige prioriteringer av betydning for næringsvirksomhet og miljø trukket opp. Her framheves det at hensynet til verdiskaping og forebyggende miljøvern skal være utgangspunkt for planleggingen.

11.1.6 Virkemidler som forener flere hensyn

Viktige miljøavtaler som påvirker næringslivet i tiden framover er blant annet oppfølgingen av svovelprotokollen (Oslo-protokollen av 1994) og Kyotoprotokollen om klima.

En miljøpolitikk i Norge som fører til unødige nedleggelse og utflytting av norske bedrifter er lite hensiktsmessig. Ved å foreta endringene gradvis kan vi oppnå at utviklingen legger om på den samfunnsøkonomisk minst belastende måten.

CO₂-avgiften er hovedvirkemiddelet for å redusere CO₂-utslippene. Siden Regjeringen ønsker å motvirke for store omstillinger på kort sikt, er det i en overgangsperiode foreslått kompensasjonsordninger, blant annet for prosessindustrien.

Regjeringen vil i tiden framover også vurdere andre virkemidler for å ivareta våre klimapolitiske forpliktelser. Nasjonal handel med utslippkvoter kan prinsipielt sett være et alternativ til CO₂-avgiften. Et kvotesystem hvor staten auksjonerer bort de nasjonalt tildelte kvotene vil være sammenlignbart med en situasjon med en gjennomgående og lik CO₂-avgift for alle sektorer.

11.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til at prinsippet om en bærekraftig utvikling legges til grunn også for næringspolitikken. Dette krever at samfunnets produksjonsevne utvikles slik at dagens generasjoner kan tilfredsstille sine behov uten at det går på bekostning av framtidige generasjoners muligheter. Komiteen deler oppfatningen av at en effektiv bruk av samfunnets ressurser også innebærer at en må ha en forsvarlig forvaltning av miljøet og naturressursene. I et langsiktig perspektiv er det ingen motsetning mellom en fornuftig næringspolitikk og en god miljøpolitikk, tvert imot, på lang sikt er en fornuftig forvaltning av miljøet og naturressursene en forutsetning for en vellykket næringspolitikk. I sentrale strøk kan også tilgang på næringsareal være en knapphetsfaktor.

Komiteen er opptatt av at Norges fortrinn knyttet til tilgangen på energi, både i form av vannkraft, petroleum og gass, må utnyttes med tanke på verdiskaping og sysselsetting i Norge. Det knytter seg store muligheter til ny miljøsatsing og verdiskaping med basis i ilandføring, distribusjon og videreforedling av gass. Ved å bygge ut infrastrukturen for gass vil en øke til-

gjengeligheten og dermed legge til rette for nyskaping og næringsutvikling.

Kraftsektoren er en viktig næringssektor, samtidig som den er grunnlaget for øvrig næringsvirksomhet. Komiteen har merket seg at om lag en tredjedel av kraftproduksjonen i dag blir brukt av kraftintensiv industri og treforedlingsindustrien.

Komiteen er opptatt av satsingen på enøk og nye fornybare energikilder. Dette er en bransje i stadig utvikling, og det er viktig at Norge som en stor energinasjon ikke sakter akterut i forhold til andre land. Derfor er det viktig at det satses på forskning og utvikling. Mulighetene for økt verdiskaping og sysselsetting innenfor denne sektoren er betydelige, dersom norske produsenter av teknologi klarer å være konkurransedyktige både med hensyn til teknologisk utvikling og pris.

Komiteen viser til at klimaspørsmål ble behandlet i Stortinget våren 1998, både i forbindelse med St.meld. nr. 29 (1997-98) Norges oppfølging av Kyotoprotokollen og St.prp. nr. 54 (1997-98) Grønne skatter. Komiteen viser til Innst. S. nr. 233 (1997-98) (Kyoto) og Innst. S. nr. 247 (1997-98) (Grønne skatter) for de ulike partienes standpunkter.

Komiteen er kjent med at det arbeides med en egen stortingsmelding om avfall. Komiteen vil understreke betydningen av at arbeidet med å sette i verk kildesortering i flere kommuner ikke må stoppe opp i påvente av meldingen.

Komiteen mener det er viktig at målet for avfallshåndteringen må være en samfunnsmessig sett best mulig ressursutnyttelse. I et slikt perspektiv er gjenbruk den beste løsningen. Resirkulering med materialgjenvinning er videre, i de fleste tilfeller, bedre enn forbrenning der kun energien utnyttes. Deponering vil i de fleste tilfeller være den minst ønskelige løsning. Samtidig er det viktig å ta med i vurderingen den ressursinnsats som er nødvendig for å etablere et slikt system med innhenting og sortering. Vugge-til-grav-prinsippet bør prege både politikken og bedriftenes strategi for produktutvikling. Komiteen er opptatt av at det legges til rette for økt verdiskaping og sysselsetting basert på utnyttelse av de ressursene som finnes i avfallet. Også dette er en bransje med nye muligheter og potensiale for vekst og økt sysselsetting.

Komiteen mener det er hensiktsmessig at næringspolitikken må legge opp til effektiv bruk av samfunnets ressurser, uten at dette skal gå ut over en forsvarlig forvaltning av miljøet og naturressursene.

Komiteen sitt flertal, alle unnateke medlemene fra Framstegspartiet og Høyre, vil syne til at det i budsjettet for 1998 vart oppretta eit statleg miljøfond for å stimulere verksemdar til å ta i bruk og vidareutvikla ny miljøteknologi. Fondet skal sikra finansiering av prosjekt som ut frå reine bedriftsøkonomiske kriterium ikkje ville vorte finansierte og kan spele ei viktig rolle for igangsetting av nye prosjekt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil ikke støtte opp om Regjeringens miljøpolitikk, der Norge skal innta en aktiv pådriverrolle. Disse medlemmer mener en slik politikk med særnorske avgifter, etter all sannsynlighet vil få den motsatte virkningen av det som er tilsiktet.

Disse medlemmer vil videre vise til partiets merknader jf. behandlingen av St.meld. nr. 58 (1996-97) Miljøpolitikk for en bærekraftig utvikling og St.prp. nr. 54 (1997-98) Grønne skatter.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at utnyttelsen av de norske gassreservene byr på store muligheter for næringsutvikling basert på innenlandsk bruk av norsk gasskraft og eksport av norsk gass og gasskraft til kontinentet. Implementeringen av EUs elektrisitetsdirektiv og det nye gassdirektivet har satt i gang en omfattende liberalisering av kraftmarkedet i Europa. Dette skaper nye markedsmuligheter for norsk gass- og krafteksport. Disse medlemmer viser til at Kyoto-avtalen om reduksjoner i utslippet av klimagasser gir gasskraft, som en relativt miljøvennlig energikilde, en konkurransefordel i forhold til mer forurensende energikilder som kullkraft. Disse medlemmer mener Regjeringen må utnytte de enorme mulighetene og snarest legge til rette for etableringen av norske gasskraftverk i tråd med Stortingets vedtak i Innst. S. nr. 250 (1995-96).

Disse medlemmer mener det fortsatt er et betydelig potensiale ved opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk. Hjemfallsinstituttet fører imidlertid til at det ofte er bedriftsøkonomisk uinteressant å foreta samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer. Disse medlemmer mener dette tilsier en grundig gjennomgang av energipolitikken og hjemfallsordningen i forbindelse med den varslede stortingsmeldingen om energipolitikken og stortingsproposisjonen om det fremtidige industrikraftprisregimet.

12. GOD OG EFFEKTIV INFRASTRUKTUR

12.1 Sammendrag

God infrastruktur er et viktig bidrag til å opprettholde et konkurransedyktig næringsliv. Dette er av særlig betydning i Norge på grunn av lange avstander til markeder, samt for å opprettholde den spredte bosettingen og lokaliseringen av næringsvirksomhet.

12.1.1 Transportens betydning for næringslivet

Regjeringen mener at et godt transporttilbud er viktig for næringslivet og bosettingen. De ulike transportsektorene bør ses i sammenheng.

Transportkostnadene til norsk næringsliv blir relativt viktigere etter hvert som andre kostnader knyttet til internasjonal handel blir lavere. Det er derfor viktig at transportsektoren bidrar til mer rasjonell transportavvikling og styrket næringsutvikling.

Transportsektorene, det vil si vei-, luft-, jernbane- og sjøgående transport, er alle av betydning for næringslivet.

Veitransport har blitt stadig viktigere i innenlands transport, og er den dominerende transportformen i alle landsdeler.

Årsaken til veksten i vegtransportens betydning er at transportformen er mer fleksibel og lettere å tilpasse næringslivets endrede transportbehov og -krav enn andre transportmidler.

For næringslivet er det viktig at faktorer som kjøretøykostnader og tidskostnader vektlegges, og at samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter realiseres raskest.

Kommune- og fylkesveier er i mange distrikter ikke dimensjonert for tungtransport, og bidrar således til unødvendige merkostnader for flere næringer.

Ambisjoner på områdene næringsutvikling, distriktspolitikk og miljøhensyn kan komme i konflikt med hverandre. Det er derfor viktig at debatten om blant annet virkemidler overfor transportsektoren bygger på et solid faglig grunnlag. Regjeringen ser behov for å utrede nærmere en rekke spørsmål knyttet til dette, blant annet innenfor rammen av resultatene fra klimaforhandlingene i Kyoto.

12.1.2 Overføring av informasjon og data

Anvendelse av informasjonsteknologi (IT) blir stadig mer utbredt og får økende betydning for alle deler av næringslivet.

Utviklingen innenfor IT bidrar til at informasjon blir tilgjengelig i større bredde fra flere kilder til flere brukere, og kan overføres billigere og raskere uavhengig av tid, sted og geografisk avstand. For næringslivet åpner dette for nye og bedre metoder for gjennomføring av arbeidsoppgaver og organisering av arbeidet. Regjeringen er opptatt av å sikre alle, uavhengig av geografisk lokalisering, lik tilgang til grunnleggende teletjenester til høy kvalitet og lavest mulige priser.

År 2000-problemet er en utfordring som må tas alvorlig. Det er grunn til å anta at år 2000-problemet har potensielle skadevirkninger for næringsliv og offentlig sektor som kan ha økonomiske og samfunnsmessige konsekvenser.

Regjeringen la i april 1998 fram en oppfølgingsplan for håndtering av år 2000-problemet. Planen inneholder 12 tiltak hvor ansvaret hovedsakelig er forankret i departementene.

12.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg den vekt som blir lagt på næringslivets behov for en god infrastruktur i meldingen. I et land som Norge, med store avstander og et krevende klima, setter transport av personer, gods og informasjon store krav til forskjellige typer infrastruktur. Tilrettelegging av helhetlige løsninger legger grunnlaget for det beste resultatet totalt sett.

Komiteen har merket seg den utbyggingen som har skjedd på veinettet de senere årene. Den har bedret fremkommelighet til beste for bosetting og næringsliv.

Riksveinettet er av stor betydning for å imøtekomme næringslivets behov for effektiv transport. En stor del av transporten foregår på dette veinettet. I forbindelse med sjø- og jernbanetransporten vil det ofte være nødvendig med veitransport ved transportens begynnelse og slutt.

Når det gjelder fylkesdelen av veinettet fungerer manglende veibredde og akseltrykk i mange tilfeller fremdeles som en flaskehals for næringslivet. Det er derfor viktig å prioritere utbedring av slike veistreknin-ger også i tiden fremover.

De ca. 160 fergestrekningene vi har i Norge i dag er også en viktig faktor som setter grenser for kapasiteten på veinettet. Dette gjelder både åpningstid og kapasitet på materiellet.

Komiteen merker seg den vekten som blir lagt på samordning av de ulike transportsektorene, og ser på dette som en riktig strategi for å ivareta også næringslivets behov.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke den stadig økende betydning IT får for næringslivet, og viktigheten av at alle deler av landet får del i den utviklingen som finner sted. Den teknologiske utvikling på dette området går fort, og det er helt nødvendig for næringslivet i distriktsnorge at infrastrukturen på dette området har tilstrekkelig kapasitet og hastighet som dekker næringslivets behov i alle deler av landet. Det er videre en forutsetning for å få en konkurransedyktig IT-basert industri i distriktsnorge at telekommunikasjonen har tilnærmet like priser i alle deler av landet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre registrerer at Norge har et for dårlig utbygd veinett sammenlignet med mange andre europeiske land. Dette skyldes bare delvis at Norge har lange avstander, spredt bosetting og vanskelig natur. En god veistandard er avhengig av at investeringstakten økes.

Disse medlemmer vil peke på at man i EU har utpekt transport som et virkemiddel for å bringe EUs konkurransekraft på høyde med den EU møter fra andre verdensdeler, særlig USA og Japan. Når EU får bygget ut sitt transportnettverk, vil bedriftene i EU-landene få styrket sin konkurransekraft i forhold til de landene som ikke er med i EU.

Disse medlemmer vil vise til at NHO og Transportbrukernes Fellesorganisasjon, har – basert på Vegdirektoratets forslag til utbygging av stamveinettet – beregnet et investeringsbehov på minst 23 mrd. kroner i stamveinettet i perioden 1998-2007. Ifølge disse beregninger vil dette gi samfunnet 39 mrd. kroner i sparte transport-, miljø- og ulykkeskostnader.

Disse medlemmer vil uttrykke at også Norge står overfor viktige utfordringer innen dette feltet for å

oppretholde lønnsomheten og konkurransedyktigheten til norsk næringsliv.

Disse medlemmer mener videre at transportavgiftene må endres snarest mulig slik at disse avgiftene kan harmoniseres med tilsvarende transportavgifter i EU-landene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at offentlig sektor bør ha som oppgave å sikre infrastruktur, sikkerhetsløsninger, lov- og rammeverk, samt forutsigbarhet. Disse medlemmer er av den oppfatning at offentlig sektor bør i minst mulig grad bruke konsesjoner, detaljregulering og andre hindringer for å sikre ønsket utvikling.

Disse medlemmer mener at det ikke er en offentlig oppgave å bygge ut eller drive nettverk for informasjonsteknologi eller å regulere innholdet i tjenester, så lenge dette ikke er i strid med gjeldende lover.

Disse medlemmer viser vider til at Norge står overfor mange spennende men også krevende utfordringer når det gjelder å møte morgendagens teknologiske samfunn, og viser til partiets merknader i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 38 (1997-98) IT-kompetanse i et regionalt perspektiv.

13. INTERNASJONALE RAMMEVILKÅR OG VIRKEMIDLER FOR EKSPORT OG INTERNASJONALISERING

13.1 Sammendrag

Eksport og internasjonalisering av norsk næringsliv er av avgjørende betydning for vår samlede verdiskaping og velferd. Denne erkjennelse har ligget til grunn for skiftende regjeringers nærings- og handelspolitikk i hele etterkrigstiden. Det er ingen tvil om at Norge har høstet betydelige fordeler av utvidet markedsadgang og internasjonal handel.

Regjeringens næringspolitikk skal legge til rette for næringslivets konkurransedyktighet globalt. Det er den samlede innsatsen for å fremme næringsvirksomhet i Norge som vil være avgjørende for om vi klarer å utløse det verdiskapingspotensialet som utviklingen gir, og som internasjonal arbeidsdeling skaper mulighet for.

Regjeringen legger vekt på å delta aktivt i internasjonale fora som WTO og OECD. Regjeringen ser det som viktig å bidra til videreutvikling av EØS-avtalen. På det europeiske markedet vil en EU-utvidelse mot øst, gjennomføringen av den økonomiske og monetære union, sterkere innsats for økt sysselsetting og strengere miljøtiltak ha særlig betydning for oss.

13.1.1 Rammebetingelser i globale og regionale markeder

Internasjonalt regelverk og samarbeidsordninger i bl.a. WTO, EU/EØS, EFTA og OECD utgjør viktige rammebetingelser for norsk næringslivs internasjonale

engasjement. For Regjeringen er det derfor et prioritert mål å bidra til forutsigbare, åpne og ikke-diskriminerende rammebetingelser for norsk næringsliv.

Globale rammevilkår for handel, investeringer og nærings samarbeid - Verdens handelsorganisasjon (WTO)

WTO er det viktigste forum for styrking av det globale rammeverket for norske bedrifter i markedet utenfor Vest-Europa.

Resultatet av forhandlingene om liberalisering av handel med informasjonsteknologiprodukter i WTO vil innebære avvikling av toll innen år 2000 for 93 pst. av verdenshandelen med IT-produkter.

Subsidieregulverket i WTO-avtalen dekker pr. i dag ikke tjenestesektoren. Regjeringen vil bidra til å utvikle WTOs tjenesteavtale for å fremme ikke-diskriminerende rammebetingelser for norsk tjenestebasert næringsliv.

I erkjennelsen av sammenhengene mellom handel og miljø, pågår det et arbeid i WTO for å utvikle internasjonale kjøreregler. Det overordnede målet er å gjøre handels- og miljøpolitikk til gjensidig støttende politikkområder.

Regjeringen vil arbeide for at framtidig liberalisering av handelen i størst mulig grad fremmer målsettingen om bærekraftig utvikling. Regjeringen er opptatt av at WTO følger diskusjonen i ILO og andre internasjonale fora. For Norge er det viktig at arbeidstakeres rettigheter og arbeidsmiljø styrkes globalt.

Det europeiske markedet - EØS, EFTA og tredjeland

EU er det dominerende markedet for norsk eksport og uteetableringer. Gjennom EØS-avtalen (Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet) er Norge og norsk næringsliv en del av det felles europeiske indre marked. EØS-avtalen er viktig for Norge. Regjeringen vil videreføre sitt arbeid med å sikre og videreutvikle avtalen gjennom aktivt å påvirke prosesser som fører fram til nytt regelverk på EU-siden. Regjeringen vurderer løpende konsekvensene av forslag til nytt regelverk under EØS-avtalen.

De kravene EØS-avtalen setter til utforming av støt-teordningene er i overveiende grad i tråd med Regjeringens næringspolitiske mål. Det gis bl.a. særlig tillatelse for regionalstøtte, FoU-støtte, støtte til kompetansegivende tiltak og til små og mellomstore bedrifter på bestemte vilkår.

På sentrale områder foregår det videreutvikling og fordykning av EU-samarbeidet av stor betydning for Norge og norsk næringsliv. De viktigste utfordringene for norsk næringsliv og nærings- og handelspolitikk er nå:

- EUs utvidelsesprosess.
- Etablering av den økonomiske og monetære union (ØMU) og innføring av euro.
- Handlingsplanen for det indre marked.

EØS-avtalen gir felles fora og mekanismer mellom EU- og EFTA-landene for å sikre en enhetlig regelutvikling.

Regjeringen vil ta initiativ til bedre å utnytte den løpende kontakt mellom myndighetene og norsk næringsliv om næringsrelaterte EU-spørsmål som berører norske interesser. Dette vil lette vår mulighet til å påvirke utformingen av politikken på områder av betydning for Norge.

Det er et mål for Regjeringen å arbeide for at norsk næringsliv kan nyttiggjøre seg vekstpotensialet i de sentral- og østeuropeiske landene, både når det gjelder handel og investeringer. Når disse landene eventuelt blir medlemmer i EU, vil EØS-avtalen tre inn i stedet for de respektive frihandelsavtalene. Det pågår videre diskusjoner om eventuelt å utvide EFTAs sett med frihandelsavtaler til også å omfatte Canada.

Nordisk samarbeid

Omveltningene i Europa har endret vilkårene for det nordiske samarbeidet.

Det nordiske samarbeidet har i større grad enn tidligere blitt en del av et bredere europeisk samarbeid.

Økonomisk samarbeid i OECD

Regjeringen er opptatt av at OECD fortsetter å spille en viktig rolle i det globale arbeidet for å integrere Øst- og Sentral-Europa og de mer utviklede landene i Asia og Latin-Amerika i kretsen av industrialiserte land.

Internasjonale rammebetingelser for investeringer

De globale investeringsstrømmene utgjør en stadig viktigere del av verdensøkonomien. I løpet av de siste femten årene har utenlandske investeringer på verdensbasis vokst tre ganger så raskt som verdenshandelen. Regjeringen mener det er viktig å legge til rette for at norske bedrifter kan utnytte mulighetene som følger av uteetableringer.

Dagens internasjonale regelverk på investeringsområdet er imidlertid meget fragmentert. For Norges vedkommende sikrer EØS-avtalen nasjonal behandling av investeringer i EØS-området. WTO-avtalen omfatter imidlertid ikke noe samlet regelverk for investeringer på globalt nivå, selv om visse investeringsspørsmål er dekket av tjenesteavtalen og i avtalen om handelsrelaterte investeringstiltak.

Nedbygging av tekniske handelshindre

Arbeidet med nedbygging av tekniske handelshindre foregår på flere nivåer, både globalt gjennom WTO og på regionalt europeisk nivå i regi av EU.

I EUs indre marked er nedbygging av tekniske handelshindre en viktig forutsetning for å realisere det frie varebyttet.

Eksportmuligheter gjennom internasjonale offentlige anskaffelseskontrakter

I forbindelse med offentlige anskaffelser har det foregått en utstrakt favorisering av nasjonalt nærings-

liv i mange land. EØS-avtalen og WTO-avtalen om offentlige anskaffelser (GPA) har medført felles regler i de 18 EØS-landene, Sveits, Canada, USA, Israel, Japan og Korea. Reglene skal legge grunnlag for ikke-diskriminerende offentlige anskaffelser over landegrensene. For norsk næringsliv vil mer enhetlige og liberale regler innebære nye markedsmuligheter.

De offentlige anskaffelsene i EØS-landene er anslått til ca. 5p500 mrd. norske kroner årlig.

13.1.2 Internasjonalisering og etikk

Regjeringen legger stor vekt på å øke kunnskapen og bevisstheten om etiske problemstillinger knyttet til internasjonal handel og næringssamarbeid. Dette gjelder f.eks. forholdet til menneskerettigheter og hensynet til miljø og en bærekraftig utvikling.

Handel og menneskerettigheter

Økonomisk utvikling og økt internasjonalt økonomisk samkvem bidrar til å styrke menneskerettighetene i et globalt perspektiv.

Det er ikke til å unngå at hensynet til næringsinteresser i noen tilfeller vil komme i konflikt med hensynet til menneskerettighetene.

Gjennom etablering av et eget konsultativt organ under ledelse av Utenriksdepartementet, vil Regjeringen bidra til å øke kunnskapen om og bevisstheten omkring etiske problemstillinger forbundet med handel og internasjonalisering.

Regjeringen ønsker at myndighetene skal stille sin kompetanse til disposisjon og være tilgjengelig for dialog og konsultasjoner i forhold til de vanskelige avveiningene næringslivet stilles overfor.

Næringslivets ansvar

Regjeringen forventer at norske bedrifter opererer i tråd med internasjonalt anerkjente menneskerettighetsstandarder, og at norske bedrifter i utlandet tar ansvar for forhold innen sin egen virksomhet når det gjelder krav til sikkerhet, arbeidsmiljø og behandling av arbeidstakere.

13.1.3 Offentlige tjenester og virkemidler for å fremme norske næringsinteresser i utlandet

En sentral utfordring i forhold til virkemiddelapparatet for eksport- og internasjonaliseringsfremme, er utviklingen av en god dialog med næringslivet for å sikre at de ulike tjenestene og virkemidlene reflekterer næringslivets reelle interesser og behov. Regjeringen er særlig opptatt av hvordan virkemiddelapparatet kan utvikles for i enda større grad å ivareta de små og mellomstore bedriftenes behov.

Regjeringen vil tilstrebe økt grad av samarbeid og samordning på tvers av institusjonelle skillelinjer for dermed å øke effekten av den samlede innsatsen. Særlig gjelder dette i forhold til tjenesteapparatet i utlandet.

Eksportfremme og internasjonalisering

Regjeringen ser det som en viktig del av sin oppgave å bistå norske bedrifter hele veien ut til potensielle markeder utenlands. Særlig er dette viktig for de små kunnskapsbaserte bedriftene. Staten bidrar derfor til internasjonalisering og eksportfremmende arbeid blant annet gjennom tilskudd over Nærings og handelsdepartementets budsjett til Norges Eksportråd.

Satsingen på små bedrifter som har et potensial for eksport skal være gjennomgående for hele Norges Eksportråds virksomhet. Norges Eksportråd og SND har videre ferdigstilt en samarbeidsavtale for å få til en mer koordinert og effektiv innsats mot norske bedrifter. Avtalen vil sikre at Norges Eksportråd bedre kan betjene næringslivet i distriktene.

Regjeringen ønsker derfor å legge til rette for forutsigbarhet når det gjelder offentlig finansiering av Norges Eksportråds oppgaver. Nærings- og handelsdepartementet tar sikte på å foreta en bred gjennomgang av det eksportfremmende arbeidet, herunder Norges Eksportråds virksomhet.

Målet med Norges Industriattacheer (NIA) er å styrke norske bedrifters konkurransevne og internasjonale orientering gjennom hjemhenting av teknologi samt internasjonal nettverksbygging mot bedrifter og FoU-miljøer.

Norsk olje- og gassindustri har gjennom virksomheten på norsk sokkel tilegnet seg kompetanse og erfaring, og er i verdensammenheng teknologisk ledende på en rekke områder. Stiftelsen INTSOK er etablert av myndigheter, bedrifter og organisasjoner for å styrke næringsens posisjon og konkurransevne internasjonalt, og sikre økt verdiskaping gjennom et mer forpliktende og nettverksbasert samarbeid.

Regjeringen legger stor vekt på å opprettholde og videreutvikle myndighetenes virkemidler og tjenestetilbud for å støtte opp om bedriftenes framstøt i de nye vekstmarkedene.

Regjeringen vil videreføre arbeidet med de regionale planene og vurdere hvordan erfaringene fra disse kan bidra til en mer planmessig og effektiv innsats i forhold til andre vekstmarkeder.

Internasjonal markedsføring av Norge som reisemål

Turisme er en av verdens hurtigst voksende næringer. Reiselivsnæringen i Norge har et stort potensial for fortsatt vekst som vil bidra til å fremme sysselsettingen og den økonomiske utviklingen, særlig i distriktene. Staten bidrar til den internasjonale markedsføringen av Norge som turistmål gjennom tilskudd over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til NORTRA.

Regjeringen vil også fremme en egen stortingsmelding om reiseliv som vil belyse konsekvenser av de nye rammebetingelsene reiselivsnæringen står overfor.

Utenriktjenesten og samordning av næringslivsrettede tiltak i utlandet

Et virkemiddelapparat som opptrer samlet og målrettet er sentralt for å sikre at det offentlige ivaretar

næringslivets interesser. I 1995 besluttet daværende regjering å samordne virksomheten til utenriksstjenesten, Norges Eksportråd, Norges Industriattacheer og NOTRA i utlandet. Eksportutvalget for fisk har senere sluttet seg til samordningen.

Regjeringen vil vurdere om det er grunnlag for å fortsette samordningen i sin nåværende form, eller om andre modeller bedre kan ivareta målsettingen om et enhetlig og koordinert virkemiddelapparat i utlandet.

13.1.4 Konkurransedyktig finansieringstilbud

Det er av avgjørende betydning for norsk eksport og internasjonalisering at det finnes godt fungerende og konkurransedyktige finansieringskilder tilgjengelig for bedriftene.

Norge har som i alle andre industriland, funnet det nødvendig å supplere det private markedet med offentlige ordninger.

Skiftende norske regjeringer har valgt å tilby norske eksportører finansiering som i prinsippet skal være omtrent på linje med det som tilbys av våre viktigste konkurrentland. Dette kommer blant annet til uttrykk i retningslinjene for Garanti-Instituttet for Eksportkreditts (GIEKs) alminnelige ordning.

Regjeringen tar ikke sikte på omfattende endringer i den generelle garantigivningen for langsiktige kreditter.

13.1.5 Garanti-Instituttet for Eksportkredit (GIEK)

For å nå hovedmålene med GIEK, som er fremme av eksport og investeringer i utlandet, la Stortinget i 1993 opp til at GIEK skulle øke sitt aktivitetsnivå gjennom et mer omfattende og konkurransedyktig garantitilbud, blant annet ved økt risikotagning og konkurransedyktige premier.

Det ble òg besluttet at GIEKs alminnelige ordning skulle deles i en forretningsdel og en samfunnsdel.

Det ble gjennomført en ekstern evaluering av GIEK våren 1997.

Kundeundersøkelsen viser at bedriftene i all hovedsak er positive til virksomheten under forretningsdelen. I den grad GIEKs fleksibilitet kritiseres, kommer dette hovedsakelig fra større bedrifter under samfunnsdelen.

SUS/Baltikum-ordningen

På begynnelsen av 1990-tallet stanset GIEK sin garantivirksomhet mot SUS-landene og Baltikum som følge av for høy kommersiell og politisk risiko. Stortinget opprettet derfor i 1992 SUS/Baltikum-ordningen som en særskilt garantiordning for at norske eksportører skulle ha et garantitilbud for eksport også til disse områdene.

Økonomireglement for staten

Regjeringen legger opp til at GIEK normalt skal følge statens økonomireglement. For den type garanti- virksomhet GIEK driver, vil det imidlertid være pro-

blematisk om økonomireglementets bestemmelser om garantiordninger skal gjelde fullt ut. GIEK vil derfor bli gitt unntak på enkelte punkter.

GIEK og offentlighet

Det er behov for visse endringer i GIEKs praktisering av offentlighetsloven i retning av økt innsyn i GIEKs virksomhet. Nærings- og handelsdepartementet vil derfor, innenfor rammen av de prinsippene som ble trukket opp i forbindelse med den nylig framlagte stortingsmeldingen om offentlighetsprinsippet i forvaltningen, legge opp til økt offentlighet. Dette vil først og fremst gjelde ordninger som er knyttet til bevilgninger over statsbudsjettet.

13.2 Komiteens merknader

Komiteen er enig i at eksport fra og internasjonalisering av norsk næringsliv er avgjørende for vår samlede verdiskaping og velferd. Komiteen vil få uttrykke at konkurransesituasjonen er skjerpet. Den som best tilpasser seg disse nye forhold, vil også vinne fram i konkurransen. Komiteen vil understreke at vi har alle mulige forutsetninger som et lite land med stabile politiske forhold, solid økonomi og høyt utdannet arbeidskraft. Komiteen mener at Norge kan hevde seg internasjonalt gjennom å utnytte informasjonsteknologi for å utjevne avstanden til markedene, men samtidig må vi være aktive for å utvikle gode internasjonale kjøreregler. Komiteen mener derfor at det må legges sterk vekt på å delta aktivt i internasjonale fora som WTO og OECD, og bidra til videreutvikling av EØS-avtalen.

Komiteen er enig i at det er viktig for Norge med gode ikke-diskriminerende internasjonale rammebetingelser.

Komiteen vil understreke at internasjonalt samarbeid får betydning for konkurransevilkårene i det norske markedet. På sikt vil dette medføre en tilnærming av rammebetingelsene for norske og utenlandske bedrifter. Komiteen er av den oppfatning at konkurransevilkårene i det norske markedet i stor grad påvirkes av rammebetingelsene som følger av internasjonalt samarbeid. Komiteen er enig i at det er viktig for Norge å konsentrere seg om de viktigste avtaler av både global og regional art, som dekker våre viktigste markeder.

WTO er det viktigste forum for å sikre et ikke-diskriminerende regelverk og markedsadgang utenfor Europa for norske bedrifter. Komiteen mener Norge bør ha et helhetlig perspektiv som ikke bare ivaretar norsk næringslivs interesser, men i tillegg tar hensyn til kvalitative aspekter som helse-, miljø-, forbruker- og distriktshensyn, samt hensynet til de mindre utviklede landene.

Regelverket for internasjonale investeringer er fragmentert og komiteen er gjort kjent med at det i WTO er igangsatt arbeid på dette området for å klargjøre behovet for et styrket regelverk. Komiteen er av den

oppfatning at dersom det blir vedtatt å innlede forhandlinger i WTO, bør det også avklares hvilken rolle FN og UNCTAD kan spille i forhold til et nytt regelverk for investeringer.

Komiteen er positiv til at det er opprettet et eget konsultativt organ for å øke kunnskapen og bevisstheten omkring de etiske problemstillingene i forbindelse med handel og internasjonalisering.

Komiteen vil også peke på at næringslivet har et selvstendig ansvar for å ivareta grunnleggende menneskerettigheter ved internasjonal virksomhet. Norske bedrifter må arbeide i tråd med internasjonale anerkjente menneskerettighetsstandarder og gjeldende internasjonale krav til sikkerhet, arbeidsmiljø og behandling av arbeidstakere. Dette vil være i bedriftens egen interesse.

Komiteen er kjent med mangfoldet av organer og virkemidler som bistår næringslivet i eksport- og internasjonaliseringsprosessen. Det er helt vesentlig at dialogen mellom det offentlige og næringslivet er god slik at de ulike tjenester og virkemidler er tilpasset næringslivets interesser og behov. Komiteen ser det som særlig viktig at virkemiddelapparatet kan ivareta de små og mellomstore bedriftenes behov. Her må de ulike institusjonene som utgjør virkemiddelapparatet samarbeide på tvers av institusjonelle skillelinjer for å øke effekten av den samlede innsatsen. Ikke minst gjelder dette tjenesteapparatet i utlandet med koordinering av Norges Eksportråd, SND, NIA og INTSOK.

Komiteen vil understreke at reiselivsnæringen er en viktig del av næringslivet for de fleste regioner i Norge – både direkte og indirekte. Komiteen vil i denne sammenheng peke på NORTRAs betydning for en fortsatt positiv utvikling av denne næringen.

Komiteen er kjent med den samordning av virksomhetene som har funnet sted mellom utenriksjenseten, Norges Eksportråd, Norges Industriattacheer, NORTRA og Eksportutvalget for fisk.

Komiteen er enig i at konkurransedyktige finansieringsløsninger er avgjørende for en eksportør for å oppnå kontrakter i internasjonal handel. For å ha en effektiv finansiering suppleres det private markedet med offentlige ordninger.

Komiteen har også merket seg de ulike investeringsfond for å fremme investeringer i utlandet. Videre har komiteen merket seg NORFUNDS incentiver til norske bedrifter for å investere i utviklingsland.

Norsk næringslivs direkteinvesteringer i utlandet er større enn de utenlandske investeringer i Norge. Det antas at norsk næringsliv i stadig sterkere grad vil etablere seg i utlandet i årene fremover. I praksis betyr dette at stadig flere nordmenn vil tilbringe kortere eller lengre perioder av livet sitt i utlandet, i arbeid for norsk næringsliv.

Komiteen vil peke på det faktum at norsk næringsliv i stigende grad berøres av den internasjonalisering som finner sted. Globaliseringen og den teknologiske utviklingen øker den enkelte bedrifts valgmulighet også hva gjelder hvor man velger å etablere seg. I fremtiden vil det bli en av Norges hovedutfordringer

å hevde seg i konkurransen om lokalisering av bedrifter og kompetanse. Disse medlemmer mener det er meget viktig at man til enhver tid er oppdatert på hvilke rammebetingelser som er nødvendig for at Norge fremdeles skal være et attraktivt land å etablere seg i.

Komiteen vil peke på den tendens vi i dag ser ved at bedrifter flytter utenlands, helt eller delvis. Problemet for næringslivsnasjonen Norge er at industriell kompetanse og utviklingskraft gjerne følger med på kjøpet når nøkkelbedrifter eller deres hovedkontor og utviklingsavdelinger flytter utenlands. Problemene oppstår særlig når hele industrielle miljø forvitrer, og det blir for få bedrifter igjen til å ivareta fornyelsen. Det er ikke bare en kapitalflukt, men en kunnskapsflukt vi ser konturene av. Resultatet av dette vil være at Norge står stadig dårligere rustet til å møte kunnskapsøkonomiens utfordringer. Det er viktig at vi kan tilby utfordrende industrielle arbeidsoppgaver til ungdommen og risikovillig kapital.

Komiteen mener derfor det er et behov for en "Lokalisering Norge-kommisjon" for nettopp å kunne se på disse forhold. En slik kommisjon bør i tillegg til å definere problemområder også foreslå løsninger på de utfordringer Norge står overfor i et globalt og langsiktig perspektiv. Komiteen tror en slik kommisjon vil kunne bidra til økt engasjement og større grad av forståelse for hvilke felles utfordringer vi står overfor og hvilke tiltak som både er mulige og nødvendige å gjennomføre.

Komiteen viser til at utestasjonering stiller betydelige krav til de ansatte og deres familier. Skal en bedrift lykkes i utlandet er det vesentlig at de ansatte fungerer innen sine respektive miljøer. Komiteen viser til at Norge har mange og gode naturlige forutsetninger for å lykkes i internasjonaliseringsprosessen. Norge har blant annet svært mange studenter i utlandet. Mange nordmenn har erfaring fra utenlandsstasjonering gjennom sjøfart og shipping, deltagere på internasjonale program eller arbeid med misjons- og bistandsarbeid. Komiteen ser at dette utgjør et stort potensiale, og at de menneskelige ressurser i internasjonaliseringsarbeidet er av stor betydning.

Komiteen vil peke på at Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet har et verdensomspennende nett av norske kirker i utlandet. Komiteen viser til Innst. S. nr. 241 (1995-96) og St.meld. nr. 28 (1995-96) De maritime næringer der næringskomiteen uttalte:

"Komiteen anser Sjømannsmisjonen/Norsk kirke i utlandet og sjømannskirkene, ... som en svært viktig del av vår maritime aktivitet, og en ikke uvesentlig bidragsyter og ressurs til å styrke vår totale internasjonale konkurransekraft takket vært sitt menneskelige element."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, vil peke på at i tillegg til arbeidet rettet mot sjøfolk og oljearbeidere, omfatter Sjømannsmisjonens virksomhet nå blant annet arbeid rettet mot

norske eksportbedrifter og deres ansatte, studenter, turister, langtransportarbeidere og etatsansatte. Flertallet anser dette arbeidet som særdeles viktig ressurs for norsk næringsliv i utlandet, og vil understreke betydningen av den myke norske infrastrukturen.

Medlemene i komiteen fra Arbeidarpartiet viser til sine generelle merknader i innstillinga og til merknadene om GIEK.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil påpeke at dyktige industriattachéer i relevante norske eksportmarkeder har betydning for å fremme norsk eksport.

Disse medlemmer viser til at reiselivsnæringen har et stort potensiale for vekst og lønnsomhet.

Disse medlemmer vil hevde at en generell markedsføring av Norge som turistland kommer mange ulike bedrifter, bransjer og distrikter til gode, og ønsker derfor å forsterke mulighetene til reiselivsnæringen gjennom en økt satsning på NORTRA.

Disse medlemmer har registrert at GIEKs virksomhet omfatter en samfunnsdel, en forretningsdel samt andre virksomhetsområder.

Disse medlemmer viser til at samfunnsdelen skal dekke all politisk risiko samt all kommersiell risiko som ikke dekkes av forretningsdelen.

Disse medlemmer viser til en evalueringsrapport fra Ernst og Young om GIEK. Konklusjonen i rapporten er at forretningsdelen til GIEK avvikles og at det private marked bør dekke denne type risiko.

Disse medlemmer vil minne om en høring med Forsikringsforbundet hvor det ble hevdet at GIEK driver sin forretningsdel i strid med de føringer som følger av kommisjonsmeldingen. Dagens ordning medfører konkurransevridning på bekostning av det private kredittforsikringsmarked og er et klart brudd på regelverket om offentlig støtte.

Disse medlemmer vil vise til at for eksempel Danmark og Sverige har avviklet den offentlige ordningen med garantier angående forretningsdelen og overlatt til det private marked å dekke kortsiktig kommersiell kredittrisiko. Disse medlemmer vil derfor gå inn for en avvikling av GIEKs forretningsdel.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil bemerke budsjettbeslutningen om ikke å videreføre GIEKs trekkfullmakt. Dette medfører at dersom det skulle være behov for en midlertidig finansiering, vil denne forsinkes av at man må be Stortinget om lån eller bevilgning fra sak til sak. Det kan stilles spørsmål ved hensiktsmessigheten av at Stortinget skal delta i en slik detaljert saksbehandling. Disse medlemmer vil derfor legge vekt på, ut fra et ønske om forenkling og kostnadsbesparing, at Regjeringen finner en annen egnet ordning som ikke vanskeliggjør et eventuelt likviditetsbehov. På denne måten forventer disse

medlemmer at Regjeringen ikke påfører verken GIEK eller kundene administrativt merarbeid ved at trekkfullmaktene er inndratt.

Disse medlemmer viser til at GIEK er viet spesiell oppmerksomhet i forbindelse med at det er foretatt en evaluering av virksomheten etter den omorganiseringen som skjedde i 1994. Disse medlemmer er enige i en videreutvikling av virkemiddelapparatet i forhold til eksportfremme og internasjonalisering. Her må hjelp til små og mellomstore bedrifter prioriteres.

Disse medlemmer mener at forenkling og koordinering i virkemiddelapparatet generelt og GIEK spesielt, må etterstrebes. Det bør etterstrebes en mest mulig kostnadseffektiv drift, slik at unødvendig administrasjon og byråkrati unngås. Disse medlemmer har merket seg at hovedmålsettingen for GIEK er å fremme eksport og investeringer i utlandet. Omdanningen av GIEK til forvaltningsbedrift var for å imøtekomme denne målsettingen og for å gi bedriften tilstrekkelig fleksibilitet.

Disse medlemmer vil bemerke at organisering av de garantiordninger GIEK administrerer bør innrettes mest mulig hensiktsmessig, enkelt og kostnadseffektivt og i tråd med St.prp. nr. 64 (1992-93) og Innst. S. nr. 179 (1992-93).

Disse medlemmer vil også påpeke at de ulike ordningers garantirammer bør praktiseres mest mulig likt. Det vil gi en administrativ forenkling til fordel for de små bedriftene.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen ved organiseringen av forretningsdelen til GIEK, har lagt hovedvekt på hensynet til brukerne og særlig de små eksportbedriftene. Disse medlemmer er enig i at hensynet til de små og ofte uerfarne eksportbedriftene må ha tilbud om denne type forsikring.

Disse medlemmer er enig i at GIEK skal være et supplement til det private, kommersielle tilbudet med spesielt ansvar for de minste bedriftene og bedriftene i distriktene.

Disse medlemmer ser at samfunnsdelen tilbyr norsk næringsliv et konkurransedyktig tilbud på et forsikringsområde som går utover markedsmessig risiko. På denne måten representerer GIEK et viktig virkemiddel for å fremme norsk eksport. Disse medlemmer mener at endringene i SUS/Baltikum-ordningen som fant sted under budsjettbehandlingene, er hensiktsmessige. Ordningene blir mer operative og legger grunnlag for økt eksport ved at GIEK gis mulighet til å foreta en helhetsvurdering av de sikkerheter kjøper, debitor og garantister er villige til å stille.

Disse medlemmer finner det hensiktsmessig at GIEK har fått unntak fra enkelte funksjonelle krav til det nye økonomireglementet da disse vanskeliggjør at GIEK når sitt mål om eksportfremme. Disse medlemmer ber Regjeringen vurdere om det vil være hensiktsmessig at disse unntakene gis uten tidsbegrensning og dermed ikke er gjenstand for årlige vedtak i budsjettet.

14. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

14.1 Sammendrag

Stortingsmeldingen legger hovedvekt på å trekke opp hva som bør være retningslinjer for næringspolitikken inn i det 21. århundret. Den næringspolitiske strategien som presenteres utgjør et hele og vil etter Regjeringens vurdering styrke grunnlaget for økt verdiskaping i hele landet. Økonomiske og administrative konsekvenser av ulike konkrete politikkforslag er i mange tilfeller foretatt i framlegg som mer detaljert drøfter avgrensede sider av næringspolitikken.

Regjeringen legger vekt på å utvikle en brukerorientert og effektiv offentlig sektor. Dette vil på lengre sikt bidra til mer effektiv offentlig ressursbruk og bedre rammebetingelser for næringslivet.

Regjeringen vil følge opp utvalget for revidering av regelverket for statlige anskaffelser. Det forventes besparelser i de statlige anskaffelser. Økt konkurranse om offentlige oppdrag vil trolig bidra til et mer konkurransedyktig næringsliv.

Regjeringen vil vurdere bevilgningene til forskningsformål i forbindelse med den årlige behandlingen av forskningsbudsjettene.

Nærings- og handelsdepartementet vil ta initiativet til analyser av transportens betydning for verdiskapingen i næringslivet. Tiltaket vil på lengre sikt bidra til en mer effektiv offentlig ressursbruk og bedre rammebetingelser for næringslivet.

Regjeringen foreslår at dagens krav til sikkerheter på mottakersiden under SUS/Baltikum-ordningen oppheves som obligatoriske krav. Administrativt og økonomisk vil dette innebære lettelser for så vel GIEK som for næringslivet.

14.2 Komiteens merknader

Komiteen vil understreke at en ved innføring av nye lover og forskrifter vurderer kostnadene dette vil påføre bedriftene.

15. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nedtrapingsplan for investeringsavgiften med sikte på avvikling senest i 2002.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen avvikle SNDs risikolåneordning, lavrisikolåneordning og SND Invest AS.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen fastsette to årlige offentliggjøringsdatoer for skattemessige forskrifts- og regelverksendringer med iverksettelse to måneder senere.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen gjøre momskompensasjonsordningen for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner generell, slik at tjenester kan konkurransesettes.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av de årlige statsbudsjettene utarbeide en oversikt over antall skjemaer og forskrifter næringslivet må forholde seg til. Oversikten bør inneholde en sammenligning med tilsvarende tall fra foregående år.

16. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til meldingen og det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I.

St.meld. nr. 41 (1997-98) - om næringspolitikk inn i det 21. århundret - vedlegges protokollen.

II.

Stortinget ber Regjeringen intensivere arbeidet med å redusere omfanget av lover og forskrifter som næringslivet må forholde seg til. Stortinget ber Regjeringen spesielt om å vurdere alle økonomiske og administrative konsekvenser for næringslivet før nye lover og forskrifter innføres.

Oslo, i næringskomiteen, den 18. mars 1999.

Øystein Hedstrøm,
fung. leder.

Anita Apelthun Sæle,
ordfører.

Kjell Opseth,
sekretær.